Solo
sup.
pt. 2

SAMLINGAR UTGIVNA AV SVENSKA FORNSKRIFT-SÄLLSKAPET. HÄFT. 222.

K. F. SÖDERWALL.

ORDBOK

ÖVER

SVENSKA MEDELTIDS-SPRÅKET

SUPPLEMENT.

TJUGOFJÄRDE HÄFTET.

AV

KARL GUSTAV LJUNGGREN.

TRYCKT MED UNDERSTÖD AV SVENSKA AKADEMIEN
OCH HUMANISTISKA FONDEN.

LUND 1959
BERLINGSKA BOKTRYCKERIET.

Pris för köpare 9 kronor.

Källskrifter.

Abbedval i Vkl Ordning vid abbedisseval i Vadstena kloster. I *Småst på Fsv.*

AktKungsådr Aktsamling till kungsådreinstitutets historia utg. av K. G. Westman. 1920.

Annerstedt Ups Univ hist Bih 1 Upsala Universitets historia. Bihang I. Handlingar 1477—1654. Utg. af Claes Annerstedt. 1877.

Arfstv Arfstvisten emellan Erik Eriksson (Gyllenstjerna) och Ture Turesson (Bjelke) 1451—1480. Utg. af K. H. Karlsson. 1098. *SFSS.*

Arkiv för Norrländsk hembygdsforskning. 1918, s. 102 ff. En medeltida anteckningsbok från Stöde, utg. av Henrik Cornell.

Arnell Brask E. Arnell, Bidrag till biskop Hans Brasks lefnadsteckning. 1904. [Av de särskilt paginerade textbilagorna är I, s. 7—37, avtryckt ur hds. fr. 1513—27.]

ATb (el. *ATb 1*), *ATb 2*, *ATb 3* Arboga stads tänkebok I—III. Utg. av Erik Noreen och Torsten Wennström. 1935—40. *SFSS.*

Beckman Stud N. Beckman, Studier i outgivna fornsvenska handskrifter. 1917. *SFSS.*

Bergius Nytt förråd Nytt förråd af äldre och nyare handlingar rörande nordiska historien. Utg. af B. Bergius. 1753.

Bergqvara B. Schlegel, Bergqvara gods och slott i Småland. 1897.

Bergström, Arb Kr Arboga Krönika. I. Medeltidsminnen. Efter samtida källor af G. Bergström. 1892.

Bisk Nils' vis-st Biskop Nils' visitationsstadga för Vadstena kloster af jan. 1448. I *Småst på Fsv.*

Bjärka-Säby H. Rosman, Bjärka-Säby och dess ägare. 1923.

Brasks Cal Calendarium oeconomicum avskrivet ur en gammal på Linköpings bibliotek förvarad hushållsbok (fr. 1513—27) efter biskop Brask. Efter avskrift av Per Kylander tryckt i Linköpings bibl:s handl. I s. 263—74 (1793).

Brasks Kopieb Biskop Hans Brasks kopiebok. Bilaga till Östergötlands Fornminnesförenings Tidskrift. I. 1875.

Brasks Matordn H. Hildebrand, Matordningen i biskop Hans Brasks hus (ur hds. fr. 1513—27). I Vitt. Hist. o. Ant. Ak:s Månadsblad 1885 s. 1—21.

BSH Bidrag till Skandinaviens historia ur utländska arkiver samlade och utgifna af C. G. Styffe. Del. 1—5. 1859—84.

Delag Arch De la Gardiska Archivet eller handlingar ur grefliga De la Gardiska biblioteket på Löberöd. Utg. av P. Wieselgren. Del. 1—20. 1831—44.

Dipl Norcop Norrköpings Medeltid. Ett Diplomatarium Norcopense samlat och bearbetat av A. Nordén. 1918.

EK Eriksкrönikan enligt Cod. Holm. D 2 jämte avvikande läsarter ur andra handskrifter utg. av R. Pipping. 1921. *SFSS.*

Fem Moseb ed Thorell Fem Moseböcker på fornsvenska enligt Cod. Holm. A1 utg. av O. Thorell. *SFSS.*

Flores ed. Olson Flores och Blanzeflor. Kritisk upplaga utg. av Emil Olson. 1921. *SFSS.*

FMU Finlands medeltidsurkunder. Utg. af Finlands Statsarkiv genom R. Hausen. 1—5. 1910—28.

FOVkl Tvänne stadgar rörande förbättrad observans inom Vadstena kloster. I *Småst på Fsv.*

Fredrik ed Noreen Hertig Fredrik av Normandie. Kritisk upplaga utg. av Erik Noreen. 1927. *SFSS.*

Fyra handl rör Vkl Fyra handlingar rörande Vadstena klosters privilegier (1440 och 1458), abbedissans årliga redovisning och klosterfolkets tarf af kost och föda. I *Småst på Fsv.*

Gadolin Pants A. W. Gadolin, Pantsättning af jord enligt medeltida svensk landsrätt. Med en bilaga af förut otryckta urkunder från perioden 1351—1400. 1909.

GPM Gamla papper angående Mora socken. II. Arvid Siggessons brevväxling. Utg. av L. Sjödin och A. Pers. 1932.

GU C 20 Latinskt-Svenskt glossarium efter Cod. Ups. C 20. Utg. av E. Neuman. S. 1—583. 1918—20, (*hand 2*) s. 1—169. 1938—42. *SFSS.*

Gummerus Syn-stat Synodalstatuter och andra kyrkorättsliga aktstycken från den svenska medeltidskyrkan. Utg. af J. Gummerus. 1902.

Hedqvist Kärleksv Den kristna kärleksverksamheten i Sverige under medeltiden. Ak. afh. af Vilhelm Hedqvist. 1893.

Hel män Helige mäns lefverne jämte legender och järtecken. Utg. af R. Geete. 1902. *SFSS.*

Hist Handl Historiska Handlingar till trycket befordrade af K. Samf. f. utg. af hdskr. rör. Skandinaviens historia. 1861 ff.

HLG 1 Handlingar rörande Helga Lekamens Gille i Stockholm. I. Gillesboken 1393—1487. Utg. av I. Collijn. 1921.

HLG 2 Handlingar rörande Helga Lekamens Gille i Stockholm. II—IV. Erogata 1509—1528. Utg. av I. Collijn. 1923.

HLG 3 Handlingar rörande Helga Lekamens Gille i Stockholm och Helgeandshuset i Uppsala. V—VIII. Gillets leuata 1515—1528. — Räkenskaper för Helgeandshuset i Uppsala 1528—1529. — Utg. av I. Collijn. 1930.

HSH Handlingar rörande Skandinaviens historia. 1816 ff.

Inv cur Tynnelsö Inventarium curiæ Tynnelsö anno 1443. Ed. J. H. Schröder. 1839.

Ivan ed. Noreen Herr Ivan. Kritisk upplaga utg. av Erik Noreen. 1930 o. följ. *SFSS.*

J Buddes b Jöns Buddes bok. Utg. genom O. F. Hultman. 1895.

JMPs Jungfru Marie Psaltare. Utg. af R. Geete. 1923—25. *SFSS.*

JMÖ Jungfru Marie Örtagård. Vadstenanunnornas veckoritual i svensk öfversättning från år 1510. Utg. af R. Geete. 1895. *SFSS.*

JTb Jönköpings stads Tänkebok från 1456—1548. Utg. af C. M. Kjellberg. 1910—19. Bilaga till Meddelanden från Norra Smålands Fornminnesförening h. 2—5.

JämtlDipl Jämtlands och Härjedalens diplomatarium utg. under red. av K.-E. Löfqvist o. R. Swedlund. 1943 ff.

KTb Kalmar stads tänkebok. Utg. av I. Modéer och S. Engström. 1945. *SFSS.*

Kumla kyrkas rb Kumla kyrkas räkenskapsbok 1421—1590. Utg. av J. L:son Samzelius. 1946.

Kyrkohist Årsskr Kyrkohistorisk Årsskrift. 1900 ff.

Lagerbring Saml Lagerbring, Samling af åtskilliga handlingar och påminnelser, som förmodeligen kunna gifva ljus i Svenska Historien. Del. 1—3. 1754—58.

Liber eccl Vallentunensis Liber ecclesiæ Vallentunensis utg. av T. Schmid. 1945.

Lindblom Äbval Akter rörande ärkebiskopsvalet i Uppsala 1432. Utg. af A. Lindblom. 1903.

Linkbiblh Linköpings bibliotheks handlingar. 1—2. 1793—5, *ny ser.* 1 *ff.* 1920 *ff.*

Mecht Hel. Mechtilds uppenbarelser (Liber spiritualis gratiæ) öfversatta från latinet år 1469 af Jöns Budde. Utg. af R. Geete. 1899. *SFSS.*

Meddelanden från Östergötlands Fornminnes- och Museiförening 1916, s. 91 ff. Norrköpings två äldsta privilegiebrev utg. av Carl M. Kjellberg.

Mon Dipl Sv Monumenta diplomatica Svecana. Ed. J. H. Schröder. 1820—22.

MP Svenska Medeltids-postillor. Utg. af G. E. Klemming. Fortsatta af R. Geete. Del. 3, 4, 5. 1893—1910. *SFSS.*

MPFr Fragmente einer mittelschwedischen Postille aus Barmen. Till trycket befordrad av R. Meissner. Arkiv för Nord. Fil. 39.

MUKopp Medeltida urkunder rörande Stora Kopparberget. Utg. af E. Wessén. 1947.

459.13
Solo
Sup.
pt. 24

mortem ... swa som han är skyllogher oc skadelighen som sändher spywth oc skoth i annerss döödh *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 101. then som gör emendam jn choro tangendo pauimentum pro errore paruo, äller pro tardancia före högha altarit jnclinatus, honom tarffwas ey annan tid giffwa sigh skwlloghan thär före jn capitulo *PMBref* 326 (1516). 8) *tillbörlig, vederbörlig.* wor pligtuge oc worskyllige tro tienst eders nades högmektighet ödmykelighe fförsendt med wor herre *STb* 5: 320 (1520, *Kop*). — *Jfr* **en-** (*Sdw* 1: 227), **giäld-, o-, rät-, ut-, virdh-, värdh-skyldogher.**

skyldoghet, *f. Jfr* **enskyldoghet.**

skyldskaper (skȳl-. skild-), *m. L. skyldskap, släktskap.* vor ... herre (*ɔ: Kristian II*), ther ... är bebunden med skildskap oc forbundit med keseren *STb* 5: 337 (1521, *Kop*). — *på släktskap grundade arvsanspråk.* joan olsson ... som och skyldskap hade ther till (*ɔ: ett arv*) *STb* 1: 303 (1481). hustrv anna ... skal komma j husit ... epter henne barn ther skȳlschap til haffuer *ib* 4: 148 (1507).

skylia (*pres.* sköl *PMSkr* 308. *konj.* sköli *Sex ekon tr* 267. *impf.* skolde *Prosadikter* (*Sju vise m*) 148; *Troj* 38). *v.* 1) *skölja, övergjuta.* tha dröpte hon nidher pa hona bränanda dropa. oc skolde hona alla med watn *Prosadikter* (*Sju vise m*) 148. — *skölja,* (*med vatten*) *rengöra.* tha sköli vaxed oc ... *Sex ekon tr* 267. — ***skylia af,** *skölja av, spola bort.* nar the latho op the trwmbor strömde watned oppa gatorna oc skolde aff henne all orenlighet *Troj* 38. — ***skylia bort,** *skölja bort.* stryke thär wppa trän malna rödha färgo swa at rägneth sköl henne ey borth *PMSkr* 308. — *Jfr* **utskylia.**

***skylning,** *f. Jfr* **äptirskylning.**

***skyma,** *v. skymma.* obduco ... mothe ledha affskrapa ok skyma vnde obductus ... öffuer draghin *GU C 20 s.* 368. *Jfr* **ivirskyma.**

***skymblotter,** *se* **skimblotter.**

***skymhuvare,** *se* **skinhuvare.**

skyn (skön. sköön), *f.* 2) *seende, insikt, förstånd.* om än wij hiith forom ... mz the akt som j segen j edert taall äpter edra skön at läggia thetta rike tiill ödemark *Troj* 210. — kunna skyn, *se, inse, förstå. med dat.* ängin kunde andro skön än han ware dödher *Hel män* 247. 3) *undersökning, prövning, beprövande; avgörande.* skulle ... ellzebe ok hennis arffuinga fornögie pedher ... sin nya mwr om thöm behoff giordes eptir dandemens skön ok sielsse *SJ* 2: 112 (1488). *ib* 317 (1498). *STb* 3: 347 (1498). hustrv cristin scal bethale mester diderick krantzsin j gen epter godemens meddel ok skön *ib* 374 (1498). hwad the ther om görendes eller latendes worde, haffue wij sat j theris wilie oc sköön *ib* 5: 344 (1521, *Kop*). ... setiandhes all ting j eder nades sköön hwilka then alzmectig gudh werdes longliga beskärme *HSH* 13: 125 (1525, *Brask*). — äptir eghne skyn, *efter behag.* them ena loffwadhe hon märkelika gifftha ok höghan stath, them andhra gwl ok päninga äpthir sinne eghne skön (*pecunie copiam infinitam*) *SpV* 318.

skynda (skinde *STb* 5: 334 (1521, *Kop*); **-adhe** *MP* 5: 40. *pres. konj.* skynne *STb* 2: 365 (1489). *imperat.* skynt *Hel Män* 143. *pl.* 2 *pers.* skynder *GPM* 2: 34 (1511?). *impf.* **-adhe.** skynna *BSH* 5: 322 (1508)), *v. L.* 1) *hastigt och våldsamt föra åstad, driva. — sätta i rörelse, skicka åstad.* han swor, at han aldrick skȳndede hanom aff by eller wiste, ner han aff bȳ foor *STb* 3: 464 (1499). *BSH* 5: 322 (1508). *ib.* tha skynder samma drengh strax fraa ider aath stocholm *GPM* 2: 34 (1511?). gaardzmestaren skal försth waka oc wpkalla hionen och snarlika skynda them pa arbedith *PMSkr* 205. 2) *driva, skynda* (*på*). — *driva, pådriva, egga.* swa manga siäla som jak (*ɔ: en predikarmunk*) skyndade til hymmerikis *MP* 4: 49. at han ... skynde almoghen thertill ath flere kirkior och prestebol met tolko tilägor ther till höre matthe koma till gaangis *Svartb* 557 (1504). — *bildl. ivrigt göra gällande? med prep* up a. ath almogen ... är ... olydige ock skynder oppo at min sön ... skulle haffue giffuit töm noken affgifft tiill aff theres skat *GPM* 2: 153 (1502). 3) *om tidsförhållande: hastigt föra el. bringa, hasta med.* dagh oc nat som altidh nöta manzsins liff oc skynda til dödhin j huariom tima *Prosadikter* (*Barl*) 39. thy skyndadhis mz henne til en hälghan präst *Mecht* 7. — *påskynda.* ath henne döpilse wardho swa bradheligha skyndath *Mecht* 7. stöth oc drwkkith (*agat*) skyndher barnfängth *PMSkr* 476. *ib.* — **skynda sik,** 1) *skynda sig, skyndsamt gå el. fara, skyndsamt begiva sig.* anna ... framdelis skynne sig aff byn til sin bonde *STb* 2: 365 (1482). *BSH* 5: 52 (1505, *Gadh*). skolde hon oförtöffuet skinde sigh tith *STb* 5: 334 (1521, *Kop*). — *skyndsamt göra ngt. med gm* ok *samordnad verbform.* skynt thic oc frälsa mik *Hel män* 143. — ***skynda til,** *tillskynda, vålla.* the awndh ... skindhadhe honum (*ɔ: Lucifer*) til j hans ilzko, ath han forrädh människiona *MP* 5: 40. — *tillskynda, skaffa, bereda.* ther medh worto the gode herrer sine mellen forlichte ... ok hwar thera androm skynde venner til ok wilie som til foren vare wenner *STb* 3: 404 (1498). — *Jfr* **tilskynda.** — *Jfr* **bort-** (*Sdw* 1: 141), **fram-, fran-, til-, ut-skynda** (*Sdw* 2: 887) *samt* **skunda** *och* **skynder.**

skyndan, *f. Jfr* **tilskyndan.**

skyndare, *m. Jfr* **tilskyndare.**

skyndelika, *adv. skyndsamt, snabbt.* bindis han (*ɔ: en sten*) widher laarith m[ädh] wlnom tradh tha gör han skyndhelika barnfängth *PMSkr* 475.

***skyndeliker,** *adj. Jfr* **tilskyndeliker.**

***skynder,** *adj.* — *n. adv. skyndsamt, snabbt.* sidan fordado the sik thz skyndasta the gato *Prosadikter* (*Karl M*) 304.

***skyndilse,** *n. pl. Jfr* **tilskyndilse** (*äv. Sdw* 2: 649).

***skyndning,** *f. Jfr* **fram-, til-skyndning.**

***skyndogher,** *adj. Jfr* **framskyndogher.**

***skyndol,** *adj. skyndande, snabb, hastig.* properus ... idest festinus skyndol ok ny *GU C 20 s.* 493. *Jfr* **foreskyndol.**

skynia (sköna. skönna), *v.* 1) *besiktiga, undersöka.* — *pröva, beprövа.* som godhe män thet skönia *SD NS* 2: 608 (1413). the ... skole hielpa hanom epter skeligit är ok dandemen sköne *STb* 4: 106 (1506). 3) *hava för ögonen, se, betänka.* — *taga hänsyn till.* rade wij edher och högelige formane adi skönne och skonen allis eder andelige nader thet helge mönsther sancti ericx domkirkio hennes gard oc personer *HSH* 18: 153 (1497).

skynian (skönyan), *f. beprövande.* giffwes twem godhom mannom j skönyan som förstandoghe ärw ath the thet (*ɔ: fartyget*) myätha före päänynga *PMSkr* 58. tyänar nokor batzman j skipeno paa skönyan, tha är skiparen pliktogher athspörya

styremannen oc scriffwaren hwat han haffwer rättelika förtyänth pa resonne, oc hwath the swärya honom haffwa förtyänth, thet skal skiparen honom betala vtan nekan *ib* 75. *ib. Jfr* **oskynian.**

***skynielika,** *adv. Jfr* **oskynielika.**

skyniogher (skönioger: -ogast. skönnogher), *adj. som förstår att uppskatta bevisat gott, erkännsam, tacksam.* benefactorius skönnogher ok vel göra[re] ok mildher *GU C 20 s.* 53. swa är hon aldra köniogast j allom gudz gaffwom *Mecht* 169. *Jfr* **o-, sam-skyniogher.**

skynioghet (skönioghet), *f. erkänsla, tacksamhet.* alle takkadho oc ärodho gudh, mz största tak oc skönioghet *Mecht* 200. swa skal hon alla gaffuor ater wända j thera wphoff som är ihesu christi hälgasta hiärta j hans skynioghetz foreningh (*in unione gratitudinis jesu christi*) *ib* 221. *ib* 245. *Jfr* **oskynioghet.**

skynsamber, *adj.* 1)=**skyniogher.** jak wil giffua them eth täkt oc skynsampt (*gratificam*) hiärta *Mecht* 245.

***skynvatn?** *n., se* **skya vatn.**

***skyr,** *n.?* [*Sv. dial.* skyr, skör. *Isl.* skyr. *Fdan.* skyr] *surmjölk; löpnad mjölk.* — ***skyra bytta** (sköre-), *f.*=**skyrbytta.** *ss tillnamn.* botild skörebytta *KTb* 154 (1439).

***skyrbytta** (skör-), *f. bytta för »skyr». ss tillnamn. Jfr E. Hellquist, Xenia Lideniana* 99. jöns skörbytta *RP* 1: 222 (1366). christina skörbytta *HLG* 1: 1 (1393) (*jfr* christina skörbittiska *RP* 1: 543 (1382)). *Jfr* **skyra bytta.**

skyrdh (skyrd. skyord *SD NS* 3: 461 (1419)), *f. L.* 1) *skärande.* ... strykandis aff stenenom smirillen som kombir mädh skyrdhenne *PMSkr* 512. — *konkret. skärning, inskärning.* scissura ... skyrdh *GU C 20 s.* 554. skäris (*vinstockarna*) swa pa snedh ath wathnith rinder ey aff skyrdenne paa knopporna *PMSkr* 314. thär som groff oc bredh skyrd skal göras (*i ädelsten*) *ib* 510. — *grävt dike; grävd kanal. Jfr E. Salberger, Nysv. studier* 35: 151 *f.* olaff i skylby oc biörn i salistom ... tretto vm ena skyord i salistom *SD NS* 3: 461 (1419). *ib.* at swadane skyrd skulle först begynnas ved sndercöping (*så!*) oc up i aspalongen *HSH* 14: 76 (1525? *Brask*). *ib.* 6) *utskuret arbete, utskuren bild.* ängin klokh skyrdh skal vara i dorum (*i klosterkyrkan i Vadstena*). vindöghom. ällas pilarum. vtan släth gerningh ok stark *Hollman Bir Extr* 234. — *Jfr* **af-, biug-, for-, kring-, mästar-, rö-, rör-, sunder-, torf-, um-, umkring-, ut-, vassa-** (*Sdw* 2: 1329), **vatns-skyrdh** *samt* **skorl.** — ***skyrdha kompan,** *m.* comanipularis ... stridz kompan ok skyrdakompan *GU C 20 s.* 127. — ***skyrdha lön** (skyrdhe-), *f. lön för tillskärning av klädesplagg.* for knäppen, silke, ok skyrdhelön til koorkaaponna xxij ora *Kumla kyrkas rb* 12 (1436). — **skyrdha man** (skywrde-), *m. skördeman.* messor oris skywrde man *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 137. *ib s.* 138. — **skyrdha time** (skywrda tymme), *m. skördetid. GU C 20* (*hand 2*) *s.* 137. — ***skyrdhis time,** *m.*=**skyrdha time.** *SpV* 148.

***skyria,** *v. L. Jfr A. Kock, Ark. f. Nord. Fil.* 28: 196 *f.*

***skyrpa,** *se* **skirpa.**

***skyrt,** *se* **skört.**

skytta (skötta. *pl.* -or), *m. och f. L. skytt, bågskytt. MP* 5: 147. skyttorna ärw ganskans mykith nyttoge j stridhenne *PMSkr* 128. *Arnell Brask Bi*[1] 8. — *ss tillnamn.* hanis skötta *ATb* 1: 228 (1456?). *Jfr* **knyppel-, ulva-skytta** (*Sdw* 2: 1322) *och* **skytte.** — ***skytto armborst** (skötto-), *n. armborst. Inv cur Tynnelsö* 2 (1443). — ***skytto bana,** *f. skjutbana.* en gardh ... liggiandis nedhre wedher nya tornet nest skytto banunne *KTb* 87 (1446). — ***skytto hul** (skittohol), *n. skottglugg. PMSkr* 164.

skyttare, *m. Jfr* **bysso skyttare.**

skytte, *n. Jfr* **bysso skytte,** *n.*

skytte (schutte:-a *STb* 3: 156 (1494)), *m. skytt, bågskytt. Se Sdw* 2: 1301. *Arnell Brask Bi*[1] 30. ath ij göre fult för en skytta *ib* 31. hwad han är vepnere skytte eller smaswen *ib* 34. — *ss tillnamn.* gerhardus scytte, capitaneus finlandie *SD* 6: 197 (1350). *STb* 3: 156 (1494). — *Jfr* **bysso skytte,** *m.* — **skytta bater** (skötta-. sköttö-. skitta-), *m. för skyttar avsedd båt. Jfr Stockholmsminnen i Stadsmuseet* 22 *f., N. Ahnlund, Stockholms historia före Gustav Vasa* 309, 368. *Inv cur Tynnelsö* 8. jtem om idher snäkke lagh j norfinna oc sudherfinna wilia wy tillota at hwart härade haffue j snäkkia aff xvj lesther oc en sköttabaath aff vj lester eller vij ferdoghe tiill rikinsins tiänist jnnan pingx daga nest komandhe *Svartb* (*Skokl*) 441 (1450). han skal fölgia til findland och taga skittabatin til wara *STb* 1: 204 (1479). — ***skytta bodh** (skytte-), *f. bod avsedd för förvaring av skjutvapen?* jtem v ort. for j skyttebod och at skirme pa sudra broo *Skotteb* 394 (1464—65). stadzsins skyttebodh *ib* 400 (1465—66). — **skytta harnisk,** *n. skytteharnesk. STb* 4: 73 (1505). — ***skytta redhe,** *n. tillbehör till skjutvapen, särsk. till armborst, skjututrustning.* eth armborst medh skyttarede *STb* 1: 131 (1477). *ib* 331 (1482), 2: 31 (1484), 130 (1486). ... stolit eth par kleder ... swerdh och skyttarede medh annath *ib* 4: 70 (1505).

***skytteska** (skyttesske), *f. maka till el. änka efter skytt. Skotteb* 196 (1465—66).

***skyttings ra,** *se* **skötings ra.**

***skyvogarn,** *se* **skivo garn.**

***skädheknapper?** *m.* ath pedher knwtsons hwstrv sagdhe til erik tomeson, thw togh min bonda bandh som en tiwff, och min bondhe haffwir jngen skädhe knap i näsana som thw haff[wir] *ATb* 2: 177 (1481).

skäf (skäff), *f.* 1) (*lin-*)*skäva; grand.* at ey sculi wredhe wäxa i hath oc göra storan stok aff litle skäff *FOVkl* 214.

skäg (skäk *Mecht* 191. *ib. Se Sdw* 2: 1301), *n. skägg.* hans wärdogha skäk wart plukkat oc hardraghit *Mecht* 191. *Jfr* **geta-, pipa-skäg.**

***skäglös,** *adj. skägglös.* glaber ... släter skäglös ok nakin *GU C 20 s.* 316. *ib* (*hand 2*) *s.* 16.

***skägmynter?** (skeg-), *p. adj. ss tillnamn.* hustru elin skegmyntes *SSkb* 187 (1505—06). *Möjl. snarare till ett* ***skekmynter,** *snedmynt.*

***skäkil,** *m. Jfr* **utskäkil** (*Sdw* 2: 887).

skäkta (schechta *Ol. Magnus Hist. de gent septentr l.* VII *c.* 7. skekthe), *f. skäkta, ett slags stor pil.* spenthe han tridie reso och lade pa ene skekthe *STb* 4: 212 (1511).

***skäkta** (skäcta:-adh), *v. skäkta* (*lin o. andra spånadsväxter*). *Jfr G. Bergman, Meijerbergs ark. f. sv. ordforskn.* 6: 114 *ff., särsk.* 127 *ff.* vppå thz atth ... lijnn tiende oc hampa tiende skäctadh och tilreeth tiendhas schal thå schula the ther emoth

iij messor huart år sighia *Gummerus Syn-stat* 36 (1425, *avskr.*).

skäl, *se* **skiäl.**

skäla, *se* **skiäla.**

skälfnadher, *se* **skiälfnadher.**

skälgher, *se* **skiälgher.**

skälkia, *v.* (*för*)*smäda, bespotta.* i siten ok skälken i magen haffua munnen rättan tha i skulen tala *ATb* 2: 142 (1479).

skälla (skella. *pl.* -or), *f. L. skälla, bjällra, liten klocka.* nola le biella ok lithin klokka ... versus cuius colla nolis resonant hunc tangere nolis thu skal ey koma vedh then vppa huilkins halse skällor liwda *GU C 20 s.* 358. *ATb* 2: 319 (1487).

skälla (*impf.* skal), *v. L. ge ljud från sig, skallra, skalla.* pilten ... loo vpp j högt swa ath thät skal ower alla kirkiona *MP* 4: 168.

skälla (-te), *v. Jfr E. Noreen, Meijerbergs ark. f. sv. ordforskn.* 6: 43, *A. Bengtson, Nils Ragvaldi* 160 *f.* 1) *skälla.* ganni[o] ... skälla eller göö skräkia sicut wlpes *GU C 20 s.* 306. *JMÖ* 30. 2) *skälla, tala häftigt, utfara i hårda ord.* iak kommer för rättin tha sithir thu oc skällir iak faar ekke biräth mjn ärendhe *ATb* 1: 305 (1469). sidhan skälto the aat mik *SkrtUppb* 325.

***skällemara** (-maro), *f. eko.* ecco ... skälle maro *GU C 20 s.* 206.

***skälmber,** *se* **skiälmber.**

***skälva,** *f. Se* **skiälva.**

***skälvan,** *se* **skiälvan.**

skämd, *f.* — **skämda gäster** (skämde-. skemde-. skända- *Saml* 34: 289; *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 142. skändegästh *ib s.* 101), *m. L. lekare, gycklare, narr.* histrio ... skändagästir oc hermare *Saml* 34: 289. ardelio ... skämdegester idest ioculator *GU C 20 s.* 34. buccellarius skämdagester ok fraazare *ib s.* 62. *ib s.* 113, 409. scurrari ... vara oc varda skämdagester fwltaloger oc ffwllatogher *ib s.* 557. llabio ... kröyare ok skämdegesth *ib* (*hand 2*) *s.* 55. *ib s.* 101, 116, 142. swa som andre brudgumma giffua sin bröllops kläde lekarom oc skämda gestom (*histrionibus*) *Mecht* 238.

skämma, *f. L. liten byggnad. Se Sdw* 2: 1301 *och jfr A. Janzén, Namn och bygd* 42: 36 *ff.*

skämma (skäma *MP* 5: 200. skämpna *GU C 20 s.* 169. skempma:-as *MP* 5: 66. -ir, -is. *part. pret.* skämpder *SvKyrkobr* 19. *Jfr E. Noreen, Sakkunnigutl. rör. led. prof.-ämb. i svenska språket vid univ. i Lund* (1939) *s.* 156), *v. L.* 3) *bringa skam över, skämma ut, vanära. SvKyrkobr* 19. defamare ... lasta skämpna wanfrädga *GU C 20 s.* 169. ffedo ... skämma (*hs.* skämna. *Jfr E. Noreen a.a.*) defederare rensa defedare margaledis skämma (*d:o*) ok rensa effedare idem refedare ath[er] skämma (*d:o*) *GU C 20 s.* 259. (*kan även föras till* 6). *ib* (*hand 2*) *s.* 103. maculo ... skämma oc forderffua *ib s.* 109. thu fornyar aldrigh j synda bätringhinne jomfrudoms blomster, hwilkit högfärdogha glömskan haffwer forkastadh ällir nidher kastadh, ok fordömeligha skämst *SpV* 129. thin eghin ondzska skal awitha tik, ok thin franwändha skal skäma tik *MP* 5: 200. 4) *vanära, skända, kränka* (*en kvinna*). huilkin pigho som laather skämma sik effter thenne tiidh *STb* 1: 148 (1478). 5) *utskämma, håna.* lludificor ... lithet oc maathelica skä[m]ma *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 101. smordhe hon (*ɔ:* jezabel) sik ok swa sinkkadhe änlithe ok andhra sina limmi, thär oppa at hon skulde än thän skämma som höffdhinge war wordhin (*ad deludendum principem*) *SpV* 312. 6) *fördärva, förstöra.* jnfectus ... ogiordher ... skämdher *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 25. *ib s.* 26. skörhethin smittar ok skämmir (*inficit*) *SpV* 149. — *förfalska?* jnterpolo ... aather stoppa ... oc skämma *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 37. 7) swa thär äpthir at hon haffdhe lidhit pino ok dödh, skämde (*för* sände, *misit*) hon sin plaghomästara ... til häluitis pino *SpV* 233. — **skämma sik,** 4) *håna, smäda? med prep.* upa. framdelis sagdhe war herra ath the äro säle, som sik ey skämma oppa honum medh ordhom ällir gerninghom *MP* 5: 23. — *refl.* **skämmas,** 1) *skämmas, blygas.* han slogh huwudit nidher ok skämdis see vp til hymmelin *MP* 4: 173. tha math thu blyghias ok skempmas af tik syälffwom *ib* 5: 66. — *opersonl. med ack.* thz är störstha högfärdogha manna lastir, at them skämmis älla blyghis, aff thera fall näpsas *SpV* 428. — *skämmas för. med ack. Se Sdw* 2: 1301. — *Jfr* **be-, ful-skämma** *samt* **o-, skam-skämder.**

***skämmare,** *m. Jfr* **piko skämmare.**

skämmelika (skämligha), *adv. L.* 1) *skamligt, på ett sätt som medför skam el. vanära.* om hon see sik ällir annan oblygheligha älla skämligha *SkrtUppb* 193.

***skämna,** *se* **skämma.**

***skämninger,** *m.* [*Sv. dial.* skämning] *bistock. Jfr Th. Hjelmqvist, Runinskriften på en bennål i Lunds historiska museum* 21 *f., E. Smedberg, Peder Månssons landsmansskap* 62. wjlya bin borth flygha ... tha haff redho nokon skämningh oc honom smör jnnan mädh honagh *PMSkr* 301. *ib. Jfr* **byskämninger.**

skämt (skemt), *n.? skämt; förströelse.* — mädh skämt, *för nöjes skull.* naar then herren skulle rida j jakth äller spär ränning anten mz skemt äller aluara *Prosadikter* (*Sju vise m C*) 234. *Jfr* **skimt.**

skämta (skämpta: -ade), *v. L. förkorta tiden; roa sig, göra sig lustig.* nw skämptade the sidan then dagh allan *Prosadikter* (*Karl M B*) 333.

skämtan (skämptan), *f.* 1) *tidsfördriv, nöje, det som bereder nöje.* ludibrium est quod illuditur smäligher oc skämptan *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 101.

skämteliker (skämthelighen), *adj. nöjsam, roande, behaglig.* ludicris ... skämthelighen *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 101.

skända (skempdä:-äs), *v. L. Jfr V. Jansson, Eufemiavisorna* 227. — *refl.* **skändas,** 2) *utskämmas.* lat mik ey äwinnelika skändas oc ey vardha minna owina atlöghe *Prosadikter* (*Barl*) 79. 4) *förargas, taga anstöt.* swa som ... jhesus ey affleeth at predika helsamligan lärdom fore sancte pedher ok androm apostolis än tha han väl visthe at judas ok pharisej sculde ther aff skempdäs ok ey läräs *SvKyrkobr* 172.

***skändare** (skennare), *m. skändare, kränkare.* alla sonan ok forlichningh, ther kemmenerana göre medh thöm ey til retta wele ... som är medh piger skennara (*i st. f.* skennara *har urspr. skrivits* vpstynga ok; *avsikten torde ha varit att ändra till ett* piko skändare), slagh och pust etcetera *STb* 2: 445 (1490). *Jfr* **qvinno skändare.**

skändelika, *adv.* 1) *skamligt, på ett skamligt sätt. Prosadikter* (*Sju vise m B*) 195.

***skänk** (*pl.* -er), *f.?* [*Mnt.* schenke. *Fdan.* skænk] *skänk, gåva.* wthgiffwer skiparen skänk äller drykke

pänynga *PMSkr* 78. varin tillatoge per seruicium vestrum och nogra smaa skänker at j motte lära laborare in apotheca *HSH* 13: 115 (1524, *Brask*).

skänker (skenk), *m. munskänk.* achalicolis ... idest pincerna skänker *GU C 20 s.* 4. *STb* 1: 405 (1483). *Arnell Brask Bi*[1] 7. skänken oc bissaren *ib* 32.

skänkia (skenckie. -ir. -te. -ter), *v. L.* 1) *iskänka, giva att dricka. eg. och bildl.* wm han skänkte mik (*propinaret*) the dröffwilsen ginstan *Mecht* 315. diäflin ... sagde ath han ... wilde giffua them drikka aff sinom krukom mangha handa drykkia swa athnögher them ekke thät ena tha wil jak skänkia them aff thy andra *MP* 4: 189. swenana, som tyänthe ok skänktho j bröllöpeno *ib* 5: 96. *ib.* o härra gudh thu äst liffuandis källa, skänkiandis allom them, som ... *SvB* 171 (*omkr.* 1500). swara swa them diäfflenom som tolikt skänke thik (*præopinanti, sannol. läst propinanti*) *SkrtUpp* 11. — *undfägna.* ... tik som sarghadher ... hängde a korseno oc skä(n)kther mädh ätikio oc galla dryk *SvB* 61 (*b. av* 1500-*t.*). *ib* 305 (*d:o*). ihesus som mz gallan war skänkter för war broth oc syndher skul (*pro nostris reatibus felle potatus*) *JMÖ* 107. 3) *utskänka.* at selie eller skenckie brentth viin *STb* 1: 424 (1494). corth flaskedragere schal holle och skenckie brenth wiin her j stadin *ib* 3: 376 (1498).

***skänkirska** (sken-), *f. kvinnlig munskänk. bildl.* än kärlekin thiänte them, som aatho och war allom them som tith komo, gemmildh skenkirska *Mecht* 272.

***skänkning** (skenk-), *f. skänk, gåva.* gaffs bro thore xxx mark fför ancharen han lade j södre torn oc xij öre i skenkning *Stock Skb* 38 (1517). *ib* 41, 73, 75 (1518). gaffz balzar myn kera frugis capitener för the tyske bysseskyther x mark til en skenkning *ib* 122 (1520). *ib* 158 (1520). beleuade borgemestere oc raadit en gönst och skenkning wor kiereste nadigeste herres stadthollere, mester dirik *STb* 5: 292 (1520).

skäpna (skepna), *f.* 2) *öde.* the oböghlikhetena hauir han aff naturene äller vanlika aff sinne skäpno *Prosadikter* (*Barl*) 84. ffatum ti skepna eller skepnolagh *GU C 20 s.* 257. — **skäpno lagh** (skepno-), *n. öde. GU C 20 s.* 257.

skäppa (skeppa. *Se Sdw* 2: 1301), *f. L.* 2) *målkärl; innehållet av ett målkärl, mått.* — *rymdmått* (*för torra varor*) *av en viss storlek, skäppa. Se Sdw* 2: 1301 *o. jfr Nord. Kultur XXX s.* 3 *ff. samt L. Forner, De svenska spannmålsmåtten* 94 *ff.* 2 lykkior ... som vppaa saas 14 skepper korn vm aaridh *VKJ* 125 (1447). *ib* 94. j ena skeppo ga xliiij skalapwnd hwethe *PMSkr* 200. är han (*o: åkern*) fether tha wil han haffwa fira skeppor hwethe äller rogh *ib.* moth hwaryo skäppo olyobär takes en halffiärdwngh salth *ib* 337. — *Jfr* **faluköpungs-, munka-, provasta-, sädhe-skäppa.**

skäpta (skäfftha. *part. pret.* skäffth *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 119), *v. L. förse med skaft.* manubrium brii skafft vnde manubriatus ... skäffth jnde manubriare skäfftha *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 119. *Jfr* **tväskäpter.**

skär (scher:-en *STb* 2: 424 (1490?). *pl.dat.* skäriom *SD* 8: 158 (1362); *NMU* 1: 67 (1381)), *n.* (*m. el. f.? SO* 295; *jfr O. Östergren, Språk och stil* 15: 122) *L. skär.* hwilkit ... gotz mz hws, iordh ... öyom, holmom oc skäriom ... iac affhender mik *NMU* 1: 67 (1381). ... en ärmeta som war i haffwith pa et skär *Prosadikter* (*Sju vise m*) 167. — *pl. skär, skärgård.* ena ö sum j göta skäriom ligger *SD* 8: 158 (1362). skyppet, som skade fick j scheren *STb* 2: 424 (1490?). j stocholms sker j elznabben *ib* 465 (1490). the godamen som i skären boo *Akt-Kungsådr* 28 (1501). *BSH* 5: 183 (1507, *Gadh*). — *fiskeplats; fiskeläge? Jfr O. Östergren a.a. SO* 295. ey skola heller några drefwekarlar ... lijdas på skäret, eller fiskieleget *ib* 297. — **skäria bater** (skäriä-), *m. skärbåt, båt som nyttjas i skärgård. GPM* 2: 300 (1508?). — **skäria gardher** (skäre-), *m. skärgård.* fförfunne wij nogre skalke och syötiwffua holde sigh her wthe i skäregaarden at göre hinder oc forffong *STb* 5: 339 (1521, *Kop*). — ***skäria gädda** (skäre- *VKU* 13 (1540)), *f. gädda fångad i skärgård. VKU* 13 (1540), 68 (1553). — *ss maträtt. Brasks Matordn* 11. — **skäria karl** (skärio-), *m. skärkarl.* — *ss tillnamn.* jap skäriokarl *ATb* 1: 21 (1454). *ib* 61 (1456).

skär (sker. skäär. skiär), *adj. L.* 1) *klar, skinande, glänsande, lysande.* eth annath palladz haffwom wi ... som är giorth mz smelte gul och dyra stena och skärth saphir *Prosadikter* (*Joan Prest*) 349. 4) *ren, oförfalskad.* xx lödhoga mark löduga skärt silff *SD* 8: 56 (1361, *avskr.*). merax ... claar skäär *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 134. thin siäl är skerare än göllidh rödh *SvRimd* 45. 6) *ren, fri* (*från synd el. brott*), *oskyldig.* ängin siäl komber til himerikis för än hon är antiggia här i wärldinne mz dröwilsom oc bätrilse skär wordhin. eller oc i skärslo elde rensadh *SvKyrkobr* 47. 7) *fri från klander, rätt, laglig.* bindher iak mik och mina arffua till honom the jordena skiära oc hemola göra *SD* 8: 177 (1362, *avskr.*). *DalHembfT* 3: 71 (1400). — *Jfr* **oskir.**

skära (*pres.* skär. *konj.* skäri *Svartb* 417 (1445). *pl.* 3 *pers. refl.* skäris *PMSkr* 306. *impf.* skar. *pl.* 3 *pers.* skore *Svartb* 518 (1474). *part. pret.* skurin. skorin. skoren. *Se Sdw* 2: 1301), *v. L.* 2) *skära, sammanbita, gnissla. med dat. el. ack. Jfr K. G. Ljunggren, Objekt och adverbial* 80. walbassen ... reeste op sina börste. oc skar sinom tannom *Prosadikter* (*Sju vise m*) 122. 3) *skära, sönderskära.* affwer holith läggis eth skwrith fath *PMSkr* 409. — *skära upp* (*torv*). en man, som skar törff til conuenstwffwona *VKU* 19 (1541). — *söndergnaga. Se Sdw* 2: 1301. 4) *skära, bortskära, genom skärning avlägsna.* til ath skära lösa waxkakwrna skal wara giordher en enkanneliken hwasser kniffwer *PMSkr* 305. 6) *skära* (*säd*), *skörda.* auentare ... skära haffra ok vprykkia *GU C 20 s.* 43. — *abs.* ... oc om thera roskörd at engin skäri j almänningx wasso fore sancte marie magdalene dagh *Svartb* 417 (1445). meto ... skära *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 139. slå eller skära *Hist Handl VIII* 1: 67 (1514, *nyare avskr.*). — *bildl. skörda, uppskära.* nw äru sanna högtidher, ok skär brwdhin, sinna tros afflingh *SpV* 583. — *avmeja, avbärga* (*en åker el. dyl.*). vänth om stubben tha skoret är tha fetna iorden *Brasks Cal* 271. 7) *skära, tillskära, genom skärning giva form åt* (*kläder*). sarcio ... söma oc skära *GU C 20 s.* 544. ath han skorit ena kapo ath hanom *ATb* 2: 102 (1477). kleder, bade skoren ok oskwren *STb* 1: 390 (1482). *ib* 3: 469 (1500), 5: 73 (1515). 8) *skära, utskära. Jfr E. Lidén, Ark. f. Nord. Fil.* 45: 195. jtem radeke stenförare oc pether xvij öre for vj[m]

mursten ok iij^{c} skorensten (*för* skoren sten) *Skotteb* 338 (*b. av* 1430-*t.*, *Borgm*). 10) *skära, genom skärning göra el. åstadkomma.* skära hakkelse til breffdragarana *Arnell Brask Bil*^{I} 24. — ***skära sik,** *skära sig, genom skärning ådraga sig sår. MB* 1: 75. — **skära af,** 1) *skära av, bortskära.* thär skäras bästh qwistana aff wm hösthen *PMSkr* 314. 2) *skära i tu, skära (tvärt) av.* han hade ... skurit ij belte aff *STb* 4: 197 (1511). haffwes hwasse skäror pa langa stänger til at skära aff tog oc rep j annars skep *PMSkr* 172. — *Jfr* **afskära.** — **skära up,** 3) *skära (såd), meja.* biwg tha thet mognar skal snarlika skäras wp *PMSkr* 201. — *Jfr* **upskära.** — **skära ut,** *skära ut, uttaga genom skärning.* the honagx kakwr som ärw gamble äller haffwa nokor wanskilse skäris wth *PMSkr* 306. *Jfr* **utskära.** — ***skära utaf,** *avskära (ngn från ngt). med två objekt.* swa ath met thenne oretthe raar skore the sigrela all wthmarker vtaff *Svartb* 518 (1474). — *Jfr* **be-, in-, ivir-, saman-, spe-** (*äv. Sdw* 2: 464), **til-, um-** (*äv. Sdw* 2: 805) **skära** *samt* **hovudh-, ny-, o-, skam-, snedh-skorin** *el.* **-skurin.**

skära (*inf. refl.* skeris *Linkbiblh* 1: 191 (1526, *Brask*). *impf.* ska(a)r *HLG* 2: 46 (1516), 63 (1518). skaar:-s *ib* 86 (1517)), *v. L.* 2) *rena, rensa, befria från det som är grumligt, smutsigt el. odugligt. — rena, göra renare.* tässe witnado om the ord som rawid talade til larins jönisson tha han gik medh the xij ath panta wt arliga skattin han tog mina kanno ath skära sit bly medh han matte lata wara mina kanno oc skära sit bly medh andro än medh minne kanno *ATb* 1: 225 (1458). 3) *rena (från synd el. det som är oheligt).* at engin skärslo eldir är til j hwilkom siälana skulu rensas oc skäras *Hel män* 181. loff wari thic min härra ihesus christus, thär läth thin licama ärofullan skära, oc ihesum kalla *SvB* 114 (*b. av* 1500-*t.*). gif mic fridh. oc skära mit hiärta *ib* 417 (*d:o*). 6) *utreda, uträkna, göra upp?* item tha som almoson hon skaars hem til myn, gaff jach thöm for i öre öl *HLG* 2: 86 (1517). — ***skära up,** 1) *göra ren el. klar.* erik mölnare, som forscriffwene kalk skaar op *HLG* 2: 46 (1516). *ib* 63 (1518). 2)=**skära** 6? skeer thet så, thå skall vare vårtt fulle råd att up schall skeris emillen vether och värner för forelönn och köpmansgods schyld *Linkbiblh* 1: 191 (1526, *Brask*). — *Jfr* **upskära.**

skära (*pl.* skärwr *Svartb* 400 (1442). skärw *Uppl Fornmt* 46: 203 (*omkr.* 1513). skärre *HLG* 3: 100 (1528)), *f. skära.* ij lya, ij skärwr och eth aarder *Svartb* 400 (1442). — ***skäru smidher** (-smeder), *m.* ffalcarius ii skärusmeder och then som skär *GU C 20 s.* 250. — *Jfr* **röskära.**

***skäran,** *f. Jfr* **beskäran.**

skärare (-ere. -äre), *m.* 1) *en som skär el. avskär; en som klipper el. avklipper; tillskärare? ss tillnamn.* jacob skäräre *Skotteb* 106 (1462—63). *ib* 231, 232 (1466—67). — *Jfr* **bardh-, gul-, ivir-, torf-skärare.** — ***skärara lön** (skärer-), *f. lön för tillskärning (av kläder).* skrederlön ok skärerlön iiij mark *Skotteb* 382 (1462—63, *Kämn*). *Jfr* **skärlön.**

skära thorsdagher (skäretorsdag *SD* 6: 294 (*övers. fr. sl. av* 1300-*t.*). skere torsdag), *m. L. skärtorsdag. STb* 2: 522 (1491). *SSkb* 33 (1502). *SvKyrkobr* 88. *Jfr* **skärdagher** *och* **skärthorsdager.**

skärdagher, *m. L. skärtorsdag.* lästenne som plägha läsas om skärdagh för conuentit *JMÖ* 165. *VKU* 19 (1541), 59 (1550).

skärduker (skerdwgh), *m. skirduk, stycke av genomskinligt, tunt tyg.* kwnne i fynna noghre skön bondh tha köper migh ther i aff och en skerdwgh wydh viii eller xx alna *GPM* 2: 140 (1499).

skäre, *m. Jfr* **bardh-, ivir-skäre.**

skärf (skärff), *n. skärv, halv penning, mynt av minsta värde.* dypondius idest duo pondera tw skärff vnde in ewa[n]gelio nonne duo passeres veneunt dypondeo mona ey twe spirwa sälias för tw skärff *GU C 20 s.* 190. octussis ... attha skärff ok atta skärffua wärde *ib s.* 374. *ib s.* 506. *ib (hand 2) s.* 149. ... the fatigha änkiona, som sände j mönstridh tw skärff *SpV* 326. — *Jfr* **plato skärf.**

***skärhet,** *f. renhet (i moraliskt avseende).* thy segher fulgencius, renligheten är alla dygda drothnigh, sedarna ffrw, hogxsens skärhet, lecamans wällwkt *JMPs* 284.

skärilse, *n. pl. och f. Jfr* **sunderskärilse** (*Sdw* 2: 552).

***skärkniver** (skierkniff), *m.* [*Ä. Dan.* skær(e)kniv] *kniv avsedd att skära med. VKU* 150 (1594).

skärlika (-are), *adv.* 2) *klart, tydligt.* hwro myklo meer wi astundom honum (*o: Gud*). swa myklo skärlikare skulum wj see honom sigher augustinus *MP* 3: 183.

***skärliker,** *adj. Jfr* **oskärliker.**

***skärlön,** *f.*=**skärara lön.** jtem skredarlön oc skärlön iiij mark *Skotteb* 376 (1461—62, *Kämn*).

***skärm,** *m. Jfr* **beskärm.**

skärma (skerma. -ade), *v.* 1) *skydda sig mot angrepp; fäkta.* är lärandis jtem springa affwer dike ... oc skerma, swa ath all gerning kan springande göras för än fienden kan sigh förwara och sigh tilredha *PMSkr* 127. 2) *skydda (medelst skärm el. dyl.; jfr* **skärmber** 1). gaffz anders wordscriuere ij mark ... för stocker som komme til skermer pa gramunke holmen, oc för bräde, som gramunke bro skermades med *Stock Skb* 125 (1520). — *Jfr* **beskärma,** *samt* **skirma.**

skärman (skerman), *f. skyddsåtgärd (mot angrepp); fäktning.* affbära hwg oc skoth mädh skerman *PMSkr* 124.

skärmare, *m.* [*Mnt.* schermer] *försvarare, stridsman, kämpe? — ss tillnamn. S. Ljung, Uppsala stads historia* 2: 159 (1487). *Jfr* **skirmare.**

skärmber (skermber. *pl.* -ar), *m.* 1) *skärm, till skydd för belägrande el. belägrade av timmer (el. jordvall) uppfört verk; äv. skärmtak, stormtak. SSkb* 31 (1502). ij skermar (*överskrivet* skutar) nydh fördes moth quernen *ib* 32 (1502). bönder som vphulpa skermen om natten pa brona ij öre *ib* 33 (1502). godhe stridzmen skwla wara förstandoge til ath byggia skerma j man[g]skona mattho mädh groper törffwal oc kwpor etc^{ra} swa kwnna the thär sigh tryggelika hwila nath oc dagh *PMSkr* 130. *ib. ib* 131. mangskona driffwande werk oc skärma pläghas j stridh vndy hwilkom folkit gangher *ib* 167. *Stock Skb* 37 (1517), 72 (1518), 85 (1519), 125 (1520). — *Jfr* **vippo skärmber.**

***skärmbrädhe** (*pl.* -breda), *n. bräda avsedd el. lämplig för en skärm; jfr* **skärmber** 1. *Skotteb* 110 (1462—63).

***skärmeri** (skermerij), *n.* [*Fdan.* skærmeri] *fäktning.* är thz ey prästa seder at wndfly krij oc örlig oc alt skermerij *Troj* 56.

***skärmning,** *f. Jfr* **beskärmning.**

skärning, *f. Jfr* **bardh-, ut-skärning.**

***skärpal?** (sker-), *m.* dragerne, som toge op skerpalene (*möjl. fel för* skerm-) *Stock Skb* 193 (1521).

skärpentin (skerpen-. *pl.* skerpetiner *Stock Skb* 40 (1517)), *m.? och n.* (*Stock Skb* 302 (1520, *Skip*) *skärpentin, fältslanga, ett slags kanon. Jfr Hildebrand, Sv. Medelt.* 1: 972, *N. Ahnlund, Stockholms historia före Gustav Vasa* 455. item fore en mycka böttes til en skerpenthijn i öre *SSkb* 33 (1502). anamade ... seuerin ... it dubel skerpentin med ij kambre *Stock Skb* 302 (1520, *Skip*). — ***skärpentina kamar** (*pl.* skerpentyna kambra), *m. kammare* (*jfr* **kamar** 3) *till skärpentin. Jfr Hildebrand, Sv. Medelt.* 1: 972. vthlagt fore ix (9) skerpentyna kambra ok twa stenbössa kambra xxix (29) öre *SSkb* 36 (1502). — **skärpentina lodh** (skerpen-), *n. skärpentinkula. SSkb* 36 (1502).

skärsatter, *p. adj. Jfr H. Ronge, Konung Alexander s.* 275 *ff.*

skärselder, *se* **skärslelder.**

skärsl, *f. L. Jfr* **synda skärsl** (*Sdw* 2: 580).

skärsla, *f.* — **skärslo elder** (skärsle eeldir *Skrt-Uppb* 423. skärselo- *Mecht* 220), *m. skärseld. Sv-Kyrkobr* 47. *Jfr* **skärslelder.** — **skärslo elds pina,** *f. skärseldens pina el. kval.* fför thän litla thyman j hwilkom the läsa min psaltara, haffwer jak förwärffwadh största skärslo eldz pino wtsläkkilse *JMPs* 517. *Jfr* **skärselds pina.**

skärslelder (skärs-. skärz-. skeers- *Saml* 6: 165. skerldz- *SvKyrkobr* 210. *dat.* skärs elle *MP* 5: 175), *m. skärseld.* han rensas i skärsl eld swa länge thz ey skal en smitta a honom wara *SvKyrkobr* 4. han badh fore allom them som i skärsleld äru *ib* 85. somligom är skerldzelder här j verldena licamliga pynor *ib* 210. *SvB* 87 (*senare h. av* 1400-*t.*). *MP* 4: 117, 143. ... swa länge min pina räkker j skärseldz elde *ib* 209. *ib* 5: 12, 53. them som forsma ath ärwoda medh människiom, j cristelikom sydwäniom, skulo ey plaghas medh människiom j skärs elle, vtan medh dyäffloman j heluithe *ib* 175. *Hel män* 267. — **skärslelds pina** (skärssäldhz-), *f.* = **skärslo elds pina.** *SvKyrkobr* 298.

***skärsten** (sker-), *n.* 1) *blandning av svavelkoppar och svaveljärn. Jfr E. Holmkvist, Bergslagens hyttspråk* 83 *f.* i henne (*ɔ: graven framför smältugnen*) vtläts först skerstenen, sidan koperen *PMSkr* 628 (*avskr.*). *ib. ib* 629 (*d:o*). 2) *tackjärn el. tackjärnsliknande produkt. Jfr E. Holmkvist a.a.* 84. *PMSkr* 633 (*avskr.*).

skärsöta, *f. se Sdw* 2: 1301. 2) *baggsöta, gentiana lutea Lin. och gentiana purpurea Lin. Jfr I. Reichborn-Kjennerud, Ark. f. Nord. Fil.* 40: 132 *f.* genciana skärsöta *Växtförteckn. fr. sl. av* 1400-*t. hos Th. M. Fries, Ark. f. Bot. Bd* 3 *nr* 14 *s.* 7. basilica ... skärsötha s[c]ilicet genciana *GU C 20 s.* 51. 3) *malört, arthemisia absinthium Lin.?* hwilkin som lustas j skärsötonne (*absinthio*), han weth enkte aff honagx sötmanom *SpV* 458. *ib* 492.

***skärtunna,** *f. siltunna för ölbryggning. HLG* 2: 37 (1512).

skärthorsdagher, *m. L. Jfr* **skära thorsdagher** *samt* **skärdagher.**

***skärvadher** (skäruader), *p. adj. försedd med »skärvor»; jfr* **plato skärf.** hamatus ... krökter foot anglader ok skäruader primi r xix (*fel för* xvii) *GU C 20 s.* 327.

***skärvatle,** *m.* (*ost*)*vassla. PMSkr* 231. skärwathlen kristhas wäl fran osthenom *ib* 245. magnes ... drwkken mädh skärwathla läker wathn soth *ib* 482.

skärver, *m. skärv, halv penning, mynt av minsta värde.* as skärffuer *GU C* 20 *s.* 38. *ib s.* 67, 98. hon offrade two smopäninga, äller two skärffwa *SkrtUppb* 154.

***skäva,** *f. Jfr* **natskäva** (*äv. Sdw* 2: 101).

***skävel** (skäffwil. skiäffwel. skeffuel. *pl.* skeffla *STb* 2: 250 (1488). skeffle *ib. med art.* skäfflan *GPM* 2: 406 (1502?)), *m.* [*Fdan.* skävl, skevel. *Mnt.* schevel] *usling, skurk.* fässte rawed ... lag ... fored han kallade olan mikkelson en skäwel *ATb* 1: 29 (1454). tw esth een skalk een skäffwil och een lyugare *ib* 2: 32 (1474). hon kallade benct beltare en skiäffwel och en skiögasson *STb* 1: 375 (1482). thw haffuer mik berychtet och kalleth j (1) skorffwoth skeffuel och een dobblare *ib* 2: 250 (1488). *ib.* thin fendens skeffuel ok thin fendens skalk, thw haffuer mik befört *ib* 267 (1488). hvdh tvssana ffalan döffel mena[r] tv at vy haffo[m] ekke anarsstadess röta van math vti vtan j defför banada skäfflan (*ɔ: några fångar*) *GPM* 2: 406 (1502?).

***skävir,** *m.* [*Jfr Isl.* skæfa, *röra sig framåt*] *ss tillnamn. Jfr E. Hellquist, Xenia Lideniana* 110. hakon skäwir *RP* 2: 159 (1389; *Småland*).

***skävor,** *f. pl.* [*Sv. Dial.* skäva. *Mnt.* scheve] *småpartiklar ss sådor, strån el. dyl.* napta te fforuisne oleo quista lyn skäffuor ok andra tinga skäffuor *GU C 20 s.* 342. *Jfr* **linskävor.** — ***skäva halmber,** *m. korta halmstrån, söndersmulad halm.* tha kastis jn til them (*ɔ: änderna*) skäffwa halm äller hö thär the kwnna byggia sigh boo aff *PMSkr* 266.

sköfla, *se* **skyfla.**

***sköfling,** *se* **skyfling.**

***sköghla,** *f. dunge, liten skog, ungskog? i ortnamn. Jfr V. Ekenvall, Namn och bygd* 31: 47 *ff.* datum sköglo *SD NS* 1: 110 (1402, *avskr.*). i sköglo *ib* 2: 8 (1408, *avskr.*).

***sköirska** (sköerska. sköärske), *f.* [*Jfr Mnt.* schuren, *skura*] *kvinna som skrubbar de badande i en bastu? STb* 2: 209 (1487). lussy sköärske j södra basztwgu *ib.*

***skökenson** (skökin-. skökiendson *JTb* 65 (1474). skiögensson *STb* 1: 94 (1477). skiögiansson *ib* 44 (1476)), *m.* [*Mnt.* schokensone] *skökoson. ss okvädinsord. ATb* 1: 29 (1454), 35 (1455), 114 (1459), 162 (1461), 263 (1467). tha sagde eskilz hustrv i panten mik som tiwffwa och skökinsöner *ib* 382 (1472). tw aath mith flesk som en tywff oc en skökinson *ib* 2: 92 (1477). han kallade ... olaff ... skiögensson ok tiwgh *STb* 1: 94 (1477). *Jfr* **skökio son.**

skökia (skökkia *ATb* 2: 290 (1486)), *f. L. sköka.* j bland kokklara daara skämdagästom skökiom oc hörrom *SvKyrkobr* 350. — *ss okvädinsord.* torkil ... hafde kallat ingiborgh biörns ena skökio *JTb* 17 (1459). ath olafs hwstrv hadhe giorth moth henne som en skökkia *ATb* 2: 290 (1486). — **skökio son** (skiögiasson *STb* 1: 194 (1479), 320 (1481)), *m. L. skökoson. ss okvädinsord.* karl ... kallade biörn ... en skiögiasson *STb* 1: 320 (1481). *Jfr* **skökenson.**

***sköl?** *Jfr* **hornsköl.**

skön, *se* **skyn.**

skön, *adj. Jfr V. Jansson, Eufemiavisorna* 192.

1) *vacker till utseendet.* en skönen forgỳltan dỳsen *STb* 3: 373 (1498). 6) *skön, ljuv, angenäm. om det som gör ett behagligt intryck på luktsinnet.* the skönasta oc sötasta lukt gik af honom *Hel män* 238. en ... man kom medh skönasta smyrilsum *ib* 257.

***skönlakan,** *n. Jfr Hildebrand, Sv. Medelt.* 1: 706.

***skör,** *se* **skyr.** — ***sköra bytta,** *se* **skyra bytta.**

skör (sköör. skiör), *adj.* 3) *lättsinnig, lättfärdig, liderlig, okysk.* jncontinens ... skör *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 21. llasciuus ... kaadher oc skör *ib s.* 65. libidinosus ... skiör *ib s.* 81. lubricus sköör *ib s.* 98. — *okysk, sinnlig.* skörliffnadhins dötter äru atta ... fiärdhe är brädzska j sköra syndir *SvKyrkobr* 355. — *lättsinnig, härrörande av el. vittnande om lättsinne.* luxus xa xum skiör ... luxuriosus a um skiör *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 107.

sköra (-dher), *v. brista sönder.* — *om fartyg: sönderslås, lida skeppsbrott.* hans skipp waro krasada oc brotno aff siön oc skördha *Troj* 298. *Jfr* **skörna.**

***sköra,** *f.* — ***skörofulder,** *adj. full av liderlighet el. okyskhet el. lättsinne.* hör scriptena, vinit är eth skörofulth (*luxuriosa*) thing, ok drykkinskapin är fullir mz bangh ok rop *SpV* 218. (*Judith*) drap omilla höffdhingan ... genwärdoghom, skörofulla (*libidinosum*) horkarlenom *ib* 237. *Jfr* **skörfulder.**

sköraktogher, *adj. okysk, sinnlig.* medea haffde främt syn wilia j mans omfängnelsom oc sköraktog brwkelsom *Troj* 17. *ib* 67.

skörbiugh (skiör-. schorbuk *Ol. Magnus Hist. de gent. septentr. l.* IX *c.* 38. schoerbuch *ib l.* XVI *c.* 51), *m. skörbjugg. Jfr I. Reichborn-Kjennerud, Norsk Tidsskr. f. Sprogvidenskap* 12: 213 *ff.* ... ita ut cum in mensa sederent, dentes eorum a faucibus laberentur, morbo specialiter illo, qui hyposarcha dicitur, vulgariter autem skiörbiugh *Scr. rer. svec. II:* 1: 75.

skörbytta, *se* **skyrbytta.**

***skörfulder,** *adj.* = **skörofulder.** aff skörfullom (*libidinosa*) hogh *SpV* 252.

skörhet (skyör-), *f. lättfärdighet, liderlighet, okyskhet.* lasciuia kädhe oc skörheth *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 65. *ib.* luxuries ei skyörheth *ib s.* 107. hoor oc alla skörheet fly, thu tekkis gudhi ey medh thy *Fornvännen* 1949 *s.* 326 (*väggmåln.* 1451). luxuria est skörhet är kötzsins ok hogxsins, haal ok oskälighin ällir otham stupan *SpV* 138. *ib* 149. öffvendes sik j alla ouerflodhoghet ok j thy som henne epterfölger som är olofligin skörhetzsens lwste *J Buddes b* 148. *ib. SkrtUppb* 358. en ... greffwe ... hwilken mangh aar haffde leffwadh j hordom oc skörhet *JMPs* 422. — ***skörhets afgudh,** *subst.* llibitina ... secundum catholicon skörhetz affgudh boor oc dödher *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 81. — ***skörhets elder,** *m.* = **skörhet.** han skal vptända starkastan skörhetz eldh j thinom son *Prosadikter* (*Barl*) 72. — ***skörhets synd,** *f. synd bestående i liderlighet el. okyskhet. JMPs* 342.

skörl (skörn (*fel för* skörl) *GU C 20 s.* 561), *n. oväsen, buller, tumult.* sedicio ... skörn oc qwedrekth *GU C 20 s.* 561. tha som thet skörlith var mellom her stens tiänara och borgarana *A Tb* 1: 350 (1471). *ib.* her philpus talade til vor slotzherre, hwat han schulle pa sla eller bliffue, om nagat skörl pa kome jbland herrener och hanom *STb* 3: 332 (1497).

***skörlan** (schörlan), *f.? twist, oenighet.* ware thet ok swa ... at annat schipte äller schörlan sculde här epter koma innan thet wart gotz ... ther nw wara mellom laghschipt är *SD NS* 3: 612 (1420). *Jfr* **skörl.**

skörliffnadher (-liffnath. -löffnat), *m. skörlevnad.* expers esse iugi veneris nequeo prece iugi jak ey kan vara lotlöss aff skörlöffnat mz itkelica bön *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 49. lluxuria e skörliffnath *ib s.* 107. — ***skörliffnads ande,** *m. okysk ande.* jak vil vpuäkkia en min vin aff skörlifnadz andom han skal vptända starkastan skörhetz eldh j thinom son *Prosadikter* (*Barl*) 72. een hälaghs fadhirs känneswen frestadhis hardhelika af skörlifnadhz anda (*spiritu fornicacionis*) *KL* 206. *ib* 207, 209 *o.s.v.* — ***skörliffnads elder** (skörlifnaz-), *m.* = **skörhets elder.** *Prosadikter* (*Barl*) 75. — ***skörliffnads frestilse,** *f. frestelse till skörlevnad. KL* 278. — ***skörliffnads smitta,** *f. okysk besmittelse. KL* 203. — ***skörliffnads synd,** *f.* een annar brodhir ... hördhe ... huru diäfla saghdho sik i the natene hawa nidhircastat thän munkin i skörlifnadz synd (*fornicacionem*) *KL* 209. — ***skörlifnads thanke,** *m. okysk tanke. KL* 277, 278.

skörlika (-likan *SvKyrkobr* 351. -ligha(n)), *adv. lättsinnigt, lättfärdigt, okyskt.* jneo ... ire ingaa börya vp paa finna oc skörligha leffua *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 24. om hon haffuir astundath annan skörlighan *SkrtUppb* 198.

***skörliker** (*n.* -likit), *adj. lättsinnig. lättfärdig, okysk.* wakta at thu ey for skörlikit liffwirne wardhir gudz owen *SpV* 245.

***skörlivadher,** *adj. okysk. Se Sdw* 2: 1301.

***skörman,** *m. lättfärdig, liderlig el. okysk människa.* sualgfullir hafuir hierta j bukfylle, skörman j skörom lusta, girughir j aflingh, nidzskir j päningom *MP* 1: 87.

***skörn,** *se* **skörl.**

***skörna** (-adhe), *v. brista sönder. om fartyg: sönderslås, lida skeppsbrott.* skyppen brwtos oc skörnado j wågen *Troj* 278. *Jfr* **sköra.**

***skörpa,** *se* **skirpa.**

***skört** (skyrt(h)), *n.* [*Mnt.* schort, *m.*] *och* ***skörte** (**skiorte** *STb* 1: 295 (1481). **skyrrte** *A Tb* 2: 340 (1488)), *n.* [*Mnt.* schorte, *f.*] *skört, pansarskört, den del av rustningen vilken betäckte underlivet.* eth pantzar, en lyra, eth skörth och en kragha *Inv cur Tynnelsö* 2 (1438). *ib* (1443). skattade niils pädharson ... skörte ok brösth for xiiij *A Tb* 1: 61 (1456). *ib* 109 (1459). tesse skattadhe olaf hemingsons panta een iärnhat eth bryst oc skyrt eth par mosisor een liten gryta för vj mark *ib* 303 (1469). *ib* 2: 55 (1475). — ***skörta duker** (-dugher), *m.* llimas ... vestis que protenditur ab vmbelico vsque ad pedes skörta dugher *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 85.

skörta, *v. Jfr* **upskörta.**

sköt, *n. L.* 3) *sköte, famn.* iak läggir mith howd i idart sköth *A Tb* 1: 59 (1456). 4) = **skötning** 1. hauer iac latet folfölghia ... nicholaus then halff attungen a rättara thingeno ... mäd sköt oc skapt som war wesgötzska lagh wtuisa *Vg Fornmt I* 4—5: 66 (1390). — *Jfr* **sköte.**

***sköt,** *n. sköt, ett slags* (*finmaskigt*) *fisknät.* lassa kelka drängir sagde at lasse kälke hade lekt hanom til at böta nokor sköth til hanom oc ey til nokon stempnodagh *A Tb* 2: 134 (1479). *Jfr* **sköte.**

sköt, *se* **skiuter.**

sköta (-ir. -te. -ter), *v. L. med laga formaliteter*

överlåta (*fast egendom*). *Se Sdw* 2: 1301. at herra gregriss ... hona (*ɔ: en kvarn*) laghlika gaff ok skötte vnder kanunka gielddet aff sino eghno godze laghfangno *SD* 8: 195 (1362; *Uppland*). huilkit godz jak affsäger fron mik och mynom ärwingom oc sköther jac vnder meniko oc hans arffwom tiil äuerdeligha ägho *Svartb* 163 (1378). *ib* 164. giuer iak härazhöfthinganom ii lysinxhäradh fulla makt ... at sköta klostreno i aluastrum meth fast ok fullum lagha skielum the fornämpdo iordh ii haddathorpe *Gadolin Pants Bil* 278 (1384; *Östergötland*). *SD NS* 3: 607 (1420; *Småland*). at ... sköta oc skiäla äpter landzlaghum for:da godz ... domkirkionne *Svartb* 311 (1424). *ib* 364 (1438). for thy jach haffuer sama gotzet eller (*för* epter) laghen fulfölgth pa häredz tingh, thy skälade och skötthe thet thesse epter scriffne men oss i millan *ib* 442 (1450). *ib* 444 (1453). tha skötte iak (*ɔ: häradshövdingen*) ... oc skaptfoor med häradznempdene them i mellen, forscriffna godz *Vg Fornmt I* 2: 48 (1461). — *i laga ordning förrätta* (*överlåtelse el. överenskommelse om jord*). *Se Sdw* 2: 1301. hwilkit köp iac margith lagliga schötte a kirkiostempnona i wlfsby vndan mik ... vnder clawus lydkeson *SD NS* 3: 440 (1419). ... skötte oc skäladhe eth skäligit jordaskiffte *Svartb* (*Skokl*) 495 (1469). — *Jfr* **bortsköta.**

sköta (-ir. -te. *impf.* skotte *STb* 4: 211 (1511) (*möjl. fel för* skötte). skeththe *HLG* 2: 131 (1525), 137 (1526). *supin.* sköött *SvKyrkobr* 141), *v.* 1) *giva akt på, vara uppmärksam på, beakta, tänka på. med ack.* wsla människian känner ey äller sköter thänna thina största nadh *Mecht* 335. hwar alzskona nadz fulkomp[lik]het altidh aktas ok sköthis (*attenditur*) *SpV* 491. — *med indir. frågesats.* thätta sculle flati föräldra sköta hwat thär äptir fölgdhe *Hel män* 220. — *med sats inledd av* at. seen oc skötin aat wi antwardhom jdher regulam *Abbedval i Vkl* 82. — *giva akt på, lägga märke till, fästa uppmärksamheten vid. med ack.* at the ginstan effter syndena sagho sik vara nakna swa som the thz ey seet eller sköött hafde til forenne *SvKyrkobr* 141. 3) *akta, fästa avseende vid, taga hänsyn till.* gratis concidere (*fel för* concedere) tiilgifwinss giffua skötha äller aktha oc forlatha *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 24. — *med dat.* thän dygdhelighe mannen skötte ey stort thässom hans ordhom *Prosadikter* (*Barl*) 15. accepcio personarum vildum sköta personis *GU C 20 s.* 4. — *med ack.* at for:de war andelighin fadher erkebiscop jönis wilde än skötha luberti appellacionem ... ther radhe capitulum aldrich til *SD NS* 3: 493 (1419). — *med indir. frågesats.* tha är mera skötande hulken delin wilkare är i sinne akt oc mening *Abbedval i Vkl* 89. — *akta, fråga efter, bry sig om. vanl. i förening med en negation. med dat. el. ack.* tha sade först erik hakonson til lafrins symon drik ok sköt then barna leken inte ällir jak slar tik j howodit *ATb* 1: 42 (1455). a mote huaria frästilsse fiol han a sin knä ok las sina böner ok skötte diäflin jnkte ok jnga thy som han honom fore lagde *MP* 4: 280. *STb* 4: 211 (1511). — *med prep.* äptir. sköter ey äpter achillis hiälp om han will eder ey wndsätia *Troj* 212. 5) *passa på, ägna uppmärksamhet åt, ägna sig åt, sysselsätta sig med, sköta. med dat.* curo ras are läkia rensa ok skötha ... procurare ... sköta annars tinghom *GU C 20 s.* 161. somme skötha systrommen j scrifftamall *PM Bref* 332 (1518). werdinnen hade mökit til skötande *STb* 2: 416 (1490). 6) *ägna vård åt, vårda, sköta, rykta, passa. med dat.* ena mölkia deghio oc three quinnor medh henne som fäno oc faaromen skulu sköta *SVklE* 161. ... han henne skulle late sythe, föde oc sköte til hennes dödre dage *STb* 4: 261 (1512). — *med ack.* scal hon achtas och skötas til alle hennes vidertorfftеligheet lycheruiss som til foren j alle matte *STb* 3: 318 (1496). schal klockaren haffua fore seÿaren han sköter och steller ... vj mark *ib* 4: 164 (1507). erich x öre; han sköter och bysser *Stock Skb* 158 (1520). hustrv margit, som skетthe sancte anna koor *HLG* 2: 131 (1525). jogan smeth ii höre, för han skетthe axolen i gen i primklakan *ib* 137 (1526). — ***sköta sik,** *akta sig, bry sig om. med prep.* fore. han ... wildhe ey sköta ällir waktha sik, fore the komaskulandhe pino ällir dödh *MP* 5: 57. *ib.* — *Jfr* **atsköta.**

***sköta** (*pl.* -or), *f. sköt, ett slags fisknät.* item laath binda sommer noot näth skötor, lanor oc miärda *Brasks Cal* 1: 264. *Jfr* **sköt, sköte.**

***sköta,** *f. Jfr* **osköta.**

***sköta,** *f.* = **skötning** 1. ... skaftfarit med skapt och skötu efter väsgötskum laghum *Vg Fornmt I* 4—5:9 (1425).

***skötare,** *m. Jfr* **broskötare.**

sköte (skiöte. *pl.* -ar. skötan *STb* 2: 558 (1491)), *m. och n.* (*ATb* 2: 137 (1479); *STb* 2: 459 (1490), 558 (1491)) *sköt, ett slags fisknät* (*för strömmingsfiske*). tesse skattade eth sköte *ATb* 2: 137 (1479). *STb* 1: 311 (1481). ath han stal en baath, iiij (4) skiöther *ib* 2: 56 (1484). ath han hade thagit j mellen staden och langholmen iij (2 ½) sköte j watnit ok solt thöm *ib* 459 (1490). vtj bathen ... fandz iij (3) skötan ok ij (2) annan garn *ib* 558 (1491). skattades kiortellen, skötan, kniffuen (*o.s.v.*) *ib* 3: 109 (1493). *GPM* 2: 153 (1502). (*fogden*) förwete sigh vm fischara om sommaren medh skötar *Arnell Brask Bil* 21. *ib* 22, 29. (*?*) curculia achtöma ok sköthe sicut in naui solet esse *GU C 20 s.* 160. *Jfr* **lögho-, varpa-sköte** *samt* **sköt, sköta.**

sköte, *n.* = **sköt** 3. *Jfr A. Bengtson, Nils Ragvaldi* 161, 192. han (*ɔ: psaltaren*) är sköthe, anamandhes hälga manna almosor *JMÖ* 7. *ib* 147, 150, 193.

sköte, *n. L. vapen som skjutes el. kastas; pil. Se Sdw* 2: 1301. mz spyut älla sköte *Fem Moseb ed Thorell* 365; *jfr. O. Thorell, Fem Moseböcker på fornsvenska* 205.

skötelika, *adv. Jfr* **oskötelika.**

skötilse, *n. pl. och f. Jfr* **um-, van-skötilse.**

skötin (sköthen), *adj. skötsam.* sequax ... idken oc sköthen *GU C 20 s.* 570. impendiosus ... iidhkin ok skötin *ib* (*hand 2*) *s.* 14. *Jfr* **atskötin.**

sköting, *f.* — ***skötings bref** (skötingx-), *n.* = **skötninga bref.** *FMU* 4: 359 (1471). — ***skötings ra?** (scyttings-), *subst.* tha dömdom wi them aff lwfije ... thera strom ... frijt ok frels ok oboworen ok thera scyttings ra *SD NS* 3: 577 (1420; *Finland*). *Jfr* **skötra,** *f. och m. L. och T. Wennström, Tjuvnad och fornæmi* 365 *f.*

skötkonunger (skot-), *m. Jfr Sdw* 2: 1347, *A. Schück, Namn och bygd* 44: 194 *ff.*

***skötlika,** *adv. Jfr* **atskötlika** *och* **oskötelika.**

skötläggia, *v. Jfr Å. Åkermalm, Fornnordiska verb med substantivisk förled* 129.

skötna, *f. Jfr* **atskötna.**

skötning (skötning *Svartb* (*Skokl*) 514 (1473). skytningh *Svartb* 343 (1434)), *f. L.* 1) *skötning, laglig överlåtelse av fast egendom. Se Sdw* 2: 1301. *SD NS* 3: 376 (1418, *avskr.; Finland*). ... at anama skötning pa thet godzit *Svartb* 317 (1424?). forskälaman at thesse skötnyng war gunnar aff lämpos *FH* 3: 54 (1445). iach giorde skötning om thetta ... köp widh näs kirkio *JämtlDipl* 306 (1450). *ib.* — *I Latinska urkunder motsvaras ordet oftast av* scotacio; *se SD* 1: 94 (1167—99); *RP* 1: 27 (1352). — *Jfr* **iordha skötning** *samt* **sköting.** — **skötninga bref** (sköthningiä-. skotninga- *Svartb* 360 (1437)), *n. skötebrev, fastebrev.* swasom skiptis ok sköthningiä breffuit wthuisär *Svartb* 315 (1420). — ***skötninga fä,** n.* [*Fnor.* skeytinga fé] *tillägg till den egentliga köpesumman, vilket köparen lämnade säljaren vid skötning av jord* (*i Jämtland*). een gylle koo j skötninghe fää *JämtlDipl* 184 (1420). ena iämpsca mark gaff han mik j skötninga fää *ib* 213 (1428). *ib* 247 (1440). — **skötninga man** (skötningo- *Svartb* 420 (1446)), *m. en av dem vilka ss vittnen el. fastar voro närvarande vid en skötning. Svartb* 148 (1373), 156 (1375), 173 (1380), 206 (1393). *Jfr* **skötnings man, skötningis man** *samt* **skötningman.** — ***skötninga pänningar,** m. pl.* [*Jfr Fnor.* skeytingaraurar]=**skötninga fä.** hafuir ... sigwordh giffuit ... laurens skötningha päninga *JämtlDipl* 166 (1412). — ***skötnings man,** m.*=**skötninga man.** *Se Sdw* 2: 1301.

***skötninge,** m.? Se Sdw* 2: 1301. — ***skötningis man,** m.*=**skötninga man.** *FH* 3: 55 (1445). *FMU* 4: 187 (1462).

***skötningman,** m.*=**skötninga man.** *FH* 5: 76 (1477).

***skötter,** adj. Se* **fiäþer skötter** (*Sdw* 1: 254).

sla (slaa. slo *SvKyrkobr* 89. *refl.* slaas *STb* 1: 395 (1482); *PMSkr* 105. slaz *ATb* 1: 328 (1470). slatzs *Troj* 124, 128. slos *ATb* 2: 175 (1481). slotz *ib* 1: 328 (1470). *pres.* slar. slaar. slär *Ivan ed Noreen* 4925 (*jfr V. Jansson, Eufemiavisorna* 290, 312 *f.*). *pl. 3 pers.* slaa *PMSkr* 159, 170. *konj. 3 pers.* sla *STb* 3: 213 (1495). *refl.* slas *PMSkr* 219, 336. slaas *ib* 483; *SvKyrkobr* 7. slaass *VKJ* 39. *impf.* slo. slogh. slog. sloo(gh). slaa *ATb* 2: 172 (1481). sloch *STb* 3: 445 (1499), 4: 160 (1507). *2 pers.* slogt *Di* 35. *pl. 3 pers.* slogho. slogo. slaago *GPM* 2: 235 (1506?). sloge *ib* 13 (1504). *refl.* sloos *ATb* 1: 95 (1458). slogs *Stock Skb* 304 (1525, *Skip*). slogx *Skotteb* 468 (1473, *Kämn*); *STb* 1: 172 (1478); *SSkb* 39 (1502), 40 (1503), 78 (1503); *HLG* 2: 57 (1517). slox *STb* 5: 161 (1517); *Stock Skb* 305 (1530, *Skip*). slotzs *Troj* 122. *pl.* 1 *pers.* slogomdzs *ib* 295. *3 pers.* sloges *STb* 5: 229 (1519). *part. pret.* slaghen. slagen. slägin *JTb* 72 (1481). *n.* slaghit *PMSkr* 420. slagit *ATb* 1: 143 (1461). slageth *HLG* 2: 60 (1517). *pl. m. ack.* slagne *Skotteb* 393 (1464—65, *Kämn*); *Hel män* 207. *supin.* slagit(h). slageth *STb* 1: 229 (1480). slaät *SD* 8: 32 (1361, *daniserande*). slagidz *SD NS* 3: 342 (1418). *refl.* slagis *ATb* 1: 122 (1460); *STb* 1: 254 (1480), 3: 377 (1498). slages *ib* 2: 516 (1491)), *v. L.* 1) *slå, tillfoga* (*ngn*) *slag, träffa* (*ngn el. ngns kroppsdel*) *med slag el. stöt.* cedo dis ere cecidi cesum sla ok skära *GU C 20 s.* 91. jco ... cere slaa jctus ... slaghen *ib* (*hand 2*) *s.* 6. multatus ... slaghen pinther oc fordömdher *ib s.* 162. thy skulum wi slo ooss före worth brysth och bedia til gudh *SvKyrkobr* 89. slaa sik for bristith (*pectoris tunsione*) *Mechl* 268. ty han slog laurens *STb* 1: 177 (1478). ath ransaka vm gissingh, hwath han war slägin eller stwngin *JTb* 72 (1481). ty han slog hanis smidz hustrv *STb* 1: 333 (1482). samme dach rechte then andra hustrun handena, som medh henne slogh, for vj (6) marck for pust och skuff *ib* 2: 290 (1488). kom hustrv fram medh ena stang och sloch hanom och medh sten *ib* 4: 160 (1507). — *slå, piska.* mastigiare ather vända slaa *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 122. — *slå, hugga, sticka, träffa med vapen.* þera biskopar ... slo mz käsio goþan karl ginum liuet *Bu* 189. llaniare (*fel för* lancinare *el.* lanciare) mz spyudh lega oc mz spyud slaa *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 61. — *slå, rikta slag* (*mot ngn*), *under tillfogande av slag göra angrepp* (*mot ngn*). sten ... slog en tidh forst til honom *STb* 1: 343 (1482). thaa sten stod op, slog han pan *ib* 4: 319 (1513). — *rikta slag el. stöt mot* (*ngt*). ... vildho väria kristjern gwlsmith, ath han ey slo olaff pädherssons porth *JTb* 73 (1481). — *med dat.* (*el. i dess ställe ack.*) *och ack.* ty han slog laurens ... iij (3) blodh saar i aanletet *STb* 1: 177 (1478). ty han hiogh katerina ... och slog henne twa blanade *ib* 305 (1481). — *med två ack. av vilka den ena betecknar handlingens föremål, den andra det varmed man slår, samt prep.-uttryck.* han slog peder hundrade marck i hoffwdet *STb* 1: 362 (1482). — *genom slående göra el. få* (*ngn el. ngt*) *att bliva* (*ngt*). *med två ack. av vilka den ena är ett adj.* gik han strax ... oc slo hanom bla oc blodogh *ATb* 1: 328 (1470). mattis ... zaker xxiiij (24) marck, ty han slog sin drengh ofärdogh *STb* 1: 46 (1476). — *slå, träffa. bildl.?* mitridax är en sten slaas han mädh solennas sken haffwer manga lither *PMSkr* 483. 3) *slå, slå till döds, slå ihjäl, döda.* thet han kännis hafwa slagidz ... pädher karlson ... gudh hans siäl nadhe *SD NS* 3: 343 (1418). ingemund zaker xl (40) mark, ty han slog en man *STb* 1: 4 (1474). — *med tillagd bestämning betecknande död.* ... wilde haffua slagith hanis fan säwen dödh *STb* 1: 262 (1480). varo twe män slagne dödhe *Hel män* 207. — *slakta.* nw haffuer jak reth mina maltidh mina tiwra ... ok höns haffuer jak alt reda slagit ok dräpit ... ok bidin thöm koma til bryllöps *MP* 4: 236. 7) *göra anfall el. angrepp; inlåta sig i strid* (*med*). än ath slaa pa vart rikesins radh her jnne medh oss sielffue eller nager jnrikes jnföder man, ther vele wij jngelunde medh ware j swa [matte] *STb* 3: 331 (1497). the j försatten ärw slaa pa ryggen aff fiendana *PMSkr* 159. the slaa j moth laomedontam troya konwng *Troj* 27. ty aktar jac ath sända ... en starkan häär jn tiill greciam ath slaa mz makt jntill them *ib* 57. tha skulle han ey slaa tiill fiendena foren hector siällffwer wid hand war *ib* 120. redde eneas siig tiill mz siith folk oc wille slaa oppa anthenore *ib* 275. the slogo opta till troyam oc wille skynna oc röffwa *ib* 286. 8) (*med slag*) *driva.* han ... boradhe allan botnen (*i ett kar*) oc slo ther wti träplyggia *Prosadikter* (*Sju vise m*) 126. göris en nagle aff olyoträno oc slas thär j (ɔ: *i ett annat olivträds stam*) *PMSkr* 336. — *jaga, fara.* sla äptir, *jaga efter, förfölja.* doch sidhen haffve i lathet sla epther wore swäne gripit stockat oc beskattet wore clerker *HSH* 16: 13 (1526, *Brask*). när han (ɔ: *höken*) slaar äfftber nokrom fogel *PMSkr* 268. *Jfr* **sla äptir.** 10) *genom slag el. stöt föra* (*från el. till*), *slå, stöta, kasta.* konwng

castor sa nestorem wara slagen j fraa hästen *Troj* 30. **11)** *slå (lös); låta fara, släppa. i förbindelse med adj.* lös. j them som j dryk slaar sik lösan *SpV* 217. at ... christi vicarius ällir capellan, slar sik lösan, farande mz barnalathom, käthe ok löshet (*quod ... Christi vicarius excessu iuvenilis lascivie dissolvitur*) *ib* 238. **12)** *slå, gjuta, hälla, ösa.* maria magdalena köpte dyyr smörilse. oc slo pa wars härra hoffwoth oc föter *SvKyrkobr* 27. jach haffuer slageth tw ämbar watn pa konane *STb* 1: 229 (1480). maa oc giffwas them rördh ägh oc slaghen pa sywdheth wathn *PMSkr* 269. **13)** *slå, meja, avmeja. Se Sdw* 2: 1301 *f.* — *abs.* minna synd ware äria eller sla om helgha dagha. än springa i qwinno dantz *SvKyrkobr* 7. *Hist Handl VIII* 1: 67 (1514, *nyare avskr.*). *Brasks Cal* 266. — *med objekt betecknande grödan.* han hafthä intä merä slaät allä in byrgät en hanum var laulikä til dömdaer *SD* 8: 32 (1361, *daniserande*). deherbare vprykkia riiffua eller slaa gräss *GU C 20 s.* 330. — *med objekt betecknande marken.* at the olaglika slogo domkirkione engh *SD NS* 3: 250 (1417, *avskr.*). then fyällin haffuir, ma i hwario dykeno slaa badha renar *ib* 358 (1418). *VKJ* 39. *ATb* 3: 147 (1503). **14)** *slå, genom slag el. knäpp öppna (åder).* jak skal slaa edher ena aadra, swa ath hwar then aadrar (*för* aadra) i haffue skal giffwas widher *STb* 1: 397 (1482). **16)** *slå, med slag el. hamring bearbeta, hamra, smida.* han hauer slagit i aar vij fat järn til stadsins behoff *Skotteb* 284 (1467—68). sama dach sades, tet her erich andree anname mandraperen och sla jern pa hanom pa halsin til eth aminnelsse *STb* 3: 213 (1495). fore 3 fath jern i smydere lön til kramper slogx ix mark *SSkb* 39 (1502). *ib* 40 (1503). *Stock Skb* 36 (1517). it ffat jern han slog j piil *ib* 75 (1518). *ib* 157 (1520). goth gwl slaghit j tynnasta bladh *PMSkr* 420. ett pund slagen kopper *Linkbiblh* 2: 212 (1523). — *genom hamring (av metall) tillverka, smida.* jtem j mark hinrek jute for slagne pÿle *Skotteb* 393 (1464—65, *Kämn*). vtgiffuit samma dach fore therninger slogx x öre *SSkb* 39 (1502). xxx stykchen slageth bläak *HLG* 2: 60 (1517). gaffz jacob j march fför the jern, som lambert lot honum sla til bomen *Stock Skb* 161 (1520). — *smida fast, fjättra.* tw esth een skalk och tw vasth slagen til kaaken *ATb* 1: 243 (1466). peder skomakare ... hustrv skal slaas vidh stupane ok mista annat örath *STb* 1: 395 (1482). **19)** *slå, genom slag fästa, uppsätta.* ... thet oleff skwlle hwaffwa kallat hvstrv christin en blommo och thet hon skwlle sla syt pawelwn vth pa gärdeth *ATb* 3: 178 (1505). — *slå, anslå, uppslå.* tw esth een skalk och tw vasth slagen til kaaken och tith breff medh *ATb* 1: 243 (1466) (*jfr under* **16**). hon wilde scriffua eth breff ... och sla thet pa kaaken *STb* 1: 275 (1480). **20)** *slå in, innesluta, inlägga, inpacka.* fatidh som kledit vti slogx *SSkb* 78 (1503). **21)** *slå, genom slag el. anslag frambringa klang (i ngt).* ath benkth ... slo ... i stormklocken *GPM* 2: 177 (1504). — *slå. om ur.* tha sägherklokkan sculde sla tio *SD NS* 3: 199 (1416). timme gik nid oppa torgit ok sporde at wäktaren hwad klokkan hade slagin wäktaren swarade ok sade at klokkan hade slagit xij ok slaar snart i *ATb* 1: 143 (1461). — *opersonl.* tha iij slo vart mannen scapadher *SvKyrkobr* (*Lucid B*) 142. ther til xi war slagit om nattinna *ATb* 1: 143 (1461). kom jach tiil swartesiö i dag som iiij sloo *GPM* 2: 301 (1508?). **22)** *slå, genom slag el. slående o. d. framkalla el. åstadkomma.* — *slå (eld).* fugillare slaa eeldh *GU C 20 s.* 297. — *slå (en bro).* han, som hafwer bwnkka ridh, han skal biggia brona, then garparidh slaar *NMU* 1: 114 (1438). — *slå (rep).* scenofacio ... slaa reep *GU C 20 s.* 552. jtem lot jach slaa vij basterde *Skotteb* 392 (1464—65, *Kämn*). *VKU* 89 (1557), 118 (1565), 131 (1568). **25)** *slå, lägga, låta komma. Se Sdw* 2: 1302. **26)** *sätta (lit el. tro till ngn el. ngt).* sedhen sloge almogen foga lyth til ider *GPM* 2: 13 (1504). **27)** *göra avdrag (i), minska.* thet goz skal han (*ɔ: pantinnehavaren*) hawa ok niuta ok vpbära hwar (*för* hwat) thet kan skulla ok änkte sla j houotpänningana til the beredhe äro *Gadolin Pants Bil* 284 (1399). at iak pantsath hawer ... birghe thwresson myn gaardh ... for thw hundradhä mark ... ok enkte sla landgillidh i howdhpäningana *SD NS* 3: 207 (1417). — sla qvit, *kvitta, avkvitta, efterskänka. Se under* **qvitter,** *n. adv.* **2** *och jfr* **qvit sla.** — **29)** *slå ned, ljunga. om blixt.* tree liwgnella j sänder slogo tha aff hymmelen *Troj* 278. **30)** *slå, störta, strömma.* syön slar affwer skipith oc wäther gotzeth *PMSkr* 13. — *rinna.* achilles ... bleff saa gåth som offwerwåther aff synom egen sweth som sloo aff honom *Troj* 167. — *strömma. om lukt.* dyr balsamj lwkt sloo dyrliga aff honom *Troj* 196. — **sla sik, 4)** *slå sig (till), sluta sig (till), förena sig (med).* en rakare offuergaff sina handa gärningh ok slogh sik j eth sälskap mädh strokröffwarom *MP* 4: 17. — *refl.* **slas, 1)** *slå varandra, slåss, kämpa (med varandra).* tha swaradhe fasbiörn, laten os slotz ... oc gik han strax ... oc slo hanom bla oc blodogh *ATb* 1: 328 (1470). böriadhe the ssina i millan trätta och slos *ib* 2: 175 (1481). *ib. STb* 1: 254 (1480). skwla the (*ɔ: korna*) waktas at the ey stangas äller slas *PMSkr* 219. nar alla härena spetzsar oc rothar ... mötthes ath oppa ena stora slät ther the skulle slatzs *Troj* 124. — *slåss, strida, kämpa (mot ngn); inlåta sig i slagsmål.* jak spyyr ey. iak slaas ey. hwi ma iak ey drikka äpter minom losta *SvKyrkobr* 7. olaf finne som törgil knifwasmid sloos medh *ATb* 1: 95 (1458). *ib* 122 (1460). jtem iiij mark aff en bonda som slogx *Skotteb* 468 (1473, *Kämn*). *STb* 1: 172 (1478). ath han hade slages medh diechnana *ib* 2: 516 (1491). *ib* 3: 377 (1498). slox mj herre med sine resenere med the juther *ib* 5: 161 (1517). *ib* 229 (1519). wm the wilya waagha slaas mädh the skipeno *PMSkr* 105. nar han (*ɔ: Achilles*) slotzs mz troyaner *Troj* 122. *ib* 128. wij slogomdzs moth them oc dråpom mera än j^{m} aff them *ib* 295. — **sla af, 1)** *slå av, genom slag avbryta.* — *slå av, genom slag o. d. frånskilja.* the olyobären som stormande wädher slar aff *PMSkr* 340. — *Jfr* **afsla.** — **sla bort, 3)** *slå bort, slå ut, hälla ut.* slar thu bort oleona, tha lysir enkte lampan *Bo* 43. — (*?*) jtem fremunder ij öre som han slogh bort *Skotteb* 368 (1460—61). — *Jfr* **bortsla.** — ***sla fore,** *slå för, fästa.* item en öre for bodelaaseth toghx fran och ferdadis oc slogx före igen *HLG* 2: 57 (1517). — **sla fram, 2)** *bryta fram, (hastigt) anfalla.* sidhan slaa aller then hopen fram wppa fiendana oc winna them oförwaranda *PMSkr* 158. — ***sla i fran,** *slå ifrån, bryta upp.* tha slaago the iderth lass j fran *GPM* 2: 235 (1506?). — **sla in, 2)** *göra fientligt infall, göra anfall.* tha matte the haffue aff slottit slagit

jn vtj stadin och giort ther schada *STb* 3: 333 (1497). 3) *slå, lägga, låta komma.* han sslogh ty ffyrä ffath (*med stulet järn*) in til en annan hop *ATb* 3: 338 (1523). 4) *slå in, strömma in.* fanga the skadha paa gotzith aff the ath haffwit slaar jn *PMSkr* 87. — ***sla sik in,=sla in** 2. frwktade hon ath diomedes skulle komma mz makt oc slaa sig jnd j henna land jgän *Troj* 287. — *Jfr* **insla.** — **sla nidher,** 4) *slå ned, sänka ned, luta ned. Se Sdw* 2: 1302. han slogh huwudit nidher ok skämdis see vp til hymmelin *MP* 4: 173. — *taga ned.* niels person skal ecke ... haffua nogat win faltt eller lata tappa ok sla stragx ryskaner nider ok lesa kiällaren igen *STb* 1: 78 (1476). — *Jfr* **nidher sla.** — **sla saman,** 1) *slå samman, slå ihop, slå mot varandra. med ack.* complodo ... ather slaa samonfögia ok knytha judith VII cepervnt buccinis clangere et complodere inter se lagenas the byriado bläsa i ludomen ok slogo samon twnnor *GU C 20 s.* 131. 2) *drabba samman, slåss. Se Sdw* 2: 1302. 3) *packa samman, packa.* tunnebindere iij öre; han slog puluret samen *Stock Skb* 83 (1519). — *Jfr* **saman sla.** — **sla sunder,** *slå sönder; krossa.* erik gik wth och slo dörrene syndir *ATb* 1: 242 (1466). ath han ecke slogh stopeth synder *STb* 1: 215 (1479). han sloch sunder hans hwffuedh *ib* 3: 445 (1499). *Jfr* **sunder sla.** — **sla til,** 2) *slå igen, tillsluta.* jtem iiij art. spileren oc akerne then j lest järn at slaa opp oc till oc loppe järn ther vth atskÿllia *Skotteb* 440 (1469—70, *Kämn*). 3) *slå till, (hastigt) anfalla.* förwaris ath fiendana ekke wnderstanda capitenaren dragher til baka, thy the slogho strax til *PMSkr* 158. — *Jfr* **tilsla.** — ***sla til baka,** *slå tillbaka, driva tillbaka.* troilus ... aktade tha ... slaa grecana tiilbaka *Troj* 175. — ***sla um kring,** *göra undanflykter, tala om annat.* tha sporde the gode men hanom til, j hwat han thet kunne bewisa. tha slogh han langt om kringk hijt och thijt *STb* 4: 97 (1505). — **sla up,** 2) *slå upp, öppna. Skotteb* 440 (1469—70, *Kämn*) (*se ovan under* **sla til** 2). ath han slaa ena dör wpp j hennis gardh *ATb* 2: 172 (1481). 5) *med bekräftande handslag överlåta.* ... och sloogh honom ther wpp met handh och mwn sin (*gård*) til sama altarens behoff *Svartb* 453 (1454). 6) *slå upp, bryta fram.* lughin slo vp stor oc rädhelikin *Hel män* 208. — *Jfr* **upsla.** — **sla ut,** 2) *slå ut, genom slag förstöra.* excerebrare sla hiernan vth commvniter dräpo *GU C 20 s.* 99. 3) *göra utfall.* tha slaa stadz mennena hastelika wth brennandis skermana oc dräpa *PMSkr* 170. *Troj* 27, 86. 10) *slå ut, strömma ut, bryta fram.* af honum slo wt lughi swasom af hetasta vngne *Hel män* 218. — *Jfr* **utsla.** — ***sla utaf,** 1) *slå av, bryta av genom slag.* hans halffbroder haffde slagit hanum jt finger wt aff *Uppl Lagmandsdomb* 35 (1490). 2) *slå, meja.* loth han slaa ther hödh wtoff met offuerhand oc woldzwerk *Svartb* 562 (1513). — **sla äptir,** *jaga efter, förfölja.* nar poliphemus fik thz weta sloo han äpter oss samma nath *Troj* 293. — *Jfr* **ater-, bak-, be-, for-, ful-, hals-, hand-, hudh-, igen-, ivir-, iärn-, kalk-, malm-, mote-, pa-, qvit-, silf-, stupo-, um-, undir-, upa-sla** *samt* **ater-, ny-, o-, stupo-, ut-slaghin.**

sla (slaa), *f. slå, ormslå.* cecula le genus serpentis p c slaa quia ceca est idem quod nepa *GU C 20 s.* 91. nepa ... serpens quidam wlgariter slaa *ib s.* 350. scytale serpens est duplicis speciei: vnus admiratione suæ pulchritudinis detinet inspicientes, piger, paruus, et ignei veneni, ita etiam quod ille quem lædit, statim moriatur: atque slaa gothice vocatur *Ol. Magnus Hist. de gent. septentr. l.* XXI c. 46.

***slag** (slagh *DD* 1: 184 (1503).), *n.* [*Mnt.* slagge] *slagg. Jfr E. Holmkvist, Bergslagens hyttspråk* 84. til swärikis föras stena aff glas oc slag *PMSkr* 501. tå slaggitt kommer är thett blecktt *ib* 630 (*senare avskr.*). *ib. Jfr* **iärn-, silf-slag.**

***slag** (slagh), *subst.* [*Mnt.* slagge] *slaskväder, slask.* nw är winthrin framlidhin haglidh, rägnidh, slagh, ok sniön bort foro *SpV* 492. thaa thessen dywren (*ɔ: getter*) afflas j stormlikith wädher slag oc rägn tha fa the al horn *PMSkr* 243. kombir rägn äller slagh *ib* 302.

slagh (slag. slaagh *SpV* 396. slakc *Kumla kyrkas rb* 58 (1488). *gen.* slagx *ATb* 1: 141 (1461)), *n. L.* 1) *slag* (*som riktas mot ngn med handen el. ngt redskap el. vapen*). cedes dis slagh sarghan saarmale och dragh actuum ix saulus adhuc spirans minarum et cedis in discipulos domini saulus war fräsande mz hotom ok slagum mote herrans ihesu läreiungom *GU C 20 s.* 91. jccio onis slagh *ib* (*hand 2*) *s.* 6. mz slaghom skal man sin likama tempra *SvKyrkobr* 60. *ib.* 3) *slagsmål.* swa böriade mattis kifwa medh didrik ... ok swa gik mattis ok drängin i geen ok swa komo the til slagx *ATb* 1: 141 (1461). *Kumla kyrkas rb* 58 (1488). mattis thÿgelslagere zacer til xxiiij [marck] fore slagit medh stadzsens tienere *STb* 3: 110 (1493). *ib* 290 (1496). kommo the i slag oc i trettho med bönder *GPM* 2: 404 (1501). — *slag, strid.* jtem ij mark for ij tunnor thiäre, som slogx j the skuther, tha slagin stodh *Skotteb* 387 (1463—64, *Kämn*). hwilkin een tha flyr, nar hans härre är j slaagh mz sinom fiandhom ... *SpV* 396. *JMPs* 252. slaged oc striden stod for troya j x aar *Troj* 312. 4) *slag, stöt.* — *slag, tempo.* tha lärdhe härran hänne threm sinnom at loffua sik swasom try slagh (*ictus*) sighiandis först skalt tu loffua ... annat sinne ällir slag (*ictus*) är at thu skal mik loffua for alla nadher oc gaffuor ... tridhie sinnet ällir slagh (*ictus*) är, at thu skal mik loffua for ... *Mecht* 241 *f.* 6) *slag; följd, rad.* — at slagh, *i rad.* konungen fik en langlikin natta dröm väl fyra nätter ath slagh *MP* 4: 147. — *Jfr* **bi-, gen-, gislo-, hals-, hand-, kompani-, lima-, man-, manz-, nidher-, pust-, ris-, svärds-, thordyn-** (*Sdw* 2: 721), **thordyna-** (*ib*), **trill-, upslagh.** — ***slags mal** (slagx-. -mall), *n. slagsmål. Uppl Lagmansdomb* 81 (1493). kemmenere skole forlige them om tet slagxmal giort är *STb* 5: 56 (1515).

slagh (slag. sclag:-e *GU C 20 s.* 55), *n. slag, art.* bigenus ... aff tweggia handha sclage födher som mulin aff hors ok aasna *GU C 20 s.* 55. *ib.* treskona slagh ärw all tekn (*ɔ: signaler*), som ärw, mädh ordhom, lywd, oc tinghom *PMSkr* 142. *ib* 307. *Jfr* **by-, fiska-** (*Sdw* 1: 253), **höka-, qvinno-, sten-, stena-, vinträ-, ärta-slagh.**

***slagha,** *f.* [*Mnt.* slage] *slaga.* pala le qua ventilatur vt frvmentum a palea purgetur slagha *GU C 20 s.* 398. til then räthuise komber som mz slaghvna scal aatskiliä hwetet wr aghnomen *SvKyrkobr* 172. o sancte laurenti, signadher wari thu, thy at thu war ... som hwete wndhir slaghw *SvB* 427 (*b. av*

1500-*t.*). — *ss tillnamn.* her niels fadhersson her joan slaghe riddare *Arfstv* 108 (1480).

***slagha,** *v. Jfr* **köpslagha.**

***slaghan,** *f. Jfr* **köpslaghan.**

***slaghare,** *m. Jfr* **adhro-, bambo-, bungo-, for-** (*Sdw* 1: 303), **hamar-** (*Sdw* 1: 458), **hof-, kak-, kopar-** (*äv. Sdw* 1: 683), **plato-, rema-** (*äv. Sdw* 2: 249), **rep-, repa-** (*äv. Sdw* 2: 253), **skin-, skinmesa-, svärds-, tighl-** (*äv. Sdw* 2: 627), **til-, trum-** (*äv. Sdw* 2: 674), **trumbo-slaghare.**

***slaghfat** (slaffath), *n.* [*Sv. Dial.* slafat] *förvaringskärl* (*för fisk m. m.*). *Jfr Rietz* 618, *Vendell, Ordb.* 857. anasatum (*för* ansatum) grepakar vel slagfath *GU C 20 s.* 25. jtem skule the (*ɔ: fiskarna*) haffwa ... notaflascha oc slaffath tiära til thera baatha *Arnell Brask Bi*I 29.

***slaghhöker,** *m. slaghök, duvhök.* store slagh höka (*rubrik*) somme höka ärw store tha likowäl haffwa the samma natwr som the smaa hökana ... wtan thet the ärw starkaren til ath gripa fiäderhana. gäs. tranor. hara. raagether. när the ärw thär til tamme mädh hwndenom *PMSkr* 276.

***slaghirska,** *f. Jfr* **repa slaghirska.**

***slaghkamar** (slagkamor), *subst.* camera re slagkamor *GU C 20 s.* 69.

***slaghnät,** *n.* [*Isl.* slagnet. *T.* schlagnetz] *ett slags nät för fågelfångst* (*som plötsligt faller ned över fågeln*). wglor oc bär[g]wffwa ... plägha mange haffwa til ath gripa andra foghla, mädh slagnäth oc mädh wiscum *PMSkr* 286.

slaghtugh (slaktogh), *n. bindsel, koppel.* binth them (*ɔ: stutarna*) widher nokon paal swa ath the haffwa litith slaktogh särdelis hwar fran androm *PMSkr* 224.

***slaker** (slagher), *adj.* [*Nyisl.* slakr. *Fdan.* slak. *Mnt.* slak] *slak, slapp.* discinctus ... lösgörder slaker ok osyduger *GU C 20 s.* 191. lentus slagher oc veekt *ib* (*hand 2*) *s.* 74.

***slakna** (slagna), *v.* [*Isl., Fdan.* slakna] *bliva slapp, slappna, mattas.* ey kwnne han slagna j syno striidz arffwode eller trotna *Troj* 130.

***slakother?** slaakother (*fel för* flaakother) *GU C 20 s.* 143. *Jfr S. Benson, Studier över adjektivsuffixet* -ot *i svenskan* 17.

slakt, *f.* — ***slakta bodh** (slacta-), *f. slaktbod.* ... swa thet per skal giffue barneno lxx mark ... j lösöre, slactabodh och siöbodh *STb* 4: 100 *f.* (1505). — ***slakta nöt** (slagta-), *f. slaktdjur, slaktboskap. Svartb* 381 (1440). *Jfr* **slata nöt** *och* **slatar nöt** — ***slaktis nöt,** *n.*=**slakta nöt.** *FMU* 4: 351 (*omkr.* 1470).

slakta, *v. slakta.* macellare slaktha *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 107. sancta birgitta ... saa hon hwru omilla människior slaktas mz marghfallom pinom (*quantis suppliciis impii mactantur*) *JMÖ* 147.

slaktare (slac(h)tere. slatt(h)are *HLG* 3: 84 (1526), 89 (1527). slactar *STb* 2: 459 (1490)), *m. slaktare.* macellarius rii slakthare *GU C 20* (*hand* 2) *s.* 107. ey sköther han (*ɔ: kocken*) heller slactaridh om hösten, vtan legis slactare i byn *Arnell Brask Bi*I 36. — *ss. tillnamn.* laurens slactar *STb* 2: 459 (1490). *SSkb* 3 (1501—02), 151 (1504—05). *Stock Skb* 204 (1522—23). — ***slaktara bodh** (slachter-*Skotteb* 186 (1464—65). slagter- *ib* 423 (1468—69, *Kämn*)), *f. slaktarbod, slaktbod.* jtem än aff kötmangara iiij mark aff slagterboderne, som kallas armborste penninge *Skotteb* 423 (1468—69, *Kämn*). giffwes fiskommen (*i dammarna*) offtha math alskona aff[s]krädhy aff stekarhwsom aff tarmom aff slaktara bodhom *PMSkr* 363. — ***slaktara bro** (slagtare-), *f. bro där slaktare har sina bodar. om förh. i Stockholm.* befallto borgamestarene och eric jensson ath lata bryta the slagtare bronar nidher, som äro widh graabrödra bro *STb* 2: 143 (1486). then tid the kome bärende köt ... fran slagtare bron *ib* 5: 80 (1515). — ***slaktara fä** (slaktare-. slagtara ffeä), *n. slaktdjur, slaktboskap. GPM* 2: 265 (1507), 374 (1511). — ***slaktara hus** (slakthare-), *n. slakthus, slakteri.* macellum li slakthare huss oc ködhmaanghare boodh *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 107. farith, hwilkit draghit wardhr til slaktara hwsith *SpV* 116. *JMPs* 257. *Jfr* **slatar hus.**

***slakteri** (slachterj. slactari:-idh), *n. slakt, slaktande.* jtem honum (*ɔ: gårdsfogden*) bör staa för gaardhen, slachterj (*o. s. v.*) *Arnell Brask Bi*I 27. slactaridh om hösten *ib* 36.

slaktning, *f.* 2) *slaktning, strid. BSH* 5: 135 (1506, *H. Gadh*).

slaktogh, *se* **slaghtugh.**

***slambra** (-adhe), *v.* [*N.* slamra] *slamra, rassla.* än tha lekowäl slambrade the (*ɔ: de onda andarna*) oc morradhe aath hänne *JMPs* 331.

slanga, *f. Jfr* **iärnslanga.**

***slani?** *m.?* [*Jfr Sv. Dial.* slana, *lång smal trädstam*] nv wiliom wi än snarligha wända athir om kring thänna mildhetinna slana ällir hakan (*cardinem*) *SpV* 529.

***slanträ,** *n. slån, prunus spinosa Lin. Jfr E. Smedberg, Peder Månssons landsmansskap* 50 *f. PMSkr* 196.

***slap,** *n. Jfr* **afslap.**

slat, *f. slåtter, höskörd.* ther til ath slaatin taker wid alla wego om kring sion *JämtlDipl* 263 (1441). — ***slata nöt** (slatte nööt), *n. slaktdjur.* j slatte nööt swa got som xij öre *Svartb* 420 (1446). *Jfr* **slakta nöt** *och* **slatar nöt.** — ***slatar hus** (slather-), *n.*=**slaktara hus.** o härra gudh thär wärdoghadhis ... siäfft, til slatherhws ledhas *SvB* 102 (*omkr.* 1500). — ***slatar karl** (slather-), *m. slåtterkarl. HLG* 3: 137 (1529). *Jfr* **slättar karl.** — ***slatar nöt** (slather-), *n.*=**slata nöt.** *VKU* 13 (1540).

slata, *f. Jfr* **aslata.** — **slato dagher,** *m. slåtterdag. BtFH* 1: 138 (1507).

slef (sleff. sleeff. *ack. med art.* slewena *PMSkr* 564. *pl.* sleffwär *FMU* 4: 95 (*omkr.* 1455). sleffuer *STb* 5: 184 (1518); *VKU* 149 (1594)), *f. slev.* öös jn the bin mädh handenne äller nokre sleff *PMSkr* 301. *ib* 638 (*senare avskr.*). jtem om iwleafften gaar hans (*ɔ: kockens*) sleeff om bordeth (*för iläggande av drickspengar?*) *Arnell Brask Bi*I 36. *Jfr* **iärnslef.**

slekia (slega), *v.* 1) *slicka.* ligurire ätha och slega *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 84.

slema? *v.* han hafwer slemt (*sannol. fel för* skemt) wara dotter *ST ed Henning* 203. *Jfr ib* 415 *och Sdw* 2: 428.

slemas, *v. refl. bliva slemmig, blandas med slem.* the som skuldo andra lära ok styra til renlekin, the äro slemandis (*squalebant*) jnwertis j orenlikhetinne *SpV* 241.

slember (*ack. f.* sleema *J Buddes b* 162. *n.* slempt *Troj* 259. *pl. n.* sleem *SpV* 176), *adj.* 2) *dålig, usel, oduglig, värdelös, ringa.* hör siälffwan härran, liknande himerike widh sleem (*vilibus*) thing ... swa som sinaps kornith, nar thz är saath

swa är gudz rike *SpV* 176. huat är jak een vsal man aff vsla ok sleema väzsko *J Buddes b* 162. 3) *ond, slem.* han hade kallet hans weueres hustrv en fforwunnen höre och mong andre oquedens ord, fulle och slem *STb* 5: 197 (1518).

slemlika (-liga), *adv. slemt, skamligt, syndigt. Troj* 171.

slemliker (*n.* -likit), *adj.* 2) *skamlig, syndig.* eth slemlikit liffwirne *SpV* 139.

***slemmadhker** (sleem matker), *m.* llimata ... uel limax ... sleem matker *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 85.

slemogher (slemmog), *adj.* 1) *slemmig.* — *n. ss subst.* när fäth skither slemogth oc osmälth *PMSkr* 228. 2) *slammig, överslammad.* llimus mi slemmog iordh *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 87. j markinne hwilkin slemogh är, äpthir thorkonne (*in arvis siccitate squalentibus*), finnas näpligha roser wäxa *SpV* 19. 3) *smutsig, besudlad.* hans jomfrur äru slemogha (*squalidæ*) ok fortrykta aff beskanom *SpV* 128. gudz räddogha twäkar jak ekke wara slemogha siälinna rensilse (*sqvalentis anime purgationem*) *ib* 387. — *Jfr* **slimogher.**

***slemogher,** *adj. ond, skamlig, syndig.* gula är en slemoghir (*noxius et illecebrosus*) ok skadhelikin matha luste, for ensams kropsins skuld *SpV* 139.

***slemtalande,** *p. adj.* turpiloquus ... slemtalande *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 96.

sleskhet (sleeskheeth) *f. inställsamhet; falskhet.* sa ath the danske sleeskheeth jcke bedrager ider *GPM* 2: 22 (1508).

slidha, *f.* — ***slidho makare** (slẏde-. -makere), *m. person som tillverkar slidor. STb* 3: 82 (1493). — *ss tillnamn.* diderick slẏdemakere *STb* 3: 50 (1492).

slidhi (*obl.* slida), *m. L. släde.* jtem skulu the ass göra försla, ena resa hwar thera om areth, met en slida fran sastamalwm och tiill lammas *Svartb* (*Skokl*) 295 (1422?). *Jfr* **slädhi.**

slika (*imperat. pl. 2 pers.* slyn *GPM* 2: 140 (1499)), *v.* 2) *på ett smygande sätt bemäktiga sig, i smyg el. hemligen taga* (*ngt från ngn*). (*?*) kunne thet oc swa henda, at nokor af thee fridhbrytara ella thyänistolöse män ... nokars mans hws älla fäste sluchten (*för* slichten*?*) älla meth nokrähandä forrädhelse ... af threnghden älla af wunnen *Rydberg Tr* 2: 453 (1381). 3) *i smyg ombesörja?* tagher med jdher en copyya aff thet breff ... och sendher migh noghon aff then hwythe örth som apotecarius migh gaff och slyn thet swa i och niels klauson adh sten lyle lerer noghon hwrv han skal sygh haffwa i blandh folk *GPM* 2: 140 (1499). — *Jfr* **af-, for-, in-slika.**

sliker (sligker), *pron. adj. L.* 2) *sådan, likadan, av lika el. samma beskaffenhet.* alt himerikis härskap war klädh mz sligkom klädhom som härran *Mecht* 91.

slikka (slecka), *v. slicka.* llinguo ... slecka *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 88.

slikning, *f. Jfr* **beslikning.**

slim, *n.? slem.* jtem j art. ena qwinno, som twade slẏm aff kötit *Skotteb* 437 (1469—70, *Kämn*).

***slimogher** (slimmogher), *adj.* = **slemogher** 2. llimosus ... slimmogher *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 86.

slinda (*pl.* -or), *f. sida, kant.* jris är en sten ... haffwandis oc sex slindhor *PMSkr* 477. smirillus äther oc formerar stenen mädh kanther äller slindor äller trindan *ib* 506. *ib* 510, 564. *Jfr* **fiughurslinder** *och* **fyraslindadher.**

***slindogher,** *adj.* [*Fdan.* slindigh] *Jfr* **fyraslindogher.**

***slindotter,** *adj.* [*Sv. Dial.* (*s. Möre*) slynnetter. *Fdan.* slindet] *försedd med kanter, kantig.* byggis vaghla (*för hönsen*) aff slindottom träm ey trindom *PMSkr* 252. *ib* 261. sätyes the börsterna swaa bwndhne pa ena slindotta naall *ib* 512.

slinta (*impf.* slanth), *v. slinta, glida.* swärdet slanth oc råkade hwgga hans häst *Troj* 149.

sliohet (slioghet *Mecht* 165. sliöhet *ib* 277. slöheeth *GU C 20 s.* 328), *f. slöhet, slapphet, tröghet.* hebitudo vel hebetudo slöheeth läti ok faauiska *GU C 20 s.* 328. — *ljumhet, liknöjdhet.* all slioghet (*tepor*) oc thins wngdoms läti bätris oc wpfyllis wm hälgha wngdom *Mecht* 165.

sliolikhet (sliolig-), *f. ljumhet, liknöjdhet.* ath hon gudhelighin kärlek ... offta j siik mz sliolighet (*per teporem*) wthsläkth *Mecht* 69.

sliona (slögna), *v.* 2) *bli ljum, slappas, avtyna.* — *slockna. bildl.* nw begynthe then frome troili kärlig slögna oc kolna j hennes hog oc hiärta *Troj* 173. — *Jfr* **utsliona** (*Sdw* 2: 888).

***slionadher** (slionnadhir), *m. slöhet, slapphet, tröghet.* bwkfyllis dötter äru fäm ... fämpte är slionnadhir j skälom oc wndirstandilsom *SvKyrkobr* 356. mädh gärninganna slionadh *SkrtUppb* 87.

slior (*n.* slyögth *JMÖ* 127), *adj.* 3) *ljum, trög.* enghen twngha skulle tighya oc engxsens hiärta lätias ällar slyögth göras i gudz lwffui (*nec in laudando torpeat ullius cor*) *JMÖ* 127.

slipa (-adher), *v.* 2) *slipa, vässa.* j mark for brodnyngh, for yxar slipade *HLG* 2: 65 (1519). 4) (*genom gnidning el. rivning*) *glätta.* tha slipe then stenen mädh vatn pa enom androm sten hardom *PMSkr* 471. stakan nidre vidher klotith dragis til oc fraan slipandis skinneth mädh klotheno *ib* 542.

slipare (slipere), *m. slipare. ss tillnamn.* staffan slipare *ATb* 1: 212 (1465). *ib* 273 (1467), 293 (1468), 362 (1471). *Skotteb* 276 (1467—68). *Stock Skb* 105 (1518—19). *Jfr* **saxa-, svärdh-slipare.**

sliposten (-steen), *m. slipsten. Inv cur Tynnelsö* 7. *JTb* 73 (1481).

slippa (*pres.* slipper. slepper *DD* 1: 150 (1493). *konj.* sleppe *JTb* 98 (1513). *impf.* slap), *v. L.* 2) *försvinna. — upphöra, taga slut.* ther som weghen slepper reth j wrnäs broo *DD* 1: 150 (1493). 3) *undslippa, slippa undan, komma undan.* at hon skulle haffwa noketh till ammynnilse och sleppe ey swa wnepst for swadena gerningha *JTb* 98 (1513). — slippa lös, *komma lös, slippa lös.* ellen slap lös, oc brände allan stadhen *JMPs* 366. 5) *trans. släppa, låta undkomma.* hwem han (*ɔ: djävulen*) far vnder sith grymma waldh ... han slipper honom aldre vtan han behalder honom äwärdelica när sik j häluite *MP* 4: 202. — **slippa nidher,** *glida ned, falla ned.* liwsit satte hon oppa wäggena ... ok timme skulle släkkia skaran oppa liwsena ok swa slap liwsit nid litit ther äfftir *ATb* 1: 143 (1461). — *Jfr* **untslippa.**

slipper (sleper. sleber. släper), *adj. slipprig, glatt, hal.* salebra ... vnde salebrosus a um stenoger oiämpn oc sleper vägär *GU C 20 s.* 538. llabina ... terra aquosa mobilis et labilis in qua quis facile labitur wlgariter sleber väygh *ib* (*hand 2*)

OF ILLINOIS

s. 56. j thässom släpra fallande oc ostadhugha wäghenom *SvB* 368 (*b. av* 1500-*t.*).

***sliska,** *se* **slitska.**

slisker, *se* **slitsker.**

slita (*pres. konj.* **slite** *Arnell Brask Bil* 34. *impf.* **slet.** *refl. pl.* 3 *pers.* **slitus** *ATb* 1: 85 (1458). *part. pret.* **sliten.** *Se Sdw* 2: 1302), *v. L.* 1) *sönderslita. — sönderslita och sluka.* slitande wargha *Hel män* 110. thän swikaren ... war innantil en slitande vlfwir *ib* 197. — *sarga.* wsla ffördömdha människior ... skulu hädha gudh, riffwa sith haar aff sino hoffdhe, oc wanhoppandhis bitha oc slita sigh siälffwa *JMPs* 580. 3) *sluta, lykta, föra till slut.* kööp i skäninge vermelandss spikilax ... och stundom salt tha marknaden är sliten *Brasks Cal* 269. — *komma överens med?* legger ider makt paa een godh fogte hiit j dalana som beslytha kan almogen, här äre wäl monge som gerna hade joon jönsson här igen, och wäl kan han slytha almogen *GPM* 2: 14 (1504). 4) *slita, avdöma, avgöra.* jtem haffua landz män käremal til köpmen ... the magha pa landz rätthen slithas *Svartb* 351 (1435). saar naghor osämio ällir käre for abbatissonne oppa andra tha scal abbatissan kalla the som thät röre oppa oc ranzsakat ällir slitat genstan *FOVkl* 214. *G. Carlsson, Hemming Gadh* 350 (1500). 6) *slita, nöta. — slita, bruka* (*kläder el. tyg*). ath han skulle ey bruka ellir slita ena kapo som han hafwir aff enom man för en han haffwir bitalat matis finna j mark ... som matis lante pa sama kapo *ATb* 1: 307 (1469). — slita ris, *undergå prygelstraff.* tha giordhes nadh mz honom, ath han slet riis widh kaken ok behiölt öronen *JTb* 15 (1459). 7) *förnöta; tillbringa.* tha slite mz bonden then natten *Arnell Brask Bil* 34. — **slita sunder,** *sönderslita, sönderriva. eg. och bildl.* slythin syndhir ydor hjärta ok ekke idhor klädhe, tha j vilin göra gudhi nokra bätringh *MP* 5: 169. schulle the thage tet (*ɔ: tvistemålet*) aff nyo fore retta och slita tet swnder som til fforen giort war *SJ* 2: 147 (1489). *Jfr* **sunderslita.** — ***slita up,** *slita upp, nöta upp* (*skor o. d.*). the andra (*ɔ: ett par patinor*) slitus ... opp i pädhars dymbo gard *ATb* 1: 85 (1458). *Jfr* **upslita.** — *Jfr* **af-, for-slita.**

***slitilse,** *n. pl. och f. Jfr* **sunderslitilse.**

***slitin,** *p. adj. Jfr* **be-, half-, o-slitin.**

***slitliker,** *adj. Jfr* **osliteliker.**

***slitska** (**sliska**), *f. begär; glupskhet.* cupedia die math ok dryks girniska commvniter sliska *GU C 20 s.* 159.

slitsker (**slisker. sleetzsker**), *adj. L.* 1) *eg. sönderslitande; glupande, rovgirig, grym. — förödande.* aff thii wii se ewig richesens skadhe ... aff tolke sleetzske fortechte degtinger *Rydberg Tr* 3: 558 (1510). 2) *glupsk.* cathilio onis slisker ok suwggare (*fel för* snwggare) *GU C 20 s.* 87.

***slitter** (*n.* **slit**), *adj.* [*Jfr Mnt.* slicht, *uppgjord, utjämnad*] *uppgjord, reglerad. Jfr E. Lidén, Ark. f. Nord. Fil.* 45: 204 *f.* anno etc. lxv° reknedes met kämenere alle ting slit oc döth *Skotteb* 396 (1464—65, *Kämn*) (*jfr* alle dink slickt *ib* 332 (1468)). *Jfr* **slätter.**

sliunga, *v.* 2) *slunga.* fundo das dare sliwnga ok steen i sliwngo läggia *GU C 20 s.* 300.

sliunga (**sliwnga:-or**), *f. slunga.* ffunda de sliwnga näth ok skoth *GU C 20 s.* 299. *ib s.* 300 (*se under* **sliunga,** *v.*). *PMSkr* 129. *Jfr* **nota sliunga.** — **sliungo sten** (**slyongha-**), *m. slungsten.* dauidh, hwilken mädh slyongha stenom drap goliam *JMPs* 521. *PMSkr* 129.

sliungare (**sliongare**), *m. slungare.* fferentarius banerzs man sliongare (*hskr.* söliongare) oc skyttha *GU C 20 s.* 261. fundibalista sliwngare *ib s.* 299.

slot (**slat. slaat(h). slåath.** *Se Sdw* 2: 1302), *n.* 1) *slott, borg, fäste.* giffuer gudh them nadh adh the winna nagor landh slot städer äller län tha ... *Carlsson Kalmar recess* 1483 *s.* 63. *Troj* 86. grechana ... wonno slatet *ib* 87. the ... rymde jn oppa slattet jgän *ib.* täntiid grechana offwerwonnedh hade thenna tw slaathen ... oc waro än nw qwarre ... oppa ena fagra slaat lostoga *ib* 88. 2) *lås.* jtem mickel bomslytere iiij ort. for et sloth atbätra *Skotteb* 369 (1460—61, *Kämn*). — *Jfr* **adhalslot** (*Sdw* 2: 1187). — ***slots bisman** (**slåtts betzman**), *n. och m.* item jumala kyrkia 12 pundh koppar efter slåtts betzmannen *FMU* 5: 90 (1484, *avskr.*). — ***slots bok,** *f.* [*Ä. Dan.* slotsbog] *räkenskapsbok el. dyl. för ett slott.* ... som och bewislighet är meth slotz bökerna på stocholm *AktKungsådr* 27 (1500). — ***slots draghare** (**-dragere**), *m. på ett slott anställd dragare el. bärare. STb* 5: 61 (1515). *Stock Skb* 15 (1516—17). — *ss tillnamn.* michel slotzdragere *SSkb* 118 (1505—06). — ***slots fiskare,** *m. vid ett slott anställd fiskare. Stock Skb* 3 (1516—17). — **slots foghate** (**-fogete. -fogte: -ffogtens** *STb* 5: 132 (1516). **-foyte: -ffoyten** *ib* 4: 220 (1511). **-ffogith** *ib* 115 (1506)), *m. slottsfogde.* biorn nielsson slotzfogete pa stocholm *Uppl Lagmansdomb* 61 (1492). *Jfr* **slotfoghate.** — ***slots folk** (**slaåtz-**), *n. besättning på ett slott. Troj* 87. — ***slots gardher,** *m. slottsgård. HLG* 2: 38 (1513). — ***slots härra** (**-herre**), *m. slottsherre. Se Sdw* 2: 1302. stode vor slotzherre, her sten sture, och hölt bursprack *STb* 3: 331 (1497). — ***slots kalgardher** (**-kolgaarder**), *m.* östantil i vambeferdyngen vidh slotzkolgaarden *HLG* 2: 71 (1517). *ib* 79 (1518). — ***slots liggiare** (**slatz-. -lygiare**), *m. man tillhörande ett slotts besättning. Se Sdw* 2: 1302. *GPM* 2: 308 (1508). *HLG* 3: 7 (1517). — **slots lova,** *f.* = **slots lovan.** wore kere medbröder ... som jac svante nielson calmarna stad i rett slotz lowe antwordade *BSH* 5: 21 (1504). *ib. Rydberg Tr* 3: 621 (1520). scall samma slotzloffwä staa och holles fast oc obrwtelige aaff then, som tha förscreffne sloth oc slotzloffwa innehaffwer *ib.* — **slots lovan** (**-loffuen. -laghen** *Arfstv* 56 (*b. av* 1470-*t.*)), *f. uppdrag att innehava slott, innehavande av slott, anförtrott befäl över slott, slottsbefäl; till innehavande anförtrott slott; förbindelse el. löfte att ansvara för ett slott och hålla det landsherren till handa. Jfr Hildebrand, Medelt.* 2: 819. antwardade han slotz laghen pa wardberg oc alle the slot han haffde til drötning margaretis hand *Arfstv* 56 (*b. av* 1470-*t.*). *Carlsson Kalmar recess* 1483 *s.* 67. tha gaffwä jon jensson olaf jonsson oc flere the godhä män i slotzloffuen staa megh swaa for raadh *GPM* 2: 330 (1509). wnderuiste her gorius om slotzloffuen, som wor kiereste nadige herre them tiltrodt haffuer at förware *STb* 5: 292 (1520). — ***slotslovanbref** (**slotzloffuen-**), *n. STb* 5: 272 (1520). — **slots lovare** (*pl.* **slotzloffwar**), *m. innehavare av slottsloven, slottsbefälhavare. Carlsson Kalmar recess* 1483 *s.* 67. — ***slots man,** *m. man anställd på ett slott el. tillhörande ett slotts besättning. SSkb* 275 (1508).

— **slots mur** (slatzs-), *m. fästningsmur. Troj* 299. — ***slots nykil,** *m. nyckel till ett slott.* sidan han stocholms slotznykle anamade *STb* 5: 276 (1520). — **slots porter,** *m. slottsport, fästningsport. STb* 5: 229 (1519). — ***slots skomakare** (slodz-. slaatz-. -scomagare), *m. på slott anställd skomakare. HLG* 3: 39, 41 (1517). — **slots skrivare** (-scriffuere), *m. den som på ett slott besörjer skrivgöromålen och sköter räkenskaperna. ss tillnamn.* henrich slotzscriffuere *SJ* 2: 263 (1494). *STb* 3: 208 (1495). — ***slots skräddare** (-scredder), *m. på slott anställd skräddare. ss tillnamn. SSkb* 301 (1508—09). — ***slots smidher** (slatz-. -smidh. -smed. -sme(d)t), *m. på slott anställd smed. Stock Skb* 23 (1516—17). — *ss tillnamn. SSkb* 301 (1508—09). *Stock Skb* 104 (1518—19). *HLG* 3: 49 (1520). jacob slotz[s]medt andersson *Stock Skb* 180 (1521—22). — ***slots timberman,** *m. på slott anställd timmerman. STb* 2: 311 (1488). — ***slots torn** (slottz-), *n. slottstorn, fästningstorn.* vijdh slottz tornith östan mwr *SSkb* 157 (1505). — ***slots valder** (slaatzs-), *m. slottsvall, fästningsvall.* thy matthe grechana taka til flykt oc troyaner fwlfolgde them jn till slaatzs wallen mz hwg oc slaag *Troj* 65.

***slotfoghate** (-ffogith), *m.* [*Mnt.* slotvoget]=**slots foghate.** *STb* 4: 154 (1507).

***sludher,** *m.* [*Sv.Dial.* slur, slu, sluv, *m. N.* slo, *f. Jfr E. Smedberg, Peder Månssons landsmansskap* 58 *f.*] *kvickehylsa* (*på nötkreatur*). är horn affbrwtith ... blandis samman tyära oc ysther ... oc skär en före bark äfftther slwdhenom som hornith är aff oc smöryes mädh the bländnyngenne wäl oc bindhes pa slwdhen *PMSkr* 234. *ib.*

sluka, *v. sluka, uppsluka.* diäfwulen j häluite girnandis altidh opswälia oc sluka thöm som thänna näruarande lustelikhet älska *Prosadikter* (*Barl*) 40. *Jfr under* **slika 2** *och* **sluta 2.** — ***sluka up,** *sluka. Ber* 72.

slukare, *m. Jfr* **upslukare.**

slukin, *p. adj. L. slocknad, släckt.* mit hugnadha liws är slukit ällir släkt for mic *Hel män* 158. sidhen eldhen är slwken *PMSkr* 208. *ib* 234. sidhan ognen är kaller slwkin *ib* 561. *Jfr* **utslukin.**

***slukop** (slwkwp), *subst.* [*Mnt.* slukup, *storätare, fråssare*] *ss namn på en ölkällare på Stockholms slott.* ath här är ikke mer än v lester härra ööl i then källäre som i pläghe sielff drykke wtaff ok i slwkwp jkke mer en viij tynnar ööl *GPM* 2: 289 (1508).

***sluna,** *f.* [*Mnt.* slune] *sedeslös kvinna, slyna.* ath han kallade iacop en skökinson ok hans hustrv horo ok sluno *ATb* 1: 35 (1455). hon hade hafft hans barn som een gamul hora oc som een sluna *ib* 2: 28 (1474). *STb* 1: 178 (1479).

slupa (-ande), *v.* [*Jfr Sv.Dial.* (*Österbotten*) slūp *i se*] *glupa, sluka, uppsluka. i fsv. anträffat blott i part. pres. Jfr E. Noreen, Meijerbergs ark. f. sv. ordforskn.* 3: 7 *f.*, 6: 43, *O. Ahlbäck, Stud. i Nord. Fil.* 40—41. 1 *s.* 134. steedh ey till thennä slupanda varghana at skingra eller hindra thee faar som jak hafuer her saman sankat *J Buddes b* 75. ... thän gambla owenen, hwilken slwpande (*devorantem*) är alth thz han kan owirkoma *SpV* 118.

sluta (slotthe), *v.* **2)** *avsluta, utgöra avslutning på.* ij öre for ij lange stocke at slute masten *Skotteb* 439 (1469—70, *Kämn*). (*?*) ascribere til scriffua ok sluka (*fel för* sluta) *GU C 20 s.* 39. **3)** *träffa avgörande* (*om*). hwre j skwlle med them (*o: några fångar*) slotthe *GPM* 2: 227 (1506). — *Jfr* **besluta.**

***slutare** (sluttare), *m.* [*Mnt.* sluter. *Ä.Dan.* sluttere, *fångvaktare*]=**bomslutare?** *ss tillnamn.* albrict sluttare *STb* 1: 87 (1477). *ib* 101 (1477).

***sluter** (*n.* slwth), *adj.* [*N.* slūt] *sluttande.* testudo är eth driffwande verk pa stark hywl bygth aff starkom biälkom haffwandis eth slwth tak aff stokkom *PMSkr* 167. *Jfr Sdw* 2: 433.

***slutsten,** *m.* [*Mnt.* slūtstēn. *Ä.Dan.* sluttesten] *slutsten, sten lämplig att avsluta ett valv el. en mur. koll.* för sluthsteen v ortugh ... for klapursteen viij ortugh *HLG* 2: 7 (1509). *ib* 12 (1509).

***slya** (slyiia. *pl.* -or), *f.* [*Sv. Dial.* slya] *mjukt spö, vidja, ris.* mastigia ... bältis reem oc manslaa spänne oc slya *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 122. gudhz räddoghe är en andelikin slyiia, mädh hwilkom alzskons synd bort köris *SkrtUppb* 120. fjkonen ... läggis pa en flaka flättadan samman aff slyor äller spiälom *PMSkr* 332.

slykkia, *se* **slökkia.**

slädhi (släädhe. *obl. med art.* **slädan** *ATb* 2: 28 (1474). *pl.* **slär** *GPM* 2: 169 (1502—03?)), *m. L. släde.* monocosmus kärra kälkä oc släädhe *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 154. iomffru maria wärdogasta christi färdhabaar ällar slädhi (*dignissimum vehiculum*) *JMÖ* 39. *Jfr* **barka-, karm-, kisto-, lang-, not-, ryza-, stak-slädhi** *och* **slidhi.** — **slädha borgh,** *f. Jfr A. Nordfelt, Nysv. studier* 16: 164 *f.* — ***slädha före** (sleda-. slede-), *n. slädföre.* til tess j wynter ath bonden her koma kan och medh sin skeel medh sledafförith *STb* 3: 98 (1493). *GPM* 2: 182 (1504). — **slädha häster** (släde-), *m. slädhäst, slädtravare. Hist. Tidskr.* 1943 *s.* 24 (1470, *samtida avskr.*). — ***slädha iärn** (sledajern), *n. järnbeslag till slädmed. Stock Skb* 41 (1518). — ***slädha mästare** (slädamestare), *m. slädbyggare? ss tillnamn. ATb* 2: 27 (1474). — ***slädha ran,** *n. L.* — ***slädha smidher** (slädasmäder) *m. slädbyggare. ss tillnamn. JämtlDipl* 230 (1435). — ***slädha sven** (slede-), *m. sven som har att hålla slädar i ordning, slädkusk. Arnell Brask Bi*[1] 8.

släggia (slägga), *f. slägga.* marculus ... lithen slägga marcus ci slägga *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 120. — ***släggio karl** (sleggia-), *m. släggare, medhjälpare åt smed* (*med huvuduppgift att sköta slägga*). til stadzsins arbeyde skal han (*o: stadssmeden*) haffue fry sleggia karla *SSkb* 75 (1503). *ib* 79 (1503).

***släggia** (slägia), *v. hamra el. bearbeta med slägga.* cudo ... smida slägia ok vt huga *GU C 20 s.* 157. malmen kan släggies oc driffwes vt wijder med hambrom *PMSkr* 595 (*senare avskr.*). ey är iärnitt qwämtt till att slå eller släggies tå thett är glödgedtt rött *ib* 632 (*d:o*).

släghil (*pl. m.* **slegle** *BSH* 5: 114 (1506, *Gadh*)), *adj. vankelmodig, opålitlig?*

släkkeliker, *adj. Jfr* **osläkkeliker.**

släkkia (slekkia. *pres.* **släkker.** *part. pret. n.* **släkt**), *v. L. släcka, komma att slockna. om ngt brinnande el. glödande.* vm eldher worder löst ... haffui huar sadane redzskapp som ther tilhör, som är embar, yxe, kexä, stiga, oc sletten (*väl för* slekken) *STb* 1: 436 (1460, *Burspr*). the olyan giffwer lith pa rensadhan kopar som thär j släkkis *PMSkr* 406. *ib* 426. — släkkia kalk, *släcka kalk. PMSkr* 360. giffuer ther akth vppa ... huru the slekkia oc reda theres kalk som the mwra i vatnet

med *HSH* 13: 116 (1524, *Brask*). — *oeg. och bildl.* mit hugnadha liws är slukit ällir släkt for mik *Hel män* 158. olya aff roser ... lenar wärk, oc släkker hitha *PMSkr* 401. — **släkkia ut,** *släcka. om ngt brinnande.* jtem ... bör honum (*ɔ: klockaren*) ... släkkia wt (*ljusen*) wnder prädikan j högamessone *ÅK* 58. *Jfr* **utsläkkia.** — *Jfr* **osläkter** *och* **slökkia.**

släkkilse, *n. pl. och f. Jfr* **utsläkkilse.**

släkning, *f. släckning.* the som ey bära nogh wathn pa kalken j släkningenne the fördärffwa kalken *PMSkr* 361.

släkt, f. *Jfr* **man-, manz-släkt.**

släkt (slekth. slecht. *pl. med art.* släktana *VKJ* 241 (1447)), *f. och n. L.* 1) *släkt, börd, härkomst.* genealogia idest generacio släkt ok släkträknan *GU C 20 s.* 309. 2) *släkt, ätt, familj.* är nokar aff minom äptekomandom, som thet sama gotzet wil ater i släktena lösa *SD NS* 3: 340 (1418). ath skellenora är giffuit (*till Vadstena kloster*) aff tweem släkthom *VKJ* 240 (1447). ty haffwa bada släktana vnth oc giffuith thet här til clostridh *ib* 241 (1447). — *frälsesläkt, adlig släkt.* the andre aff släkt och byrd, ther sa högt oc mer besitne äre *BSH* 5: 304 (1508, *Gadh*). 6) *släkting. Se Sdw* 2: 1302 *och jfr K. G. Ljunggren, Adjektivering av substantiv i svenskan* 155 *ff.* all den arffdeel ther thöm ärffua ok vpbera skulle eptir sin framledne slecht lasse bagge *SJ* 2: 118 (1488). *ib* 202, 215 (1492), 222 (1493). thy affhende hon samma gaard sinom bonda sigh och theris arffuom och tilegnat ... michel jönsson mwremestere sin ffrända och släkt medh sine hustru och theris arffua *ib* 244 (1493). *STb* 2: 479 (1490). alth thet arff, som thöm her tilfallith war ... epter theris framledne slecht ok bördh hustru lusscj *ib* 542 (1491). *ib* 571 (1491), 3: 1 (1492), 121 (1493), 161 (1494), 232 (1495), 256 (1495), 282 (1496). diderick vesfaal, wlfaardz och hustrv lỳzabetz slecht ok bördh *ib* 306 (1496). jöns persson är japs hustrv slecht *ib* 382 (1498). *ib* 440 (1499), 4: 158 (1507). *Jfr* **släkte 2.** 7) *avel.* waktande är ath the (*ɔ: gumsarna*) ey haffwa swartha äller spräklottha twngo tha ärw the godhe til släkth *PMSkr* 215. killingana (*av en årsgammal get*) äthes äller sälyes, thy til at wpfostra til släkth dogher ey wthan aff moderenne som är j tridye aar gammal *ib* 244. — *Jfr* **geta-, iudha-, ödhlo-släkt.** — ***släkta räknare** (-reknare),* *m.* genealogus de generacione loquens släkta reknare sicut matheus *GU C 20 s.* 309. — ***släkta stubbe,** m. stamfader.* genearca ... vel caput tocius generis släktastwbbe *GU C 20 s.* 309.

släkta (-ades), *v.* — *refl.* **släktas,** *v.* 1) *släktas, brås.* han släktades oppa syn fader *Troj* 242. 2) *avla.* thet fää som haffwer swarth horn oc ärw bredh mellen öghonen är goth til släktas *PMSkr* 214. *ib.* — *Jfr* **vansläktas** *och* **välsläktadher** (*Sdw* 2: 1035).

släkte (släckte. slecte), *n.* 2) *släkt, ätt, familj.* — *släkting. SJ* 2: 153 (1489). jens larensson ... som och hans släckte war *ib* 261 (1494). *STb* 3: 204 (1494). *Jfr* **släkt 2** *slutet.* 3) *släkte, slag, art.* the faar som haffwa ey nogh wll wndy bwken ärw ey goth släkte *PMSkr* 216. taked war alt aff gul oc besath mz dyra stena alla hånda släkthe *Troj* 187. — *Jfr* **fara-, hunda-, marmorsten-, päruträ-, svina-, vinträ-släkte** *och* **in-, ut-släktis.**

***släkting,** f. och* **släktinge?** *m. släkting. Se Sdw* 2: 1302. alt ytermere til tall aff ... henrik wittes frender ok slektinga *KTb* 92 (1475). at ... erik jenssons hustrv är ther skyl och slekting til *STb* 5: 58 (1515). tette köp ... obehindrat för sig oc alle the slectinge ther kwnne pa tale *ib* 275 (1520).

***släktman** (släk man),* *m. släkting.* associus cii kompon ok släk man *GU C 20 s.* 40. propincus (*för* propinquus) a um granne ok släkt man *ib s.* 494.

***släkträknan,** f.* genealogia idest generacio släkt ok släkträknan *GU C 20 s.* 309.

***släkträkning** (släkt-),* *f.* jmpedatura ... footh breth äller foth langth footha spaar opsögningh äller ransakan jtem impedatura släktträkningh (*det första* t *tillskrivet ovan raden*) *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 14 (*jfr Diefenbach:* impedatura ... mogeschaft ... verwandlung eins geslechts).

***släktupräknan** (-op-),* *f.* II esdre v° et horum quesita est generis scripta impedatura (*jfr* III *Esdræ* 5: 39: in predatura) expone thera skriwande släkt opräknan war opsökt *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 14.

slängia (-de), *v. slänga, slunga, kasta.* drachen ... slängde siith hoffwod hiit oc tiith *Troj* 21. hared slängdes om hennes härda *ib* 182.

släpa (*impf.* -te), *v.* 1) *släpa, draga.* han släpte andhirs mwromästara v rättenom wt v lambriktx stugu *ATb* 1: 222 (1461?). 2) *släpa, förrätta tungt arbete.* altidh ymsäs mannen j ostaduga vänto ... drager ok släpär *J Buddes b* 162. then andre forläningh ... tyäner gode wnge män, som gerna släpa wilia *GPM* 2: 24 (1508).

***släpa** (slepa),* *f.* [*Mnt.* slepe] *släpa, ett slags släde. HLG* 2: 48 (1516), 62 (1518), 70 (1521). *Jfr* **släpe** (*Sdw* 2: 435).

släpan (slepan), *f. släpande, släp, tungt arbete.* then veluiligheet han barnomen giort ... haffuer thöm til bestandh ok sigh sielffuan til twngheet ok slepan *STb* 4: 171 (1507).

***släper,** se* **slipper.**

släperi (sleperii), *n.* = **släpan.** för then store kosth, släperij och gestningh, ... borgare i jöneköpinghs stadh nu ... hafft haffue *Priv f Sv st* 246 (1510). *HLG* 3: 156 (1526).

***släpirska,** f. Jfr* **bisläpirska.**

släppa (sleppa *Prosadikter* (*Barl*) 34. -er, -te. *pres.* slepper *STb* 3: 313 (1496). släper *VKJ* 276 (*efter* 1480). *impf.* slepta *STb* 5: 25 (1514). släffte *ib* 1: 205 (1479). *imperat.* släp. slep *Prosadikter* (*Barl*) 33), *v. L.* 1) *låta glida från sig; låta fara, släppa. med ack.* bänkt byaswen släpte een karl som lauris... gripit hafde *ATb* 1: 254 (1466). ... sinna fadherligha wmfämpnilse aff hwilkom han aldrigh släpper hona *Mecht* 308. skipperen, som han (*ɔ: en fånge*) släffte *STb* 1: 205 (1479). *Prosadikter* (*Barl*) 34. ... angradhe at han fughlin släpte *ib.* — *med två ack. av vilka den ena är ett adj.* slep mic häldir lösan *Prosadikter* (*Barl*) 33. ty han släpte eeldin lös i sin smidia om nätter tiidh *STb* 1: 3 (1474). — *med ack. och prep.-uttr.* tet j skeppund gedder, som han slepta j syön *STb* 5: 25 (1514). 2) *släppa, låta frånskilja sig, lossna.* wilya ey skalana (*på mandlarna*) släppa fran stenommen. tha läggis j halm oc strax släppa the *PMSkr* 344. 3) *uppgiva, giva från sig.* (*Jason*) hög oppa honom ... tiil drachen släpte syn andhe *Troj* 22. — *uppgiva, avstå.* sidan biörn släperna, skal hon (*ɔ: en*

kvarn) lägias for mögeligit landgäl *VKJ* 276 (*efter* 1480). — *abs. avtaga, giva med sig, släppa greppet.* wi hafve många siukdomars missfälle så at för än ett släpper tager 2 vider *Linkbiblh* 1: 150 (1523, *Brask*). 4) *släppa, medgiva tillträde (till), låta komma (i). med dat.* jach rader offuer mỳn hwss och jngen anner, ok jngom slepper jach ther *STb* 3: 313 (1496). — ***släppa sik,** *släppa sig ned, slå ned (i).* aldrigh släpper sik (*mittitur*) fuglen snarare oc kärlikare j blomstrande änghia ... som iak (*ɔ: Herren*) är girugher at komma til thinna säl tha hon mik kallar *Mecht* 188. — **släppa af,** 1) *övergiva, lämna. med ack.* tu släp ok aldre aff mik for en iak är i äuärdeleke gläde *SvB* 406 (1400-*t.*). 2) *låta avtaga, bringa att upphöra.* item begynnas oc antiphona för psalmen, aff enne persone, oc släppes aff, än äpther psalmen sywngx hon til ändha *JMÖ* 13. — ***släppa saman,** *släppa samman. i fråga om betäckning av boskap.* tha nokor fänadher skal affla och öxlas skal thet som han är enskylt haffwas j trätio dagha oc giffwas nogh ätha, oc thet som hon är skal giffwas litith ätha för än the släppas samman *PMSkr* 215. *ib* 217. — ***släppa til,** *släppa till. i fråga om betäckning.* släppes stodhesthen til twa resor wm daghen *PMSkr* 221. — ***släppa tilsaman,** *släppa samman, låta komma samman. ATb* 1: 109 (1459). *Jfr* **tilsamansläppa.** — ***släppa ut,** *släppa ut.* barn oc qwinfolk släppis wth wm porthen *PMSkr* 165. *Jfr* **utsläppa.** — *Jfr* **nidhersläppa.**

släppa, *se* **slippa.**

slät (släät(h). slätth), *f. slätt.* hwarche a slääth ällir i skoghom *SD NS* 3: 454 (1419). areola ... slätth *GU C 20 s.* 34. vallis josaphat tydher swa mykit, som domsens släät eller valler *SvKyrkobr* (*Lucid B*) 228. pa thessä slätena ... varder domen *ib.*

***slät,** *f.* 1) *Jfr* **umslät** (*Sdw* 2: 805). 2) *lösande? Jfr C. E. Thors, Den kristna terminologien i fornsvenskan* 314, *ävensom* firi banzlät, firi banzslätenä *SmålL* 13: 4 — *Jfr Sdw* 2: 436 *under* **slätter?** — ***slättar karl** (*pl.* slätherkarla *HLG* 3: 131 (1529); *jfr* slatherkarla (*snarast fel för* släther-) *ib* 137 (1529). **slätta kara** *VKU* 103 (1561)), *m. slåtterkarl.* item j mark iiii slätherkarla *HLG* 3: 131 1529).

släta, *f. Se* **slätta.**

släta, *v. Se* **slätta** *och jfr* **oslätadher.**

***slätfötter** (släth föther), *p. adj. lättfotad.* lleuipes ... släth föther oc snar *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 77.

***släthet,** *f. släthet, jämnhet.* hans klädhes största blötlek oc släthet *Mecht* 215. han forwndrade och oppa hennes sniöhwita ännes släthet *Troj* 62.

slätlika (släth-. slätte-. slette-. -ligha), *adv.* 1) *bestämt, rent ut.* thänna thu synas nogh slättelika (*plane*) wara genwardogh, ok ... sik siälffwom genstridogh *SpV* 505. *ib* 537. 2) *enkelt, rättframt, utan omsvep el. undanflykter. Abbedval i Vkl* 97. ... the som sina röstir haua giffuit twäkande, owisselika, ellir mädh wilkorum, for thy at walit skal bliffwa widh them som sletteligha oc wisseligha haua giffuit sina röster j scrutinio *ib* 101. 3) *rätt och slätt, blott, helt enkelt.* tha bordhe jw fru merithiss goz ... til foren at skiptis aff for en her thure skulde sa släthligha ga j alth thät goz *Arfstv* 26 (1461).

slätmark, *f. slättmark. Jfr A. Bengtson, Nils Ragvaldi* 161. jtem pa slätmarkenne wäxer yffnogaren win *PMSkr* 210.

slätta, *f. trasa, klut. Jfr* **diska slätta.**

slätta (släta), *f.* 2) *slätt, slättmark. Se Sdw* 2: 1302 *och jfr V. Jansson, Eufemiavisorna* 238, 315.

slätta (slät(h)a *GU C 20 s.* 129, 198. *pres. refl.* slättas *PMSkr* 333, 504. *impf.* slätte *Prosadikter* (*Barl*) 77. *part. pret. pl. m.* slätädhe *SvKyrkobr* (*Lucid B*) 241), *v.* 1) *släta, jämna.* como ... pryda släta ok kämba *GU C 20 s.* 129. dolo ... tälia slätha ok slaa *ib s.* 198. för än jordhen slättas äller harffwas *PMSkr* 333. — *bildl.* hon slätte mz faghrom ordhum allan wäghin for hanom *Prosadikter* (*Barl*) 77. — *glätta, polera.* llimare ... obli (*ɔ:* oblimare) göra clarth slätta skygga *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 85. somlige stena vare fyreslindoghe ok annars väl gnidde ok slätädhe *SvKyrkobr* (*Lucid B*) 241. formera oc slätta stenana *PMSkr* 504. *ib.*

slättan (slethan), *f.* 2) *lindring.* llenimen ... idest lenimentum slethan *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 73.

***slättar karl,** *se ovan under* **slät,** *f.*

***slätte,** *n. Jfr* **manslätte.**

slätter (slättir *Val av Conf gen* 113. sletter *SvKyrkobr* (*Lucid B*) 142. släther *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 77. sleth *STb* 3: 109 (1493). *f.* släth *Hollman Bir Extr* 234. sleth *STb* 4: 164 (1507). *n.* (*nom. ack. sing. och pl.*) slät(h). slet(h) *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 73; *Skotteb* 370 (1460—61, *Kämn*), 377 (1461—62, *d:o*), 229 (1466—67). slett *ib* 442 (1469—70, *Kämn*). *ack. m.* slättan *ATb* 1: 326 (1470)), *adj. L.* 1) *slät, jämn.* lenis ... slätther oc leen *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 73. *ib.* ängin klokh skyrdh skal vara i dorum. vindöghom. ällas pilarum (*i Vadstena klosterkyrka*). vtan släth gerningh ok stark *Hollman Bir Extr* 234. iak skal göra hans gardh swa slättan som hans akra gärdhe *ATb* 1: 326 (1470). — *slät, polerad.* armenus är en sten ... slätther at taka pa *PMSkr* 461. 4) *rätt och slätt, enkel, vanlig.* tha som sleth sielaringningk ringes *STb* 4: 164 (1507). 5) *enkel; enfaldig, okonstlad.* var bryllopit j suerge giort tha er thät eth slet erende for sigh at hon var gild til sin morgongaffuo *Arfstv* 37 (1461). 7) *rätt och slätt, vanlig, simpel.* tha halde han confessoris stadh ok ämbite thogh ey som confessor wtan som en slättir brodhir *Val av Conf gen* 113. 8) *vanlig, ringare, av mindre betydenhet.* ath alle the ther sleth vaardh wardher til sacht, forswme hanom jngalunde wijdh both iij marck *STb* 3: 109 (1493). 9) *slät, dålig.* lleuis ... läther oc släther *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 77. 10) *utjämnad; avgjord, bragt till klarhet, bragt till slut.* — *uppgjord, reglerad. om räkenskaper o. d. Jfr E. Lidén, Ark. f. Nord. Fil.* 45: 204 *f.* tha regnades met cämenere alle thing slet thet eno modh thet annet reknat her vpa *Skotteb* 370 (1460—61, *Kämn*). *ib. ib* 394, 396 (1464—65, *d:o*). thetta her är altsammen sleth, quit oc döt affreknat *ib* 377 (1461—62, *d:o*). fik nigels dobbin xij mark rede penninge oc allä rekinskap frii oc quit, slät oc hans skot frii *ib* 252 (1466—67). ..., ther met alt ting slät for vthan et fat järne han skall än smidie *ib* 253 (1466—67). *ib* 442 (1469—70, *Kämn*). *Jfr* **slitter.** — slät um slät, *kvitt.* hans helmold quitedes met honom alt sit forsitne skot frii slet vm slät som han til achters war *Skotteb* 229 (1466—67). 12) *falsk, inställsam. Jfr O. Ahlbäck, Stud. i Nord. Fil.* 40—41. 1: 132. thy at

ormen är jlkloker hall eller sletter (*hs.* sletten) swa diefulen hwem han kan swika gör han thöm ginstan jlkloka til alla ondzsko *J Buddes b* 13 (*jfr ib* 248). — *n. adv.* 1) *glatt; vackert, väl. Jfr R. Pipping, Kommentar t. Erikskrönikan* 185. thee ... ladho sina twnge saa släth, ath inghen prädikare i kartwse orden kwnne mer winläggia sig än thee bade giorde *BSH* 5: 303 (1508, *Gadh*). 2) *alldeles, helt och hållet.* tha hade all grecana skyp brwnned op släth wthan twäkian *Troj* 205. 3) *enkelt, utan vidare, lätt.* hwlken gaffwa jac ey aktar sa släth släppa *Troj* 45. 4) *rätt och slätt, helt simpelt.* then som godzet hadhe skulle ekke wthan saa släth ath swerie ath hans föräldra äller han haffde fangit thät *Arfstv* 45 (1461). *BSH* 5: 157 (1507, *Gadh*). — *Jfr* **oslätter.**

slöghdh (slöögdh), *f. L.* 2) *genom skicklighet el. duglighet förvärvat gods?* ingin hawer makt at presentera til sancte anne prebendam ii scarum vtan waar elskeligin broder ... oc hans arwa, hulka hana aff sino egno fädherne oc slöögdh funderat oc fulkom[a]t hawer *Vg Fornmt III* 7—8: 156 (1384).

***slöghdhare** (slögdare), *m. hantverkare.* opifex ... görare gerningisman ok slögdare *GU C 20 s.* 382.

slögher, *adj. skicklig, kunnig. Se Sdw* 2: 1302. *Jfr* lafrinze slegidiäkn *SD* 8: 71 (1361). *Jfr* **o-, ut-slögher.**

***slöghna,** *se* **sliona.**

slökkia (slockiä *Vis sten* 4. slyckia *STb* 3: 347 (1498). *pres.* slökkir *MP* 5: 226. slykker *SvKyrkobr* 13; *ib* (*Lucid A*) 104. *impf.* slykte *Prosadikter* (*Sju vise m*) 143. *Jfr O. Thorell, Fem Moseböcker på fsv.* 157.), *v. L. släcka. om ngt brinnande el. glödande.* ... eet brenna(n)de baal sua at thz matte engin slockiä *Vis sten* 4. ther medh skulle ... örien slyckia lywsit *STb* 3: 347 (1498). — *oeg. och bildl. särsk. om brinnande och häftigt begär* (*i sht törst*)*: släcka.* watn ... slykker thörst *SvKyrkobr* (*Lucid A*) 104. — *dämpa, hämma, göra slut på* (*ngt fördärvligt*). swasom watnit vtslökkir ellin, swa slökkir almosan syndena *MP* 5: 226. — **slökkia ut,** *utsläcka.* tha genast sköot mannen oc slykte wt elden *Prosadikter* (*Sju vise m*) 143. *SvKyrkobr* 13. *MP* 5: 129. *Jfr* **utslökkia.**

***slösare,** *m.* [*Ä. Dan.* sløser, *slösare, svirare. Jfr N.* sløysa, *slå dank, driva omkring*] *dagdrivare, strykare?* fföllä är här hos eder sa mangh slösare som i motthe haffue sänth tiil mig med breff oc haffde i hapt ther kerlech tiil *GPM* 2: 254 (1507, *Metta Ivarsdotter till Svante Nilsson*). *Jfr* **öra slösare.**

***sma?** *v.* [*Isl.* små] *ringakta, förakta. Se Sdw* 2: 1302.

***smabikare** (-bekare), *m. liten bägare. om bägares innehåll.* hören nw huilka tolff storbekara han drak i sinom pino tima oc j hwariom thera thre smabekara aldra beskasta *SkrtUppb* 315. *ib. ib* 316.

***smaboskaper** (smo-), *m. småboskap. Svartb* (*Skokl*) 502 (*omkr.* 1470?).

***smadel,** *m. smådel, mindre del?* befallende ... vora prooster vithe vort beste med then annen helfft (*av biskopstionden*) som wi eder tilforne befalt haffuom med then ene smadelen *HSH* 17: 81 (1523, *Brask*).

smadränger (smaa-. -dreng(h)), *m. smådräng, page.* her benct smalenninge hade satt til honom en smaadreng *STb* 2: 31 (1484). ... ok maa han och skal haffua en smaadreng meth frij kost *ib* 138 (1486). *ib* 4: 79 (1505), 290 (1513). *Arnell Brask Bi*18. aff gamblom sedh ... bör engen swen haffue smadreng *ib* 30. *ib* 31,34. — *ss tillnamn.* oleff smaadrengh *Stock Skb* 246 (1525—26).

smafisker (smaa-), *m. L. småfisk. ss maträtt.* bachadh smaa fisch *Brasks Matordn* 14. — ***smafiska tionde** (smafiske tiendhe), *m. tionde av småfisk.* ... togh the som longth fran kirkione byggie, at the giffua for theris smafiske tiendhe fire bogeskin *Svartb* 70 (*senare övers. av lat. handling från* 1345?).

***smafughl** (*pl.* -fogla), *m. småfågel. ss maträtt.* jtem smafogla steekta *Sex ekon tr* 271. *ib.*

***smahakkadher** (smaa-), *p. adj. finhackad.* smaahakkath äple *PMSkr* 363.

smahet, *f.* 1) *smälek, skymf.* os (*o: konung Erik*) oc waare käre hustru til smahet, oc idher til lithin froma *Nio handl rör Vkl* 226 (1428). j smaheth ok smälikheth, til syn jamcristin *MP* 5: 286. 2) *litenhet, obetydlighet.* tha människion betänker gudz stora nadher ok hans obegripelika makt ok waldh ok thär mädh sina ägna onska och smahet *MP* 4: 173. *ib* 5: 153.

smahärdher, *m. Jfr MUKopp* 100.

smaiordh (-iord), *f. småjord, mindre jordslycke. Kumla kyrkas rb* 45 (1479), 59 (1488), 63 (1491), 65 (1492). then som oppa godzit sither som jorden wthi ligger löse the jord til sig oppa thät hon skulle icke ganga j smaiord *Uppl Lagmansdomb* 7 (1490). *ib* 31 (1490). — ***smaiordha pänningar** (-päninga), *m. pl. arrendeavgift el. dyl. för småjord. Kumla kyrkas rb* 78 (1505). *Jfr* **smaiordhpänningar.**

***smaiordhpänningar** (-päningar), *m. pl.* = **smaiordha pänningar.** *Kumlas kyrkas rb* 108 (1520), 114 (1522).

***smaiärn,** *n. järn i småstycken.* thet sama iärnit var blandath loppo iärn medh sma iärnit *A Tb* 2: 69 (1476).

smaka (-ar), *v.* 1) *smaka, känna smak, mottaga smakintryck.* fäm äru menniskionna yterme[r] sinne som är smaka mz twngonne ellir mwnnenom *SvKyrkobr* 343. *SpV* 76. — *oeg. och bildl. smaka, njuta.* apostolin sigher opfyllin mina glädhi at j maghin smaka (*sapiatis*) thz samma *SpV* 456. — *smaka, erfara, förnimma, komma i erfarenhet av, mottaga intryck av.* thär som formykit war owirflytande lastin, mz eue affgangh, war nw owirflytandhe nadhin mz qwinnonna forbätringh, j christi kärlek smakande (*in Christi amore sapientis*) ok stadhfäste *SpV* 167. *ib* 521. thy smakom (*sapimus*) wi ekke alt thz som wi withom, o huru mange cristhne philosophi disputera om himerike ok himilslikin thing ... tha begripa the, mz thera wisdom, likawäl tho formagha the thz ekke aff thera studeran a stadh komma, at the maghin smaka thz som the kwnna *ib* 522. *ib* 523. — *Jfr* **fore-, van-, väl-smaka** *och* **illa-, o-smakande.**

smakan, *f. smakande, smak. SvKyrkobr* (*Lucid A*) 99. ... kännde ... osigeligha glädhi j sinne thwngho, ey j smakan, wthan j andre mattho *JMPs* 28. *Jfr* **foresmakan.**

smaker, *m.* 1) *sapor, smak, smakintryck, smak-*

förnimmelse. eg. och bildl. hwar een som bethänkte, huru jak söthelighast, offuir allan söthlikt, wardher honom smaker, äpter allom hans hiärta wällusth (*sapor secundum omne cordis sui delectamentum*) *Mecht* 269. galactides är en sten ... stötis han mädh wathn tha bliffwer thet til smaken oc liten som myölk *PMSkr* 474. **2)** *gustus, smak, smaksinne. eg. och bildl.* tha skal jak giffwa honom fore sin dödh mins guddoms smak *Mecht* 84. hon haffwer ey än mist thän smak oc söthma, som hon jnnantil haffwer til syndenna (*peccati gustum*) *ib* 335. — *Jfr* **fore-, gräs-, trä-** (*Sdw* 2: 678) **smaker.**

***smakliker,** *adj. Jfr* **o-, vatu-smakliker.**

***smakniver,** *m. liten kniv. STb* 3: 97 (1493).

***smaknöper,** *m. liten knapp. ATb* 1: 209 (1465).

***smaköl** (-ööl(l)), *n.* (*samkväm för*) *avprovning av öl. Jfr H. Schück, Stockholm vid 1400-talets slut* 264 *f., N. Ahnlund, Stockholms hist.* 502. *HLG* 2: 3 (1509), 18 (1510).

smal (smaal *SpV* 111. small *SJ* 2: 134 (1489)), *adj. smal.* sunnan then tranga smala grenden *SJ* 2: 213 (1492). *PMSkr* 154. tridzor swarffwadhe bredhe affwan oc smale nädhan *ib* 505. *ib* 354. — *smal, smärt.* fascia är thz hon bindhir brystith mz, at hon ey skuli synas stor for spenanna skuld, wthan hällir smaal *SpV* 111.

***smala,** *v. göra smal*(*are*), *minska. Se Sdw* 2: 1302.

***smali,** *m.?* [*Isl.* smali] *småboskap, småkreatur.* pecora dicuntur mayora animalia vt boues equos asinos pecudes vero minora vt oues capras porcos söder ok smali vt dicunt burdones *GU C 20 s.* 423.

smaländinge (smaalenninge), *m.* = **smaländinger.** *Se Sdw* 2: 1302. *SJ* 2: 7 (1475). *HLG* 2: 54 (1516).

smaländinger (-len(n)ing(h)er. *Se Sdw* 2: 1302), *m. L. smålänning. ss tillnamn. SJ* 2: 85 (1483). *STb* 2: 197 (1487), 331 (1489), 3: 244 (1495).

***smaplokkadher** (smaa ploccat), *p. adj. hackad el. skuren i små bitar.* smaa ploccat oc wel blötth bergira fisk *Sex ekon tr* 270.

smapänninger (smaa-. smo- *SkrtUppb* 154. -päning(h)er. -penningher. -pening(h)er), *m. L. liten penning, penning av mindre storlek el. värde. Se Sdw* 2: 1302. quadrans tis fiärdadeel aff en smaa (*radslut*) päningh *GU C 20 s.* 506. ath han aldreg affhende pedhir nielson pa een smapeningh *ATb* 2: 12 (1473). thet han aldre forweslade them och aldre satte in i dysken smaa peninga fore örtoger *STb* 1: 51 (1476). *ib* 52 (1476), 180 (1478). xvj marc smapenninghe *Uppl Lagmansdomb* 94. tha waro xx marker oc iiij mark oc xii smapeningar *Kumla kyrkas rb* 82 (1494—1500?). *ib.* än ey en smapäningh fingom wj aff honom *PMBref* 299 (1508). hon offrade two smopäninga, äller two skärffwa *SkrtUppb* 154. — *ss tillnamn.* hustru birgitta smaapeningx hws *SJ* 2: 226 (1500). ion person smapäning *ATb* 1: 194 (1463). ion smapeningh *ib* 352 (1471). *ib* 2: 401 (1492).

***smaqvister,** *m. liten kvist. Mecht* 62 *f.*

smar (*n.* smath. smaat. smaatt *STb* 1: 329 (1482). småth *Troj* 215. *ack. m.* sman *VKJ* 38. smaan *ib* 30, 32. *f.* sma *PMSkr* 386. *pl. dat.* smam *JMPs* 404. smaam *ib. best. m. obl.* smaa *VKJ* 32. *komp.* smärre. *superl.* smärster: -a *PMSkr* 516), *adj. L. Jfr K. G. Ljunggren, Ark. f. Nord. Fil.* 58: 47 *ff.* **1)** *liten. a) om sak.* thär j läth ... ena sma skal myöl aff amidum *PMSkr* 386. *b) om antal? Jfr R. Pipping, Kommentar t. Erikskrönikan* 489 *f. c) om person. liten till växten, småväxt.* sma iönse sagdis för rättha ath han skulle bitala ... *ATb* 1: 323 (1470). *ib* 333 (1470). thz folk (*ɔ: myrmidonierna*) war lytet oc småth oc swardt *Troj* 215. **2)** *ringa, oansenlig, obetydlig, mindre betydande.* — *n.* smat, *småsaker, småting. STb* 1: 329 (1482). han hade stolit ena theen kanna, ij (2) halffstop och annat mykit smaat *ib* 2: 577 (1491). *ib* 3: 317 (1496). **3)** *bestående av små delar el. stycken, fin. komp.* sidan slåes then malmen smärre *PMSkr* 626 (*senare avskr.*). — *om skatt. som erlägges i små skattepersedlar.* ... allan sman skat göra fram, som är lamb, hööns, ägh *VKJ* 38. *ib* 30, 32. — *pl. dat.* **smam ok smam,** *småningom.* thär äpther böriadhe hon smam oc smaam läsa jomffru maria psaltara *JMPs* 404. — *superl. best. form.* ***smärsta,** *adv. i de minsta stycken, så fint som möjligt.* tak fiädhra aff pernice ... aldra smärsta skwrna *PMSkr* 516.

smaragd (*pl.* -er), *m. och n.? smaragd.* niderst a hwarje spirone stoodh en grön smaragd *Fornvännen* 1956 *s.* 100 (1454, *avskr.*). the andre tree stenane waaro tree gröna smaragder *ib. Jfr* mitt i sik hafdo then en stooran grönan smaragdum *ib.*

***smarusk** (-rosk), *n. smått skräp, obetydliga småsaker.* ther var i (*ɔ: i skrinet*) een gulring ... silffwir kläde peninga oc annat smarosk som gambla quinnor pläga ath haffwa *ATb* 2: 75 (1476). ... ena kista war vti nokot smarusk *ib* 403 (1492).

***smasidha,** *f. ss ortnamn?* grabroder holm ... hinrek pa smasidhe *Skotteb* 38 (1460—61).

***smasild** (smaa-. -sil. -sill), *f. småsill. koll.* skaanungx sil och smaa sill sudhen *Brasks Matordn* 12. item för 1 tynno sma-sil ... *VKU* 7 (1540).

smaskal, *f. liten skål.* xxiiij smaskala *SD NS* 2: 830 (1414, *gammal avskr.*).

***smaskatter,** *m. skatt som erlägges i små skattepersedlar. VKJ* 37. *Jfr* **smar 3.**

***smaspänne,** *n. litet spänne.* skattade michil gulsmid ... ij stökke ok 1 sölf stena ok smaspänne *ATb* 1: 70 (1457).

***smastek** (smaa-. -stech), *f. liten stek. Brasks Matordn* 1, 6.

smasten, *m.* — ***smastena hoper,** *m.* cementum kalker sma (*radslut*) stena hoper *GU C 20 s.* 95.

smasven (smo-), *m.* **1)** *liten gosse.* tha kom til honom en ffägherstha jomffru, haffwandhis en wänastha smaa swän j sinom ffampn *JMPs* 434. **2)** *tjänare av lägre grad hos furste el. storman; småsven, page.* folke minz herra erkebiskopsens sma swen *ATb* 1: 184 (1463). tha ma han (*ɔ: kungen*) haffua medh sig xij hoffuesinne och sa manga smaswena som honom behoff görs vtaff the andra riken *Carlsson Kalmar recess* 1483 *s.* 66. *GPM* 2: 229 (1506). *Arnell Brask Bi*[1] 7. engen smaswen städis haffue smadreng *ib* 31. *ib.* hwad han är vepnere, skytte eller smaswen *ib* 34. — *ss tillnamn.* oloff smoswen *HSH* 16: 12 (1526). — *Jfr* **mästarsmasven.** — ***smasvena thiänare** (smaswene tiänere), *m. tjänare hos en småsven. Arnell Brask Bi*[1] 31.

***smatimber** (smaa-), *n. timmer av små dimensioner. Stock Skb* 302 (1524, *Skip*).

***smathiuver,** *m. småtjuv, snattare. STb* 3: 277 (1496).

***smavirdha** (*supin.* -wordet), *v. visa sidvördnad mot, vanvörda, förakta.* ther nest haffuen j smawordet oc forsmat oss och cronen *Lindblom Äbval* 7 (1432).

***smavirdhning** (-wurning), *f. sidvördnad, vanvördnad, förolämpning. Lindblom Äbval* 7 (1432).

***smavärdher,** *adj. av lågt värde?* mårdskinna ... och andra tolgha småwärdha skinna tiendh *Gummerus Syn-stat* 36 (1425, *avskr.*).

smekia (-te), *v.* 1) *smeka.* prästen wille ey ga til henna (*ɔ: den fattiga kvinnan*). vtan stodh oc smekte oc strök om thän rika mannen *SvKyrkobr* 25.

smekian (smekan *SvKyrkobr* 343), *f.* 2) *smicker.* om hon haffuir syndath j bakmalom j smekian älla lyghn (*bland synder med munnen*) *SkrtUppb* 191.

***smeklikhet** (smeke-), *f. smicker, inställsamhet.* etherlika owensens swek doldhe sik i swiklika ormsens hwitzlo äller smekelikhet (*in blando serpentis sibilo*) *JMÖ* 97.

smidha (smidie *Skotteb* 253 (1466—67). *pres.* smidher *Arnell Brask Bi*[1] 27. *impf.* smidde *Stock Skb* 190 (1521). smide *ib* 157 (1520). smydde *SSkb* 32 (1502). *part. pret. n.* smidhith *PMSkr* 505. smit *Stock Skb* 159 (1520). *supin.* smidat *HLG* 1: 68 (1456)), *v.* 1) *smida, arbeta i metall.* pädher iönison smidhn, som smidat hafuer for sin ingang til gyllesins nytto *HLG* 1: 68 (1456). 2) *smida, genom hamring bearbeta (metall).* ... for vthan et fat järne han skall än smidie *Skotteb* 253 (1466—67). *SSkb* 32 (1502). eth annath starkth järn ... j androm ändanom haffwj en klwmp aff sigh syälffwo swa smidhith som en haky maxan *PMSkr* 505. iij fat jern, j piil smit *Stock Skb* 159 (1520). — *Jfr* **forsmidha** *och* **insmidder.**

***smidhare,** *m.* — ***smidhara lön** (smydere-), *f. lön för smide. SSkb* 34, 36 (1502).

smidhe (smide. smyde. smöde *Kumla kyrkas rb* 44 (1478?)), *n. L.* 1) *smide, smidning.* iii markc för smyde *Kumla kyrkas rb* 44 (1478?). *ib. ib* 94 (1511). (*Fallen kunna även föras till* 2.) 2) *smide, smitt föremål. ATb* 2: 215 (1483). *STb* 3: 259 (1495). fore spicha och swa dana smyde etc. skole the ffaa ... iiij mark *ib* 373 (1498). v mark fore laasa och annat smyde *SSkb* 77 (1503). j mark for hestesconyngh oc dragspikar oc anneth smath smide *HLG* 2: 55 (1516). *Stock Skb* 36 (1517). — *Jfr* **grof-, iärn-, kiurtil-, kopar-, silf-, säkkia-** (*Sdw* 2: 589), **tafl-** (*äv. Sdw* 2: 609) **smidhe.** — ***smidhis lön** (smydes löön), *f. lön för smide. SSkb* 34 (1502). *Jfr* **smidhelön.**

***smidheiärn,** *n. smitt järnföremål.* xiii ortogar for i[c] smydheiern *Kumla kyrkas rb* 96 (1513).

***smidheliker,** *adj. Jfr* **osmidheliker.**

***smidhelön** (smide-. smyde-), *f.* = **smidhis lön.** gaffs jon hakensson xx mark for smidelön *Skotteb* 152 (1463—64). *ib* 284 (1467—68). *SSkb* 157 (1505).

smidher (smidhir. smedt *Stock Skb* 180 (1521—22). smet *ib; STb* 3: 198 (1494)), *m. L. smed.* pädher iönison smidhn *HLG* 1: 68 (1456). — *ss tillnamn. SD* 8: 46 (1361). pedher smet *STb* 3: 198 (1494). *Stock Skb* 180 (1521—22). *ib.* — *bildl.* hwer man är sijn eghen smedh *GO* 638 (*ed. Kock* 725). — *Jfr* **bysso-, grof-, gul-, klen-, knif-, kniva-, kopar-, kätla-, lasa-** (*äv. Sdw* 1: 736), **läre-, skota-, skäru-, slots-, spor-, spora-, stads-, vatu-smidher.** — **smids bälgher** (smydz-), *m. smedjebälg. Mecht* 249. — ***smids dränger** (smidz-. smitz- *STb* 1: 85 (1477)), *m. smedsdräng. STb* 1: 85 (1477), 156 (1478). olaff algotsson, smidz drengin pa slottid *ib* 2: 127 (1486). *ib* 156 (1486). *Jfr* **smidha dränger.** — ***smids husfru** (smedz hwstru), *f. smedshustru. STb* 3: 360 (1498). — ***smids tang** (*pl.* smedz tänger), *f. smedstång. GU C 20 s.* 285. — ***smids ämbite** (smedz embethe), *n.* = **smidha ämbite.** *STb* 5: 202 (1518). — ***smidha dränger** (*pl.* smede drengie), *m.* = **smids dränger.** *STb* 4: 115 (1506). — **smidha redhskap** (smyde redzschap), *n. smidesredskap, smidesverktyg.* kendes thöm stolit haffua eth smyde redzschap *STb* 4: 8 (1504). — **smidha sven** (smede-), *m. smedgesäll. STb* 2: 205, 222 (1487). — **smidha ämbite** (smede-. -ämbete), *n. smedskrå. STb* 2: 232 (1487). samma dach gaffue alth smede ämbetet hinrik groffsmidh dach til johannis baptiste om byssan *ib* 3: 269 (1496). *Jfr* **smids ämbite.**

smidhia (smydhia: -io *SD NS* 2: 711 (1413). smedia), *f. L. smedja.* x öre fore vgnen i smedian kom pa stranden *SSkb* 74 (1503). *ATb* 3: 253 (1511). *Jfr* **iärn-, kopar-, koparslaghara-, vatn-** (*Sdw* 2: 939), **vatu-** (*Sdw* 2: 940) **smidhia.** — **smidhio anbudh,** *n. smedjeredskap. SD NS* 3: 202 (1417). — **smidhio dränger** (smedie-. smedia-. smede-. smide-), *m. smeddräng. STb* 3: 388 (1498). item smedia drengiana til basthua peningha v sol. *SSkb* 31 (1502). *ib* 77 (1503). — *ss tillnamn. STb* 3: 352 (1498). — ***smidhio dyr** (smidio dör), *f. dörr till en smedja.* pädhar ... sloo iiij resor jn i smidio dörena medh sin knif *ATb* 1: 114 (1459). — ***smidhio gata,** *f.* ffabrate[ri]a e smidzs prydilsse eller anbodh ok smidiogatha *GU C 20 s.* 248. — ***smidhio grund** (smedie-), *f. smedjetomt. STb* 3: 238 (1495). — ***smidhio legha** (smedie-), *f. hyra för smedja. VKU* 40 (1544). — ***smidhio lön** (smidie-. smydie-. smedyo-), *f. lön för smide. Kumla kyrkas rb* 64 (1492). *ib. SSkb* 31 (1502). *HLG* 2: 68 (1520). — ***smidhio redhskap** (smidio reskapp), *n. smidesredskap.* smidhio redzskap. forst eth städh (*o. s. v.*) *Inv cur Tynnelsö* 7. *ATb* 1: 386 (1472). — ***smidhio rum,** *n. smedjetomt. JTb* 52 (1458). — ***smidhio skra** (smidie skraa), *f. skråordning för smeder.* som smidie skraan vtuisser *STb* 2: 270 (1488). — ***smidhio städh,** *subst. smedstäd.* matis smidh ... pantsätte ... sina smidio städh *ATb* 2: 24 (1473). — ***smidhiosvena byssa** (smidia-), *kassalåda el. dyl. för smedgesäller.* hurw han slog om kwll smidiaswena byssona *STb* 2: 49 (1484). — ***smidhio tompt** (smidhia-), *f. smedjetomt. ATb* 3: 21 (1494). — ***smidhio ämbite** (smidye ämbete), *n. smedskrå; medlemskap i smedskrå.* kom joon smedh j radzstwwen oc ffor sade ssyt smidye ämbete och warth borgare oppa nyt thet han wille ware köpman *ATb* 3: 164 (1505).

***smidhogher** (smidoger), *adj.* [*Jfr Mnt.* smidich] 1) *möjlig att smida el. bearbeta.* göra nokon malm blötan oc smidogan *PMSkr* 442. *ib.* göra selff smidogt som brister *ib* 447. 2) *fin, skarpsinnig.* wndhirstansins ande smidoghir (*subtilis*) ok reen *SpV* 65. hwat ey woff ällir samansömadhe thänna starka qwinnan, thz är the hälgha kirkia aff aldra klenasta tradh, thz är aldra klenasta ok smidoghasta scrifftinna wttydilsom, een hälghan ok lönlighin mantil *ib* 124. *ib* 507, 545.

***smidhoghet,** *f.* [*Jfr Mnt.* smidicheit] *finhet,*

skarpsinnighet. wilt thu nw nakot aff thäns (*ɔ: förståndets*) mästirlighet ällir klenlikhet ok smidoghet wita *SpV* 508.

smiker (smyker), *n. smek, smeksamhet; smicker.* sanctus julianus aff synom barndome renleken älskendes ok alt verldzligit smyker forsmaandes *J Buddes b* 73. — ***smikra flärdh** (smykkre flardh), *f. falskt el. tomt smicker.* när wenner scriffua eller tala sigh i mellan thet som warder, tha bör alffuar framgaa och smykkre flardh til rygghia sta *Thomas Varningsbref* 3 (1436).

***smikerfulder** (-fuller), *adj. full av smicker, smickrande.* smikerfuller tunga haffwer i sigh ett så sött ether *PMSkr* 685 (*senare avskr.*).

***smikerlikin** (smikreligen. *n.* smekerligit), *adj. smickrande.* store herrer pläga mykitt förderffwess och swikes aff smekerligit taall och ordh *PMSkr* 685 (*senare avskr.*). smikreligen epitett *ib* 687 (*d:o*).

***smikerläte** (smykir-), *n. inställsamt el. smickrande tal.* medh tholikom ordhom ... tilbör oss ath sökia krankth folk, ok ey medh andrum smykirläthom ellir ohyghilsom *MP* 5: 170.

***smikian** (smykian), *f. inställsamt el. smickrande tal.* vlixes ... talariff j smykian oc falskom ordom *Troj* 271.

***smikirska,** *f. inställsam el. smickrande kvinna.* dödzsins opwäkkirskor ällir smikirskor (*illectrices*) *SpV* 203.

smikra (smykra. smekra), *v. smeka; visa sig inställsam (mot); smickra.* adulari smykra *GU C 20 s.* 10. palpare smekra *ib s.* 402.

smikran (smekran), *f. smek, smeksamhet; smicker.* blandicia ... smekran *GU C 20 s.* 57.

***smikrande,** *n. smicker, inställsamt tal. PMSkr* 686 (*senare avskr.*).

smikrare (smykrare. smekrare), *m. smickrare.* adulator smykrare *GU C 20 s.* 10. palpo onis smekrare *ib s.* 402. *Jfr* **öghna smikrare.**

***sminka?** *Se under* **snikka.** *I art.* **sinka** *ovan s.* 705 *bör* sminkadhe *utbytas mot* snikkadhe.

***smiril,** *m.* [*T.* schmirgel. *Ital.* smeriglio] *smärgel.* strykandis aff stenenom (*ɔ: ädelstenen som slipas*) smirillen som kombir mädh skyrdhenne *PMSkr* 511. *Jfr* granner malin smirillus *ib.* — ***smirilla sten** (smirille-), *n.*=**smiril.** *PMSkr* 512.

smit, *f.?* — ***smita fläkker,** *m. smutsfläck.* nota te smita fläkker ok teken *GU C 20 s.* 360.

smitta (smettha), *f.* 1) *fläck.* macula le smitta oc fwlheth *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 109. ... oppa papir scrifuat, helt ok oskat, ok i alle mato vtan smitto ok misthanka *Priv f Sv st* 74 (1435). — *hudfläck.* jnghen rynka eller smettha war j hännes ansikt hennes fägrind bespilla kwnne *Troj* 62. — *i moralisk mening: fläck på heder, rykte el. dyl.* högfärdhin är dygdhinna dödhir, lastanna oprinnilse, skamminna smitta (*nota confusionis*) *SpV* 158. tha blyffwen j ... beskämda mz en ewigzs blygdes smettha *Troj* 129. 2) *sjukdomsämne. — smitta, smittosam sjukdom.* llues ... smitta oc braadh dödher *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 102. — *Jfr* **öghna smitta.** — ***smitto thräkker** (-träkker), *m.* contagium gii smitto träkker ok walsodh *GU C 20 s.* 143.

smitta (-ar. -adher), *v. fläcka, smutsa, orena.* jnquino ... smitta oc fult göra *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 31. polluo ... smitta *ib s.* 104. thär wast thu ... smittadher j thit änlite mädh spoth *SvB* 99 (*omkr.* 1500). — *i moralisk mening: orena, befläcka, besmitta.* jnterpolo ... aather stoppa smittha hindra *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 37. skörhethin smittar (*fedat*) ok skämmir *SpV* 149. — ***smitta sik,** *besmitta sig, befläcka sig.* om hon haffuir nakarledhis mz kötzsins lusta sik mz sik siälffue smittadh soffwandis ellir wakandis *SvKyrkobr* 359. — *Jfr* **be-, samansmitta** *och* **osmittadher.**

smittan, *f. Jfr* **osmittan.**

smitteliker (smitta-), *adj. oren, besmittelig.* the gärninga som människiona skämma ok smittalika göra j gudz asyn *MP* 4: 174. *Jfr* **osmitteliker.**

***smittelikhet,** *f. besmittelse.* wi mattom ... aff wärldhennas smitthelikhet (*de mundi illecebris*) ower föras til hymmelska tingannas asyn *JMÖ* 139. *Jfr* **be-, o-smittelikhet.**

smittilse, *n. pl. och f. befläckande, besmittelse.* änkian hwilkin som wtrönt haffwer smittilsen *SpV* 103. *Jfr* **be-, o-smittilse.**

smittogher, *adj. oren. Jfr O. Thorell, Fem Moseböcker på fsv.* 148. mendus ... smittoger *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 132. *Jfr* **osmittogher.**

smittol (-wl), *adj. oren, besmittelig, vederstygglig.* en smittwl (*feda*) ok oren thiänist *SpV* 431.

smiugha, *v. Jfr O. Thorell, Fem Moseböcker på fsv.* 443. *Jfr* **utsmiugha.**

***smiugheliker,** *adj. Jfr* **genomsmiugheliker.**

smiör (smör), *n. L. smör. GU C 20 s.* 64. affradit är 1 pund smör *VKJ* 78. *ib* 79. *HLG* 2: 117 (1523). — *smörportion, smörstycke.* til stora borgarastuffuona först x [10] kakuläge oc saa mong smör *Brasks Matordn* 3. — *Jfr* **finna-, ko-, sämiu-smör.**

***smiörkar** (smör-), *n. kar för förvaring av smör. VKU* 134 (1569).

***smiörläggia** (smör-), *v.* inbutirare smörlägia som man lägger smör i math eller i annath *GU C 20 s.* 64.

***smiörlöper** (smör-. -lööper), *m. smörkorg? ss mått- el. viktbestämning.* kennis jak ... mik skullägghan vura ... at [bitala swa] ... smörlööp fore halff mark *Vg Fornmt III* 7—8: 149 (1372). *ib* 153 (1376).

***smiörmölia** (smör-), *f. en maträtt.* torsk medh smör mölia *Brasks Matordn* 11. *Jfr* **mölia.**

***smiörpund** (smörpundh), *n. pund smör.* åtta smörpundh åhrliga till affgiäldh *Trolles Jb Bil* 115 (1430, *nyare avskr.*).

***smiörpänningar** (smör päninga), *m. pl. penningskatt ersättande el. motsvarande en i smör utgående skatt.* ... hvad ides (*!*) hellszt böör paa crones wägna wt at göre som är scattafä smör päninga sakörer *Värmland förr och nu* 1920 *s.* 24 (1471).

***smiörtapper** (smörtap), *m. ss tillnamn.* helga smörtap *HLG* 1: 89.

***smiörtunna** (smör-), *f. tunna* (*med*) *smör. ATb* 1: 57 (1456). *STb* 3: 28 (1492).

***smiörögha** (smöröge), *n. smöröga, smörklimp i grötfat. ss binamn. Jfr E. Lidén, Meijerbergs ark. f. sv. ordforskn.* 2: 139. cristin smöröge *STb* 3: 385 (1498).

smugh, *n. Jfr* **hals-, hovudh-smugh.**

smula (smola. smaala), *f. smula.* [m]jca ce smaala *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 140. tha saa fasbiörn bleko markit (*på tunnan*) tha satho smoloner aff blekonne en tha pa markene *ATb* 1: 356 (1471). *Jfr* **brödhsmula.**

***smula** (smola. småla. -adhe), *v.* — *refl.* ***smulas,** *söndersmulas.* asius är en sten hwither ... krammas

han mädh handommen tha smwlas han som myöl *PMSkr* 460. *ib* 463. iordenn smålades och skildes åtl *ib* 593 (*senare avskr.*). i eldenom bränder bliffwer kalker aff them (*ɔ: stenarna*) och the smolas *ib* 595 (*d:o*). *ib* 612 (*d:o*). bakara hws, j hwilko siälana smoladhos swa som myöl *JMPs* 256. — ***smula sunder,** *smula sönder.* ath tw kanth then pännan smwla söndher mällen fingrommen *PMSkr* 536.

smultron, *n.* — ***smultrona bloma** (smultrvna-), *f.* lligustrvm tri flos quidam qui cito cadit et marcessit smultrvnabloma *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 85.

smyria (smöria *Troj* 18. smörya *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 88. *pres.* smör *SvKyrkobr* 47. *impf.* smord(h)e *STb* 4: 346 (1514); *JMPs* 555. *part. pret.* smurdh *Nio kap ur Bir* 28. *pl. nom. m.* smoorde *HSH* 14: 59 (1525?, *Brask*)), *v. L. smörja.* llin[i]o ... smörya *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 88. bikit älla thiäran mz hulcom noa ark vardh smurdh oc thiäradh *Nio kap ur Bir* 28. dirik pockeläker sätie borgan, för tet han smorde j hell en man *STb* 4: 346 (1514). vore swene äre opte swadane widerfaret ther the haffue leget smoorde pa sotteseng i theres herberge *HSH* 14: 59 (1525? *Brask*). — *bildl.* christi makt oc wisdom, mädh hwilkom han helade oc smordhe sargadha wärldena *JMPs* 555. — *smörja, giva sista smörjelsen åt.* thän tiidh präster smör siwkan man. tha smör han öghon. öron. näsa. mwn. händer oc föter. oc sigher til hwaria smörilse mz thänne smörilse. oc sinne miskund. tha forgifwe thik gudh alt thz thu syndath haffwer *SvKyrkobr* 47.

***smyria** (smöria), *f.* [*N.* smyrja] *smörja, smörjelse, salva.* sedan fik hon honom en dyrloktande smöria ... oc then smöria haffde makt wtslykka all eld *Troj* 18. *ib. ib* 196.

smyrilse (smörilse. smörielse *GU C 20 s.* 101. smorilse: -om *PMSkr* 231), *n., oftast pl. och f.* 1) *smörjelse, smörjande.* fämpta sacramentum är yterste smörilse eller olning *SvKyrkobr* 46. *ib* 47 (*se ovan under* **smyria,** *v.*). 2) *smörjelse, salva.* ceroma ... enahanda smörielse *GU C 20 s.* 101. aller wärker ... läkes bästh mädh smorilsom *PMSkr* 231. — *Jfr* **dyr-, dyrbära-smyrilse.** — ***smyrilsa kar,** *n. Jfr* **dyrbära smyrilsa kar.** — ***smyrilsa makare,** *m. Jfr* **dyrbära smyrilsa makare.**

***smyrning** (smörning), *f. smörjelse, smörjande.* nar hon skulde anama hälgha olningenna smörning *Mecht* 346.

smyrsla (smörsla), *f. smörjelse, salva. PMSkr* 429.

***smädhare,** *m. Jfr* **forsmädhare.**

***smädheliker,** *adj. Jfr* **forsmädheliker.**

smädhilse (smädils(s)e), *n. pl. och f. förakt, vanvördnad, smälek.* swa ath hans wordnat, hustrv och barn, skuldo ther ecke lidha smädilsse fore *STb* 1: 32 (1475). — *smälek, skymf.* at ider härredöme skulle then smädilse öwergaa at wij ... skulle flij til bönder *GPM* 2: 380 (1512). — *Jfr* **forsmädhilse.**

***smädhirska,** *f. Jfr* **forsmädhirska.**

***smäilse,** *n. pl. el. f. Jfr* **forsmäilse** (*äv. Sdw* 1: 303 *f.*).

***smäkker,** *m.* [*Fdan.* smæk, *vindbrygga*] *liten bro, spång. Jfr H. Lindberg, Ortn.-sällsk:s i Uppsala årsskr.* 1957 *s.* 3 *ff. Uppsala domkyrkas räkenskapsbok* 1497—99 *s.* 28 (*enl. a. a. s.* 25). norra smekken *Dipl.* $^{11}/_{2}$ 1527 (*Västerås*) *enl. H. Ståhl i Västerås genom tiderna* 1: 318. *Jfr* **mässo smäk.**

smäkta, *v. Jfr* **forsmäkta.**

***smäktoghet,** *f. Jfr* **forsmäktoghet.**

***smäl,** *m.* [*D.* smæld. *N.* smell. *Nyisl.* smellr] *smäll.* de specu horrisono smellen vulgariter dicto *Ol. Magnus Hist. de gent. septentr. l.* XI *c.* 4 (*avser eg. »Viborgska smällen», av O. M. missuppfattad som ortnamn; Olaus Magnus historia om de nordiska folken* 5: 248).

smäla, *v. skymfa. Jfr A. Bengtson, Nils Ragvaldi* 233.

smäleker (smäliker *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 17. smäligher *ib* 10, 51, 101. *ack.* smäligh *SvB* 74 (*omkr.* 1520). smelig(h) *ib* 358 (*omkr.* 1500). *ib*), *m. Jfr B. Molde, Sprog og Kultur* 16: 113 *ff.* 1) *smälek, skymf, hån.* jgnominia e smäligher *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 10. jmproperium ii smäliker vanhedher orätther oc atlöghe *ib s.* 17. jurgium ... smäligher oc träthan *ib s.* 51. ludibrium ... smäligher oc skämptan *ib s.* 101. alle helge gudz apostla som ... lidhin smelig oc obrygilse for gudz troo skuld *SvB* 358 (*omkr.* 1500). *Hel män* 200. — *Jfr* **forsmäleker.** — ***smäleks fulder** (smälikx fullir), *adj. hånfull. Hel män* 229. *Jfr* **smälekfulder.**

***smälekfulder** (smälighfuller), *adj.* = **smäleks fulder.** ignominiosus ... smäligh fuller *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 10.

smäliker (*n.* smälikt *SkrtUppb* 280), *adj. L.* 1) *smädande, skymfande.* tho röre min hugh ... thet smälica ordhit ... at iak ok mina söster ok mine magha wi kiffwm ok kratzom fast vm thet gotz ... *SD NS* 3: 612 (1420). *Hel män* 200. 4) *föraktlig, oansenlig, ringa, simpel.* for the .xl. daghana thu (*ɔ: Jesus*) wasth i the smaliko huseno som war stallit *SvB* 37 (*sl. av* 1400-*t.*). — *ringa, låg. om pris.* war härra ihesus waar salder fore smälikt wärdh *SkrtUppb* 280. — *Jfr* **forsmäliker.**

smälikhet (-lekheet. -ligheth), *f.* 1) *skymf, förolämpning, smälek.* lludibrium gab oc smäligheth *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 101. the korsfästa gudz son annath sin oc haffwa han fore smälekheet *SvKyrkobr* 5.

smälla (*impf.* smal), *v.* — ***smälla ater,** *smälla tillbaka.* tha bet diäflin j pärmanskinnet ... ok räkte thät vth swa hardelika ath nakkin smal ather widh sten mwren *MP* 4: 168. — ***smälla igen,** *smälla igen.* ion ... smälte dörena i gen for matisse *ATb* 1: 123 (1460).

***smällelas** (smellelooss), *n. lås som låses medelst smällande el. tryckande? HLG* 2: 60 (1517).

smälta (smelta. *impf. konj.* smwlte *SkrtUppb* 48), *v.* 1) *smälta, övergå i flytande tillstånd.* lliqueo ... smälta *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 90. hwar är swa hardher sten. at aff kärlexens brwna ey ... smwlte som wax for elde *SkrtUppb* 48. *PMSkr* 607 (*senare avskr.*). — *Jfr* **bortsmälta.**

smälta (*impf. refl.* smältes *Mecht* 109. *imperat.* smält(h) *GU C 20 s.* 186; *PMSkr* 235), *v.* 1) *smälta, göra flytande.* — *bildl.* siälen all smältes in til sin käresta (*in dilectum eliquabatur*) *Mecht* 109. 2) *smälta, upplösa, digerera.* — *smälta, komma att förflyktigas.* digerere p c smälta vtfalla skikka vttrykkia ok atskilia vnde digere paulisper vinum quo mades expone smälth lithit winit tw waath esth aff depone ebrietatem per sompnium *GU C 20 s.* 186. 3) *upplösa, fördela.* diluere aff scrapa rensa samman blanda oc smälta *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 103. — **smälta saman,** *smälta samman. PMSkr*

235. *Jfr* **saman smälta.** — *Jfr* **up-, ut-** (*äv. Sdw* 2: 888) **smälta** *och* **osmälter.**

smältare (smeltare. smeltere), *m. smältare.* — *ss tillnamn. ATb* 1: 47 (1455), 212 (1465), 2: 119 (1478). *STb* 3: 410 (1498). *SSkb* 22 (1501—02), 288 (1508—09). *HLG* 3: 24 (1515). *STb* 5: 215 (1519). *Stock Skb* 108 (1518—19), 150 (1519—20). *VKU* 3 (1539). — ***smältara talgher** (smeltare-), *m. talg avsedd att smältas. HLG* 2: 53 (1516).

***smältarum,** *n. rum där man smälter ngt.* om sidhe kommo the til tässa modhers smältarwm, hwar som war otänkelighen pina oc sörgh *JMPs* 242.

smälteliker (-liger. *n. pl.* smelteligen), *adj.* 1) *möjlig att smälta.* mångehande tingh ärw smelteligen som wax, sallt, alun *PMSkr* 607 (*senare avskr.*). 2) *möjlig att smälta el. digerera.* digestibilis ... väl smälteliger *GU C 20 s.* 186.

***smältepanna** (smelthe panne), *f. smältpanna. HSH* 19: 168 (1506).

smältning, *f.* 1) *smältning PMSkr* 610 (*senare avskr.*). 2) *matsmältning. JMPs* 467.

***smöghiansson?** *m.* ath han ecke kallade herman messeman smöghiansson (*för* sköghiansson?) *STb* 1: 72 (1476). *Jfr* **skökenson.**

***smöghliker,** *adj. Jfr* **genomsmöghliker.**

***smölker,** *m. Jfr* **hösmölker.**

***smöra?** *f. ss tillnamn.* margit smöran *SSkb* 147 (1504—05).

***snabber,** *adj. snabb? ss tillnamn.* gregorius snabber ericus branter fideiussit *KTb* 133 (1402). gregers snabba (*dat.*) *ib* 52 (1424). *ib* 143 (1424).

***snafsare** (snaff-), *m.* [*Jfr Sv. Dial.* snaffsa, *nappa, småbita. N.* snafsa] oridurus ... snaffsare mwn stinder ok maall stulyn *GU C 20 s.* 390.

snak, *n. och m.?* 1) *snack, prat, tal.* bwkfyllis dötter äru fäm förste är lösläti j snak oc adhrom mädhfärdhom *SvKyrkobr* 356. *BSH* 5: 225 (1507, *Gadh*).

snakka (-ade. -ede. -at. -et), *v.* 1) *snacka, prata, tala. med ack. BSH* 5: 272 (1508, *Gadh*). giöres eder intet behof hafwa nogen omsorg för nogen then deel wi haffue snakket tillsammens *HSH* 13: 103 (1524, *Brask*). hänne fader ... bad henne ... snacka lostog ord mz jasone *Troj* 11. — *abs.* huru qwämelikit thz ware ... mz tik snakka (*fabulari*) oc samtala *Mecht* 252. hon stode ok snackade medh thöm *STb* 2: 494 (1490). som wi senest snackede med eder om adelkona barn oc theris arff epter lagen *HSH* 16: 101 (1527, *Brask*). *Troj* 169. — ***snakka bort,** *genom prat frånhända el. beröva.* tw hawir snakkat mik bort iij spän korn ok i tunno öl som ingin dandeman *ATb* 1: 86 (1458).

***snakkoter,** *adj. pratsam; vittnande om el. beroende på pratsamhet.* dicerium rii snakkoth ordh *GU C 20 s.* 183.

snar, *adj.* 1) *snabb.* lleuipes ... släth föther oc snar *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 77. — *n. adv. A) posit.* 1) *snabbt, hastigt.* momentaneus ... snarth fram lidande *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 152. — *Jfr* **äptirsnar** (*äv. Sdw* 2: 1141).

snara (*pl.* snärär *J Buddes b* 173), *f. L. snara.* queolus lithen snara *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 64. han (*ɔ: djävulen*) säther syna snärär fore myna föther *J Buddes b* 173. *Jfr* **fota-, ta-snara.**

***snarborre** (*m. pl. med art.* -borrana), *m.* [*Sv. Dial.* (*Smål., Österg.*) snarborre] *kardborre. Jfr E. Smedberg, Peder Månssons landsmansskap* 50. thär ffaar skwla ga skal ey wara ... yrtherna skräppor äller tisthla ... thy hwasse bwska riffwa them ... oc snarborrana toka wllena *PMSkr* 238.

***snaresven,** *m.* [*Jfr Ä. Dan.* snarensvend] *ss tillnamn.* siwrdh snaresuen *SSkb* 178 (1505—06), 267 (1507—08).

***snarfötter** (-föter), *adj. snabbfotad.* pernitor staduger ok snar (*radslut*) föter *GU C 20 s.* 437.

snarhet, *f.* 1) *snabbhet, hastighet.* för thy ... snarhethen mykith nyttog är enom godhom stridz man *PMSkr* 124. 2) *hastighet, skyndsamhet.* — mädh en snarhet, *skyndsamt snart, lätt. Gers Frest* 3. *BSH* 5: 274 (1508, *Gadh*).

snarlika (-ligha *GPM* 2: 26 (1511). -likan *PMBref* 333 (1519). -ligan *Prosadikter* (*Sju vise m C*) 223. *superl.* snarligste *STb* 5: 338 (1521, *Kop*)), *adv. A) posit.* 1) *snabbt, hastigt. Gers Ars* 21. fran wastena maghen j snarlikan hiith (*ɔ: till Rom*) sända breff *PMBref* 333 (1519). *ib.* 2) *hastigt, skyndsamt, raskt.* tha warth anthenor myket forfärad ... oc for snarligan tädan *Troj* 46. 3) *med hast, ofördröjligen, genast.* (*de*) latha göra snarligan eth övermaatta skönt hus *Prosadikter* (*Sju vise m C*) 223. 6) *med skyndsamhet, korteligen, med få ord.* ok at jak snarlika (*breviter*) thätta samanlykkia ok fulkomplika ända maghe, är hon alt mankönsins summa helsamlighin sak, ok äwinneliko wälsignilsenna ära *SpV* 200. snarligha scriffuit j westeraarss quasimodogeniti söndagh anno etc. xj *GPM* 2: 26 (1511). *C) superl.* swa snarlikast, *så snart som.* swa snarligste vor ... herre komber her sielff *STb* 5: 338 (1521, *Kop*). — *Jfr* **forsnarlika.**

***snarliker** (-likin *SpV* 161; *MP* 4: 41. *n.* -ligit *GPM* 2: 75 (1512)), *adj.* 1) *snabb, rask.* rätwis bön til war härra ... skal wara ... accelerans humilis et perseuerans hon skal wara snarlikin ok rask vtan dölsko ok forswmelsse *MP* 4: 41. 2) *snar, hastig, färdig.* til at forlatha brwth snarlikin (*facilis*) *SpV* 161. 3) *hastig, brådskande?* thet idre werdigheter ... akte nw j dagh wara j eeth snarligit samtaal j eneköpingh *GPM* 2: 75 (1512).

snarlikhet, *f. snabbhet, snarhet, hastighet.* sanneligha en fawiskir hoghir wtgiwthir j sama snarlikhetinne (*facilitate*) godha forskullan, j hwilke han ingiwthir *SpV* 262.

***snarmälter,** *p. adj. snabbtungad.* micrologus gi snarmälther *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 141.

***snarränndande,** *p. adj. snabbt springande.* hector ... mz syn snar rännande häst *Troj* 162.

snarögdher, *adj. Se Sdw* 2: 1303.

***snatteri** (snattarij) *n. och f.? snatteri.* mechtil ... offtan til foren befunnith ther medh swa dana snattarij *STb* 3: 317 (1496). fordrogx ene pige retten för tet snatterj hon hade bedreffuit *STb* 5: 253 (1519).

snava, *v. snava.* cespito ... gräua och snaffwa och prampera *GU C 20 s.* 102. nutabundus a um twäkande owis ok snaffuandhe *ib* 366. nutare twäka snaffua darra ok röras *ib s.* 367.

snavare, *m.* cespitator ... snaffware *GU C 20 s.* 102.

***snedh** (sned), *subst. i uttr.* pa snedh [*Ä. Dan. o. N.* paa snid] *på sned, snett.* skipen läggias vndy öghya j försaath oc när som stridhes halles skipen paa sned *PMSkr* 172. skäris (*vinstocken*) swa pa

snedh ath wathnit rindher ey aff skyrdenne paa knopporna *ib* 314.

snedha, *v.* 2) *snedda?* delirare snedha äria ok trädha *GU C 20 s.* 173.

***snedhaktogher** (snedaktoger),* *adj. illistig, ränkfull.* j lönlega rwmme ther the kwnne lönliga tala och offwerläggia om theras lönligo snedaktoga forräderij *Troj* 254.

***snedhaktoghet** (sned-),* *f. illistighet, ränkfullhet.* fordy aktade priamus forekomma them j theras forräderij oc snedaktoghet *Troj* 248.

***snedher** (n.* snet. sneeth. snyt), *adj. sned. — n. adv. snett.* hwart altarä skal standa sneeth nidher af andro *Hollman Bir Extr* 233. ther hwseth mötas snyt öffuan gardhen jnn vppa öster gatwne *ATb* 3: 115 (1501). ... göra wärn oc vikskard oc ey ath enasth räth vth, vtan jamwäl snet bort. twärt. oc nidher *PMSkr* 164.

***snedhogher** (f.* snedog), *adj.* [*Ä. Dan.* snedig. *Mnt.* snēdich] *slug, listig.* briseida som war myket snedog j radh *Troj* 179. *Jfr* **snidhoger.**

snedhoghet (snedog-. snedik-), *f. list, svek, knep.* medh lempe, och snedikheter *GPM* 2: 40 (1502). j slyk snedoghet sagde hon sig ey wilia honom neka *Troj* 179. *Jfr* **ilsnedhoghet.**

***snedhskurin** (snedskwren),* *p. adj. snedskuren.* the ytersta tw holen skwla wara snedskwren *PMSkr* 507.

***sneghlare** (snäglare),* *m. person som sneglar.* perpera ... qui vel que peruertit ffaciem snäglare *GU C 20 s.* 438.

snes (*pl.* snäsa. snesser), *f. eg. kvist. Se Sdw* 2: 1303. 1) *tjog* (*särsk. nyttjat om fisk*). xvi snäsa aall *Vet.-Soc. i Lund. Årsb.* 1954 (*Jb C 39*) *s.* 85 (1486). xx snesser all *ib* 86 (1486). 2) *sädesskyl?* — ***snesa land,** n. jordstycke som beräknas avkasta en snes* (*skyl, trave*) *säd?* faemtigi snesaland jord och fyra lass engh j ... rytzsaetrwm *DalHembfT* 3: 67 (1485). *ib.*

snidh, *f. och n.* 2) *streck, skälmstycke. — list, svek, knep.* dolus ... swik ok snidh *GU C 20 s.* 199.

***snidhare,** m. Jfr* **punga-, qvärka-, rema-snidhare.**

snidhkare (snidkare *Konsthist. sällsk. publ.* 1916 *s.* 34 (1457—59); *ATb* 3: 74 (1497). snikkare. snickere. snyckere. (s)snikare *GPM* 2: 400 (1502?); *STb* 4: 333 (1513). snikchar *HLG* 2:50 (1516), 3: 6 (1517). sneckare *StockSkb* 105 (1518—19). snekkere *STb* 5: 213 (1519)), *m. träsnidare; snickare.* anaglifarius vthuggare ok snikkare theologice *GU C 20 s.* 22. bibilius ... scnikkare ostadhogher ok bokabindare *ib s.* 54. stenhwggara snikkara oc skomakara / lära the ey ämbethen ganskans wäl / thet är thera skadhe til äwighen träl *PMSkr* 121. *Troj* 38. — *ss tillnamn.* hannis snidkare *Konshist. sällsk. publ.* 1916 *s.* 34 (1457—59). *SSkb* 20 (1501—02), 68 (1502—03), 112 (1503—04), 148 (1504—05), 251 (1507—08). *GPM* 2: 406 (1502?). *HLG* 2: 20 (1510), 50 (1516), 3: 6 (1517). *JTb* 93 (1513). (?) tomas smyckere i boden *SSkb* 107 (1503—04). (?) hinrik snitare *STb* 4: 292 (1513). — *Jfr* **boka snikkare.** — ***snidhkara ämbite** (snicker embete),* *n. snickaryrke.* at tymbermen skule jnthet snicker embete bruke *STb* 5: 9 (1514).

***snidhning,** f. Jfr* **qvärka snidhning.**

***snidhogher,** adj.* [*Sv. Dial.* snidig. *N. Dial.* snidig. *Fht.* snidec] *slug, listig.* hwat är gambla hwgormenom starkare j ondzskonna, ok kyndoghetinne snidoghare (*subtilius*) *SpV* 161. drakin thän kloke ok ilfwndoghe, alla diwra snidoghastir (*prudentissimus*) *ib* 352. röffwarin snydhoghir (*ä. fr.* smidhoghir) j sinne konst (*predo versatus*) *ib* 574. *Jfr* **snedhogher.**

snighil, *m. snigel.* gödha snighla *PMSkr* 359. *ib.* — ***snighla skal** (*pl.* snigla skala),* *f. snigelskal.* brennas tomma snigla skala ... oc stoppes jn j myro gangen tha fly the thädhan *PMSkr* 356.

***snikas** (*pres.* snykis),* *v. refl.* [*Jfr Ä. Nysv.* snika. *Isl.* sníkja] *fika* (*efter*), *vara sniken* (*efter*). then som mykith snykis äptir gooz ällir päninga, han är nogh syndhoghir *MP* 5: 29. *ib.*

snikin, *adj. sniken.* en karger man ok nidskaps fuller ok mykit snikin ok fikin *MP* 4: 277.

snikka (*impf.* -adhe), *v. eg. skära, utskära; pryda, smycka, utstyra. Jfr E. Noreen, Meijerbergs ark. f. sv. ordforskn.* 6: 12, 43 *f., R. Pipping, Runer og rids. Festskr. t. Lis Jacobsen* 90. jezabel ... hwilkin än saa galin war at bondanom hänna dödhom, smordhe hon sik ok swa sinkkadhe (*felläst för* snikkadhe) änlithe ok andhra sina limmi *SpV* 312. *Jfr* **tilsnikka.**

***snikkan,** f. Jfr* **tilsnikkan** (*äv. Sdw* 2: 649).

***snikkere takel?** se* **snikkia.**

***snikkia** (obl. med art.* snyckan *Skotteb* 434 (1469—70), *Kämn*). snicken *ib* 436 (1469—70, *d:o*)), *f.* [*Mnt.* snicke. *Fdan.* snikke]=**snäkkia.** stadzsins snickia, som aff reuell kom *Skotteb* 44 (1460—61). jtem ij öre skipmennomen som snickere (*för* snickene; *jfr E. Lidén, Ark. f. Nord. Fil.* 45: 204) takell vpbure a gramonke broo *ib* 436 (1469—70, *Kämn*).

snikt, *f. snikenhet. Se Sdw* 2: 1303. *MP* 4: 54. the människia som mykla fikt ok snikt haffuer epter godz ok päninga *ib* 217. hans siäl ... sagde sik wara äwärdelica fordömdan fore sina giri ok snikt skul *ib* 261. *ib* 5: 67, 168, 231.

snilla (snella *Kyrkohist Årsskr* 1922 *s.* 324 (1498)), *f.* 1)=**snille** 1. ingeniositas ... ilfundh klokheth snilla oc behendugheth *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 28 (*möjl. att föra till* 2). 2)=**snille** 2. mange ... wändos ... fran fals[h]etene til sannindene fran villone oc til snillone oc at dyrka gudh oc hans wälsignadha son *Prosadikter* (*Barl*) 3. *ib* 8. titt aldra wijseste bryst, i huilkom all wisdom och snella i är *Kyrkohist Årsskr* 1922 *s.* 324 (1498). effter skäligheett och wijsse mannes snillo *PMSkr* 698 (*senare avskr.*).

snille (snillä. sniille *SvB* 26 (*sl. av* 1400-*t.*). snilde: -inna *SvKyrkobr* 324), *f. och n. L.* 1) *skicklighet, konst. — konst, konstgrepp, färdighet.* en konwngh som heth daucus fan försth snille til ath tämya höka och falka *PMSkr* 267. til ath taka fiska ärw mangskona konsther oc snille som är mädh nooth näth reffwa. kroka (*o. s. v.*) *ib* 364. 2) *vishet, klokhet, förstånd.* thy sigher apostolin ... kötzsins snille (*prudentia*) är ey annat wthan dödhin, än andans snille är liff ok fridh *SpV* 382. sannelika thätta är een stor snille (*prudentia*), at nakor aff gudz räddogha skodilse, är j andanom fatigher *ib* 553. *ib* 545. *SvB* 26 (*omkr.* 1470—80). *ib* 10 (*b. av* 1500-*t.*). o wisdomber ... kom ok lär os wisdomsens ok snildinna wägh *SvKyrkobr* 324. gudaktigemen, som snille och lempe haffue tale

med almogen *STb* 5: 331 (1521, *Kop*). — *Jfr* **o-, värulds-** (*Sdw* 2: 1064) **snille.**

snima (*superl.* snimst. snymast), *adv. L. A*) *posit.* 1) *nyss, nyligen, för kort tid sedan.* mädhan herra vadhoyn swa snima (*felläst för* sniman; *jfr E. Noreen, Ark. f. Nord. Fil.* 45: 224) do *Iv* 1508. 2) *tidigt, bittida. Se Sdw* 2: 1303 *och jfr E. Noreen a.a., V. Jansson, Eufemiavisorna* 312, 316. *B*) *superl.* 1) *nyligast, senast.* thän tidh iak ... snimst ... var til flänsborgh *SD NS* 3: 90 (1415). kadrin haralzdotter cristmans syster som hustru elin snymast atte *SJ* 2: 106 (1487).

sniman, *adv.* 1) *nyss, nyligen, för kort tid sedan.* lukt, som gik aff dödhom ilgärningis manna kroppom badhe sniman oc langhligha för dräpnom oc affliffwadhom *SvB* 106 (*senare h. av* 1400-*t.*). *Hist. Tidskr.* 1949 *s.* 252 (1512). 2) *någonsin? Momentet utgår. Jfr E. Noreen, Ark. f. nord. Fil.* 45: 224.

snioa (snöa. snögha), *v. opersonl.* floccare ... snöa *GU C 20 s.* 280. ningo ... snögha *ib* 355.

***snioflinga** (snö-), *f. snöflinga.* floccus ci vlla teester ok snöflingha *GU C 20 s.* 280.

***sniofulder** (snöfuller), *adj.* niuosus ... snöfuller *GU C 20 s.* 356.

sniohviter (sniö-. snö-), *adj. snövit.* niueus ... snö hwiter *GU C 20 s.* 356. han forwndrade och oppa hennes sniöhwita ännes släthet *Troj* 62.

***sniomyk?** *se* **sniomyl.**

***sniomyl?** (snẏö-), *m.* [*Sv. Dial.* (*Uppl. m. fl.*) snömyl] *snöboll. Jfr E. Lidén, Ark. f. Nord. Fil.* 49: 312 *f.* anders ... zacer til vj marck fore snẏömẏkin (*sannol. fel för* -mẏlin) han kastade pa mester örien *STb* 3: 352 (1498).

snior (snö), *m. L. snö.* saa huad som gömss under snön gaar up med tön *HSH* 14: 64 (1525? *Brask*).

***sniovatn?** *n. snövatten?* nibata skyn vaten (*trol. fel för* skya-) ok siövatn (*trol. fel för* sniö-) *GU C 20 s.* 352.

***snipa,** *f. ss tillnamn. Se Sdw* 2: 1303.

***snippa,** *f.* [*Mnt.* snippe] *snibb.* segmentum ti vestis mulie[b]ris et longa cuius necesse est partem secare ea solent vti nubentes ... kiortilffoller gere oc snippa *GU C 20 s.* 562.

sniälder (sniäller (*el. möjl.* snäller) *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 110. snäller *MP* 4: 154. *best. form sing. nom. f.?* sniälle *Mecht* 140. *komp.* snällare *MP* 4: 154. *Se Sdw* 2: 1303), *adj. L.* 3) *vis, klok.* vir prvdens placebit magnatis een sniäller (*el. möjl.* snäller) man skal täkchass herromen *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 110. tha lofuade han (*ɔ: husbonden*) thän vranga syslamannen for thy han war snäller widh sik siälffuan (*jfr GVB Luk. 16: 8*: at han wijsligha giorde) *MP* 4: 154. thessa jorderikis människior the ära kyndoghe ok snällare j sina kyni ... än lifsins syni (*jfr GVB Luk. 16:8*: ... äro wijsare än liwsens barn) *ib.* 4) *skicklig att tala, vältalig. — som vittnar om lätthet att tala, ledig, flytande.* eloquencia thz är sniälle talan *Mecht* 140. 6) *sedesam, laglydig? Jfr V. Jansson, Acta Philol. Scand.* 19: 37. — *Jfr* **osniälder.**

sniälhet (sniäld- *SvKyrkobr* 325. snil- *ib* (*Lucid B*) 142; *SvB* 362 (*omkr.* 1500). snel- *GPM* 35 (1511?). **-heet**), *f.* 1) *vishet, klokhet, förstånd.* snilheten til at vitha onth ok goth var hon j thy äpleno *SvKyrkobr* (*Lucid B*) 142. sniäldhetenna ok sannindenna wägh *SvKyrkobr* 325. *SvB* 362 (*omkr.* 1500). 2) *list, listighet,* (*ill*)*slughet.* the kwnnä beslike ider medh nager snelheet, ath j lathe ider om wända *GPM* 2: 35 (1511?).

sniällelika (snälleligha *SkrtUppb* 358. snälika *MP* 4: 112), *adv.* 2) *raskt, snabbt, inom kort.* han (*ɔ: Gud*) anamar snälika wara bätringh *MP* 4: 112. thätta (*ɔ: syndabättringen*) gör toomligha, togh snälleligha *SkrtUppb* 358.

***sniälordadher,** *adj. skickligt läggande orden. Se Sdw* 2: 1303.

snoa (*part. pret.* snoder. snoddher), *v. sno.* llorarius ... thz thöm tilhöre snoddher oplösdher oc bunden *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 97. tha strängen är snoder *PMSkr* 398. *Jfr* **upsnoa.**

***snodder,** *m. Jfr* **silsnodder.**

***snoker** (snock. snook), *m.* [*Fdan.* snok] *snok. PMSkr* 275. tak en swartan orm som är snook *ib* 281. serpentes ... nigri ... quos vulgari gentis idiomate snock appellant *Ol. Magnus Hist. de gent. septentr. l.* XXI *c.* 46.

snoper, *adj.* 2) *snopen? snäv, trång? Jfr J. Mjöberg, Nysv. Studier* 4: 52 *ff.*

snor, *m.? snor. SvKyrkobr* (*Lucid B*) 164.

***snorludher** (snoorluder), *adj. snorig, snörvlande?* naricus ... snoorluder *GU C 20 s.* 342.

***snubba,** *f.* [*Isl.* snubba] *snubba, förebråelse.* repulsa se snubba oc ater driffningh *GU C 20 s.* 524.

***snubbotter,** *adj.* [*Sv. Dial.* snubbut, *kullig. Isl.* snubbóttr, *avstympad*] *kort, avrundad. Jfr S. Benson, Studier över adj.-suffixet* -ot *i svenskan* 17. synas hornen snwbboth j maananom fämthe daghen. märker räghn *PMSkr* 291.

***snugga,** *v.* [*Ä. Nysv.* snugga, *snylta, åtrå. Ä. Dan.* snugge, *vädra, snylta*] *åtrå, vara sniken.* catilio ... swälgia ok skälla ok snwgga *GU C 20 s.* 87.

***snuggare,** *m.* cathilio onis slisker ok suwggare (*fel för* snuggare) *GU C 20 s.* 87. *Jfr* **mata snuggare.**

***snurrepil?** *Se* **snörrepil.**

snuva, *f. snuva.* reuma snwffua *GU C 20 s.* 526.

***snuva,** *v.* [*Mnt.* snuven] *ha snuva, vara snuvig.* reumatizo as are snuffua *GU C 20 s.* 526.

***snuvotter,** *adj.* [*Jfr Sv. Dial.* snuvit, snuvig, *kullig* (*om kor*). *Ä. Dan.* snov, *naken?*] begeredhe jec thät han skulde leggie (*ɔ: tillskifta mig*) rewelstadhe oc the goz som thär til liggia tha skyrpte han ath mic ... oc sade ath jec skulle ta ga snwffuot som en andh *Arfstv* 22 (1461).

snyta, *v. snyta.* mungo ... snytha oc lywss [aff?] thaga *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 164.

snäkkia (snekkia. *ack. med art.* snäkona *SD NS* 3: 249 (1417)), *f. L. ett slags* (*mindre*) *fartyg. Jfr Hj. Falk, Altnord. Seewesen* 102. dromo onis ... snäkkia *GU C 20 s.* 202. ffascelus ... snekkia en ö oc enahanda skawell *GU C 20 s.* 255. ena nyo snekkio aff xviij lästher *Arfstv* 19 (1461). *ib* 62 (1474—75). then nya snäkkian som fran finland kom *GPM* 2: 332 (1509). — *om krigsfartyg som det åligger ett härad el. skeppslag att bygga och utrusta.* om idher snäkke lagh j norfinna oc sudherfinna wilia wy tillota at hwart härade haffue j snäkkia aff xvj lesther oc en sköttabaath aff vj lester eller vij ferdoghe tiill rikinsins tiänist jnnan pingx daga *Svartb* (*Skokl*) 441 (1450). — **snäkkio lagh** (snäkke-), *n. skeppslag. Svartb* (*Skokl*) 441 (1450). — ***snäk-**

kiolags thing (snäckielagx-), *n.* a snäckielagx tingeno j santamalum j nwmmisby *Svartb* 173 (1380). — **snäkkio pänningar,** *m. pl. snäckpenningar, avgift varigenom ett härad friköpte sig från skyldighet att bygga och utrusta krigsfartyg, böter för försumlighet i fullgörandet av denna skyldighet. Se Sdw* 2: 1303 *och jfr F. Dovring, De stående skatterna på jord* 1400—1600 *s.* 25. *RApapp* 1452 $^{15}/_{6}$ (*enl. Dovring a.a.*). *RAperg* 1464 $^{20}/_{10}$ (*vidim.* 1493, *d:o*). — ***snäkkio skalle** (snäkio-), *m. båtskalle, hög och upptill kantig skalle? Jfr C. E. Thors, Personnamn från medeltid och 1500-tal. Studier utg. av I. Modéer* 73. *ss tillnamn.* ragualder snäkioskalle *RP* 2: 344 (1398).

snäria (*pres.* snär. *impf.* snard(h)e. *part. pret.* snardher), *v.* 1) *snärja, fånga med snara, binda el. inveckla (i band el. nät). eg. och bildl.* llaqueare snärya oc binda *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 64. llaqueatus snardher *ib.* ingin thing j werdhlene forwänder oc snär swa vnga manna hugha som quinna fäghrind oc thera vmgango *Prosadikter* (*Barl*) 72. 2) *snärja, fälla, bedraga.* jllicio ... snärya oc swigha *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 11. *ib.* — *refl.* ***snärias,** *omslingra varandra.* lilionar ... rosenar ... hwilka tha likawäl saa omfämpnas the sik j mällan, ällir snärias hwar thera om the andra (*complectantur*) *SpV* 234. — ***snäria sik saman,** *binda sig samman (med ngn annan)* ... wändo bukana til saman ok snardho sik saman, ok bundho thet hardasta the formatto *MP* 5: 142. — *Jfr* **insnäria.**

***snäria sik?** (*impf.* snarde), *v.* [*Jfr Sv. Dial.* snära sig, *skynda sig*] — ***snäria sik in,** *skynda sig in?* han ... lästhe op dörena och lop wth ... än hon (*ɔ: den utestängda hustrun*) togh noga wara och snarde sig in och läste aather dörena *Prosadikter* (*Sju vise m C*) 239.

***snäriare** (sniäriare), *m. person som snärjer.* han (*ɔ:* ondir ande) kombir ok sua som sötir hughnadhir än han är värste sniäriare *Nio kap ur Bir* 38.

snödhelika, *adv. nedrigt.* gudz almoghe wändhe sik til affgudha dyrkan, ... snödhelika glömandis moysy laghum *JMÖ* 66.

snödher (*superl.* snödhaster. *Se Sdw* 2: 1303), *adj. L.* 5) *usel, dålig, ond, snöd.* taka the tilfälle aff thera gudhum oc drifwa aldra snödhasta synder hoor mandrap skörlifnadh oc andra otalika snödha gärninga *Prosadikter* (*Barl*) 67. sofwandis j snödhom drömom *SkrtUppb* 194. *J Buddes b* 148. j thy han hafde sin snödhä viliä medh henne fulcompnat *ib* 149. *SvKyrkobr* 345. bätris mins hughs oc hiärta snöedha smittor *SvB* 368 (*b. av* 1500-*t.*). *JMPs* 403.

snödhhet, *f.* 2) *otukt.* ... wille ändelika drifwa snödhet mädh henne *Hel män* 199. han vptände i ens vngx mandz hugh ... snödhetenna eld til thessa nunno *ib* 214.

snöpa (snepa. *part. pret.* -ter), *v. L. snöpa, kastrera.* berbex ... scnöpther vädhur *GU C 20 s.* 53. canterius rii snepther hester *ib s.* 73. eumugo (*fel för* eunucho) ... snepa *ib s.* 234. *ib. ib* (*hand 2*) *s.* 111.

snöpeliker (snyppeligher), *adj.* 2) *simpel, tarvlig, grov. om arbete el. syssla.* wndhergiff tik allom creaturom for mina skuldh, och til alla handa snyppeligha (*vilia*), ok ödhmyuka gärninga war altidh redhoboen *Mecht* 281.

snöra (-adhe. -ath), *v.* 1) *snöra.* hon saag, thet erik ... snörade sina tröya aff sik *STb* 1: 230 (1480). en brvn leysk kiortil snörath medh måliar *ib* 403 (1483). 2) *uppmäta med snöre?* lineo ... lynera oc snöra *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 87. *Jfr* **besnöra.**

***snöra?** *f.* = **snöre.** llinearis thz lynyo oc snöro (*snarast fel för* snöre) tilhöre *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 87.

snöre (snödhre *ATb* 1: 245 (1466)), *n. snöre. ATb* 1: 245 (1466). — *mätsnöre. SJ* 2: 126 (1488). the hado medh gode men myetit epter snörit ena tompt *ib* 2: 141 (1488). claues olsson rechte handena fore xl marck, ath han ey retteliga hade lacht snörith j oleff michelsons grvndwal *STb* 3: 231 (1495). — *Jfr* **gul-, rätte-, thorska-snöre.**

***snöreband,** *n. band att snöra med.* eth snörebandh aff sylff *ATb* 3: 26 (1494).

***snörrepil?** (-piil), *m. ss tillnamn.* hans snörrepiil *SJ* 2: 210 (1492).

so (soo. *pl.* söö *PMSkr* 218. *med art.* söna *ib* 217), *f. L. so, sugga.* swa drömer ok soena gäfuäst om drafuet thy at hon thz mäst älskär *SvKyrkobr* (*Lucid. B*) 221. son gaar mädh sinne frukth fira manadha *PMSkr* 217. ronana halles fran söna twa manadha för än the skwla affla *ib. ib.* til hwndradha söö ärw nogh x rona *ib* 218. — *ss tillnamn.* iowan soos barn *KTb* 55 (1426). pädher soo *ib* 56 (1426). — *Jfr* **hemso.**

so, *se* **sva.**

***soda,** *f.?* [*Ital.* soda] *sodaört, salsola kali Lin.* ... aff swarto asko som är brend aff enne yrth thär kallas kali äller alkali oc pa walsko soda *PMSkr* 559.

***sogh,** *n. Jfr* **hafs-, vatn-, vatu-sogh.**

soker (socker. succher. sucher), *n. socker.* electuarium soker *GU C 20 s.* 212. jtem til collass bacada munka beströdda medh succher *Sex ekon tr* 271. stekth fisch medh sucher oc pudher *Brasks Matordn* 8. — *ss tillnamn.* cirstin socker *SSkb* 18 (1501—02). — *Jfr* **rosensoker.**

***sokerkandi** (sucker-), *subst.* [*Mnt.* suckercandi] *kandisocker.* sucker kandi *Ant. av E. Hildebrand i handling i Stockholms stadsarkiv.*

***sokerladha** (sockerlada), *f. sockerlåda? ss tillnamn?* samma dach helmich iiij mark offuer alt meth veku lön och velfarith och kreffuie sockerladan j mark *SSkb* 72 (1502—03).

***sokka,** *f.* [*Ä.Dan.* sokke] *sock.* — ***sokko foter,** *m. sockfot. ss tillnamn el. öknamn.* iak staar til at jak kallede hanum (*ɔ:* martin i wretabärgom) sokkofot *ATb* 1: 121 (1460). marten sokkofot *ib* 260 (1467). — ***sokka rote,** *m.* tesse vithnadhe oc sworo pa bokene at matis i bo kom löpande ofwir torgit medh eth dragit swärdh ropadhe oc sagde iak är aathir komin i hin sokka rotan i fallandöfwil oc sagde han ath swene est tw af then sokka rotan tw warde marten sokkofot som een härinson *ATb* 1: 260 (1467).

sokn (sog(h)n *Gadolin Pants Bil* 266 (1356); *SJ* 2: 226 (1493), 261 (1494). sogen *STb* 4: 294, 295 (1513). sonkn *HLG* 1: 73 (1469). sonk *ib* 3: 99 (1528). songh *ib* 3: 98 (1528). *ib.* saghn *JämtlDipl* 145 (1392). sank *HLG* 3: 116 (1529). *dat.* sogne *STb* 4: 294 (1513). sonke *HLG* 3: 98 (1528). *pl.* soknar *Svartb* (*Skokl*) 441 (1450). sokna *ib*), *f. L.* 1) *socken. a) socken, kyrksocken, församling.* ij waxtorp soghn *Gadolin Pants Bil* 266 (1356). *SD* 8: 82 (1361). ij frötuna sokn *ib* 224 (1362). j owiik saghn j iemptelan *JämtlDipl* 145 (1392). in almunghen sonkn

HLG 1: 73 (1469). i girffella sogn *SJ* 2: 226 (1493). ffara w eno landskapi ok jj annath ok fran enne sokn ok j andra *MP* 5: 98. i iwmkile songh *HLG* 3: 98 (1528). *ib.* (*?*) j walbo sookth *Vm Fornm Årsskr* 3: 88 (1371). *b*) *socken, sockenmän. SD NS* 2: 406 (1411). adh rauit haffdhe gyorth sidhan eth kop medh them i torppa sokn forre allo soknenne veth kyrkkenne adh han skulle ... *A Tb* 1: 13 (1453). — *Jfr* **hem-, til-sokn** *och* **utsokna** (*Sdw* 2: 888), **utsoknis.** — **sokna altare** (sokne-), *n. lekmannaaltare. Se Sdw* 2: 1303. worefrv altare i abo domkirkio som kallas sokne altare *Svartb* 428 (1448). jtem bör honom (*ɔ: klockaren*) göra liwsen till höghe sancti henrikx ok sokne altaren *ÅK* 58. *ib* 59. — ***sokna boman,** *m. sockenman, sockenbo. SD NS* 3: 527 (1419, *avskr.*). — **sokna bonde,** *m. L. sockenbo.* thy ägher hwar sokna präster taka lön. oc göra skäl a gudz doom fore hwar sin soknabonda *SvKyrkobr* 62. *Jfr* **soknbonde.** — **sokna budh,** *n. L. sockenbud.* nar han (*ɔ: prästen*) skal sokna budh gaa *ÅK* 62. — **sokna folk,** *n. L. sockenbor.* sancti nicolausse kirkios socknafolk *SD NS* 3: 516 (*sl. av* 1400-*t., ä. övers.*). *JMPs* 485. — ***sokna husfru** (-hustru), *f.* parochianus na num sokna man eller sokna hustrv *GU C 20 s.* 411. — ***sokna insighle** (sochna jnsigile), *n. sockensigill. STb* 2: 477 (1490). — **sokna kirkia,** *f. L. sockenkyrka. ÅK* 63. skulle en bok (*ɔ: matrikel*) wara j hwiaria sokna kyrkyo, j hwilka skulu inscriffwas brödher oc systhra *JMPs* 495. *ib* 513. — ***sokna klokka,** *f. benämning på vissa klockor i Åbo domkyrka.* jtem bör honum (*ɔ: klockaren*) ... ringia swa tyswer til dagmessona mädh the klokko thär til hörer thär äpter mädh sokna klokkone eeth synne oc thridhiä syn ather mädh forskrifne dagmesso klokkone *ÅK* 59. *ib* 60. jtem (*för ringning i*) sokna klokkor vi päninga i hwario resa *ib* 63. — ***sokna kor,** *m. benämning på ett av koren i Åbo domkirka.* jtem fore aars vigilias ring faar han (*ɔ: klockaren*) v mark päninge aff hwario som thät later halda i sokna koren *ÅK* 63. — **soknar man** (sogne-), *m. L. sockenman, sockenbo. GU C 20 s.* 411. *STb* 5: 46 (1515). — ***sokna mässa,** *f. allmän gudstjänst? Reuterdahl Stat syn* 214 (*sl. av* 1400-*t., nyare avskr.*). jtem ringa til sokna messan eller formessan *ÅK* 60. *ib* 64. — **sokna präster,** *m. L. sockenpräst, kyrkoherde. SvKyrkobr* 62. — **sokna ra** (-raa), *n. sockenrå, råmärke mellan socknar.* forsthe huwdhraan är kawniss lähdhet, som är en sokna raa mellan kiwla ok kumo *Svartb* 467 (1458). — ***sokna stuva** (sockne-), *f. sockenstuga.* ... jak ting holth met almogen i kwmo j sokna stuunno tha thene xij soto i nempden *Svartb* 455 (1455). *HSH* 15: 4 (1526?). *Jfr* **soknstuva.** — **sokna stämna** (sokne-, sockne-, -stämpna), *f. L. sockenstämma. SD NS* 2: 312 (1410, *gammal avskr.*). *ib* 406 (1411), 786 (1414). vpa sokne stämpnone wiidh räntemäkj kirkio *Svartb* 405 (1442). *HSH* 15: 4 (1526?). — **sokna syn,** *f. L. syn hållen av sockenmän. FMU* 3: 39 (1432, *nyare avskr.*). — ***soknasyna man** (-synne-), *m.* (*socken*)*man som medverkar vid socknesyn. FMU* 3: 40 (1432, *nyare avskr.*). *ib* 4: 403 (1474). *Svartb* 518 (1474). — **sokna thing** (sochna-, -ting(h)), *n. L. sockenting. FMU* 1: 375 (1379, *nyare avskr.*). *Svartb* 174 (1380).

***soknbonde,** *m.* = **sokna bonde.** *Svartb* 490 (1467).

***sokning,** *f. socken.* akas kirkio och soknings inbighiare *Svartb* 546 (1483).

***soknstadher,** *m. socken. Jfr G. Linde, Studier över de svenska* sta-*namnen* 158 *f.* i sandsio sokn stadh *SD* 6: 583 (1355 *avskr.*). i älgahult soknstadh *ib.*

***soknstuva,** *f.* = **sokna stuva.** *Se Sdw* 2: 1303.

sol (sool, *med art.* soln *Sv Rimd* 47. *dat.* solo *SD* 8: 82 (1361); *RP* 2: 124 (1386)), *f. L.* 1) *sol.* reth som soln skin ginom eth glaär *Sv Rimd* 47. — *om läge av jord.* at wi hawm saalt ... vara jorþ j sixtensthorpe en halfattong närmen solo (*d. v. s. längre i söder, söderut*) *SD* 8: 82 (1361). fiermeer sool (*d. v. s. längre i norr, norrut*) *RP* 2: 116 (1386). *ib* 124 (1386). 11 örisland iordh ... liggiandis opsidhis widher domkirkionne aker nämist solenne *SD NS* 3: 247 (1417). — *Jfr* **ängla sol** (*Sdw* 2: 1125). — ***sola biärghan** (solebergen), *f. solbärgning, solnedgång.* larens skulle hanom geffwe samme dag innan solebergen 200 mark i örtog *HSH* 16: 85 (1504). *Jfr* **solbiärghan** — **sola säter** (solo-, solla-, -sätter), *n. L. solnedgång.* fraan sool vpp gangh ok til sollasäter *GU C 20 s.* 184. *A Tb* 1: 321 (1470). han skulle bitala ... eth fath iärn innan solosäthir *ib* 387 (1472). *STb* 1: 7 (1475). tha skal han bittala ... fore geddoner innan solasätter *ib* 75 (1476). *Jfr* **solsäter.**

***sol,** *f.* (*?*) han skal geffwa manens beltare ... en nye sool och en ny not j innan xiiij daga *A Tb* 3: 149 (1504).

solbiärghan (-bärgan), *f. solbärgning, solnedgång.* ... täs hälgan som högtidena tilbör at hallas grannelika fran solbärgan wm hälgan apthan ok til soll säther vm hälgan dagh *MP* 4: 60.

solbiärghning (soolberningh), *f.* = **solbiärghan.** *GU C 20 s.* 272.

***solbrander,** *m.* (*stark*) *solhetta.* tha nagor människia haffuer awndena wärk ok bränno j sit hiärta aff thy ath nager warder godher tha warder han swart aff solbrandenom *MP* 4: 109.

sold (soll *PMSkr* 125. solled *Arnell Brask Bi*[1] 17), *n. och m.* 1) *penningar som betalas i lön för krigstjänst, sold. PMSkr* 125. 3) *penningar som betalas i utskyld, skatt el. dyl.* fogten bör taga til wara om waar saaköra ... aff wara eygne landboo ... tessligis aff alla domkyrkionne landbo eller siälegardsens solled, the ther liggia til vingellet *Arnell Brask Bi*[1] 17. — *Jfr* **manadha sold.**

***solda** (solla), *v.* [*Ä. Dan.* solde. *T.* solden] *besolda.* när fienden kan winna mädh swornom meenedhom oc brefflappom tarffwas honom ey solla manga twsandha stridz men *PMSkr* 141.

soldan (soldhen), *m. sultan. JMPs* 443.

soldenär (saaldenär: -nära *STb* 1: 225 (1480). soldener: -nera *ib* 4: 17 (1504); -nerana *ib* 3: 243 (1495). sollener *ib* 5: 228 (1519); -neren *SSkb* 234 (1507); -nera *STb* 3: 285 (1496); -nere *Stock Skb* 76 (1518). söldener: -nere *Skotteb* 392 (1464—65, *Kämn*). *sing. form med plur. bet. SSkb* 234 (1507). *STb* 5: 228 (1519)), *m. besoldad krigare, legoknekt, soldat, krigsman. Jfr G. Carlsson, H. Gadh* 128. j tunne sild for iiij mark met söldnere till quekesundh *Skotteb* 392 (1464—65, *Kämn*). hwar rotamestare skal sända sinom saaldenära till wyborgh *STb* 1: 225 (1480). gaffs oleff liff fore gudz skul, at han hade slagit hans juthe j häl, medh anders helsing hade warit, och war hans sollenera til cal-

marne *ib* 3: 285 (1496). gaffs her anders olsson xiij marc för xiij tunnor öll, som westras sollenere finge oc arboge sollenere *Stock Skb* 76 (1518). at wij göre wt sollener, och rigsins raad gör wt inthet folk *STb* 5: 228 (1519). — (*?*) konungin ... thörffte wäl soldera (*för* soldenera? *jfr dock* **solderi** 1) widh *Prosadikter* (*Sju vise m*) 163. — ***soldenärs sändebudh?** *n. el. m.? budbärare till el. från soldenärer.* paual wor sollennes sendebodh ij mark til teringa peninga i vegen *SSkb* 75 (1503) (*möjl. att fatta som två ord, med plural bet. av* sollennes). — ***soldenära pänningar** (sollenära peninga), *m. pl.*=**solderi** 3. *Jfr N. Ahnlund, Stockholms hist.* 369. eodem die lagdes jn j skaapet vj (6) marck, j (1) öre mynne, sollenära peninga, aff sudre malm war opburet *STb* 2: 113 (1485). — ***soldenära spising** (soldenäre spisinge), *f. proviant för soldenärer.* tunnor ther som soldenäre spisinge jnslugx *Skotteb* 387 (1463—64, *Kämn*).

soldera (sollera: -edh. -eth), *v. besolda, leja, mot betalning antaga* (*ngn*) *i krigstjänst.* mỳntz herra rỳttara, som hijt jn vtj landit sollereth ware *STb* 3: 262 (1495). hans juthe ... medh anders helsing hade warit, och war hans sollenera til calmarne och nw solleredh war til rỳszelandh *ib* 285 (1496).

solderi (solleri), *n.* 1) *lejda krigsmän, legoknektar, soldater.* tha solderij lagdes i femerlingx stuwä *Skotteb* 152 (1463—64). för än [han] vtfoor j sollerijt til nỳa slottit *STb* 3: 402 (1498). *SSkb* 156 (1505), 212 (1506—07). ath hwar bliffuer, ther han warder inlagder ... och drage ey gesther eller sollerie in paa bonden *Arnell Brask Bi*[1] 33. 3) *ss extraskatt upptagna pengar till rustningsändamål. Jfr H. Schück, Stockholm vid 1400-talets slut* 384 *f.* ath engin borgare skal fara til olaffs messo marknaden, forre än the äro eens om sollerieth til ryssaland *STb* 1: 200 (1479). gaffwo borgamestarene ok raadet hustrv anna ... frij ok qwitt fore wordh, wakw ok allan stadzsins twnga, togh swa ath hon skal swara till thet sollerieth som nw är till rysseland *ib* 218 (1479). ath han war erik kröpelin engte skylloger fore solderiie *ib* 357 (1482). epter han ey gör reth fore sich i sollerij hwerkene medh embetet eller menicheten i staden *ib* 3: 23 (1492). *ib* 297 (1496). her aff är ... affkortet hans kost, skot, sollerij och kledingh, swa ath thenne swmma hörer hanom frij enskỳlt til *ib* 387 (1498). — ***solderis pänningar** (solleries-), *m. pl.*=**solderi** 3. *STb* 1: 281 (1481).

***solderilön** (sollerij-), *f. sold.* per olsson schal giffue j ghen tet han haffuer aff screddarom mera vptagit j sin sollerij lön än hans tienist war *STb* 3: 352 (1498).

***solderiresa** (sollerij ressa), *f. expedition med soldenärer.* var samma per biörnssons sollerij ressa til calmarne med oleff galle höffuitzmannen cvj march *Stock Skb* 294 (1505, *Skip*).

***soldi**, *n.* 1) *sold, hyra* (*till sjöman*). jtem x öre eric skipman xiiij dage soldy *Skotteb* 437 (1469—70, *Kämn*). 2)=**solderi** 3? vpburit aff soldie the som ater stode, som icke folk vtgiorde for stöke xviij mark j öre *Skotteb* 392 (1464—65, *Kämn*). — *Jfr* **forseo soldi.**

solgisl (sool-. -gils *Mecht* 17, 30, 42. -gilz *GU C 20 s.* 514), *f. solstråle.* radius ... sool gilz *GU C 20 s.* 514. eth wnderlighit sken som en solgils *Mecht* 30.

solgisla (-gitzsla), *f.*=**solgisl.** sagh hon eth wnderlikit sken gaa aff allom sinom limom swasom brännandis solgitzsla *Mecht* 198. katerina hade ... eth agatebandh, som hengde pa jonfrv maries hals i solgislonne *JTb* 111 (1525).

***solglimber** (soolglymber), *n. solglans.* saa hon framgaa aff allom sinom limmom brinnande soolglymber (*igneos radios*) *Mecht* 92.

***solgudh** (-gud), *m. solgud.* apollo solguden *Troj* 84. *ib* 228.

solhvarf, *n.* 1) *solförmörkelse. Jfr K. G. Ljunggren, Almanackorna och det svenska ordförrådet* 95. 2) *solstånd. Jfr K. G. Ljunggren a.a.* 73. ivnivs ... 24, 25, 26 dagana är solhwarff *PMSkr* 372. wid medsommars tid nar solen steg j krabba tekned som almänneliga kallas cancer tha sol hwarffwed är om sommaren tha dagarna äro längste *Troj* 230.

***solhvarver**, *m.*=**solhvarf** 2. medsommars tiid nar sol hwarffwer war oc solen steg j cancrj tekn *Troj* 51.

***sollicitera** (-adhe), *v.* [*Lat.* sollicito] *få till stånd, åstadkomma; utverka.* ath jak skwlle betala manga gyllene oc dwcata oc mangh breff sollicitera *PM-Bref* 332 (1518). vpsaliensis lothe tryckia sina (*missalen*) in basilea oc trom at köpmannen som thet solliciterede fik vj (6) eller vij (7) mark ört. thet höxta *HSH* 13: 116 (1524, *Brask*).

solskin (sool-. -sken. *Se Sdw* 2: 1303), *n. solsken.* hökana ... sätias j en bwr storan oc sätias widher ena wägh j heth sool sken *PMSkr* 270. *ib* 538.

solskipte, *n. solskifte, soldelning. Se Sdw* 2: 1303 *och jfr Aarb. f. nord. Oldk.* 1918 *s.* 202 *f.*, 225.

solsät (sool-. -set(h). -seet), *n. solnedgång.* ... ok fornöie hanom ther medh sine fortiente lön jnnan solseth *STb* 3: 38 (1492). *ib* 48 (1492), 271 (1496). *SJ* 2: 266 (1495). *STb* 4: 26 (1504), 71 (1505). skal ... han ... betale honum jnnan solsäth *ib* 5: 8 (1514), *ib* 97 (1516).

solsäta (*obl.* -säte), *f. solnedgång.* samme dagh sagdes for retta, ath berendh borre scal haffue sine peninga jnnen solsäte wiidh iij (3) marck aff peder martensson *STb* 2: 211 (1487). *ib* 215 (1487). jn[nen] solsätw *ib* 216 (1487). *ib* 251 (1488).

solsäter (soll-. -sät(h)ir), *n. L. solnedgång.* tha lofwadhe magnus ath giffwa matisse silffwir ellir p[ga] innan sollsätir *ATb* 1: 386 (1472). *ib* 2: 16 (1473). fran solbärgan wm hälgan apthan ok til soll säther vm hälgan dagh *MP* 4: 60. *Jfr* **sola säter.**

solupganger (sool-), *m. soluppgång. GU C 20 s.* 184.

***solvärme** (-warme), *m. solvärme, solhetta.* aff starka och swåra sommarsens solwarme wart stor döde j bland grecana *Troj* 179.

som, *se* **sum.**

somar (somer. *Se Sdw* 2: 1303), *m. L. sommar.* joan östensson ... som döde nw j somer j stralesund *STb* 3: 394 (1498). — i somars, *i somras. Se Sdw* 2: 1303. — *Jfr* **midhsomar.** — ***somars las** (sommarslaas), *n. ett hömått. Jfr Falkman, Om mått o. vigt i Sverige* 2: 98. — *lass sommarhö.* iij sommarslaas höö *HLG* 2: 16 (1510). — *Jfr* **somarlas.**

somardagher (sommar-), *m. sommardag, dag av sommarhalvåret.* fyrste somardagher, *första dagen på sommarhalvåret* (*den 14 april?*). ffogthen ... haffuer fodringh til iiij hesta ffran sancte morthens dagh til första sommardagh *Arnell Brask Bi*[1] 21.

***somardel** (sommar-), *m. sommarhalvår.* han skal

sÿ sik för eth annath hws om mikkelmesse ok geffwa hwslön för sommardelen *HLG* 3: 54 (1525).

somarfughl, *m. fjäril. Jfr V. Jansson, Eufemiavisorna* 219, 235, 312 *f.*

***somargälda** (-gälla), *f.* 2 somargällor *VKU* 69 (1553).

somarhus, *n.* [*Mnt.* sömerhūs] *sommarhus, sommarsal. Jfr A. Bengtson, Nils Ragvaldi* 31, 194.

***somarlas** (sommar-), *n.* = **somars las.** *HLG* 2: 11 (1509).

***somarlax,** *m. lax som fångats under sommaren.* ena twnna somarlax *Svartb* 402 (1442).

***somarnot** (sommer-. -noot), *f. not för sommarfiske.* item laath binda sommer noot näth skötor, lanor oc miärda *Brasks Cal* 264. *Arnell Brask Bi*[1] 28.

***somarolia** (sommar-), *f.* the olya (*ɔ: olivolja*) som görs til förna är beysk oc kallas hon sommar olya oc är aff omognom bärwm *PMSkr* 338.

somarskatter, *m. sommarskatt. Jb från Åsunda härad, Uppland* (1480-*t., enl. F. Dovring, De stående skatterna på jord* 1400—1600 *s.* 221).

***somarströminger** (sommar-), *m. strömming fångad under sommaren.* then ther saltar sommarströming i bravikene *Brasks Cal* 267.

somartidh (som(m)er-), *f. sommartid.* wm somertidh annan daghen äpter warfrw dagh *SD NS* 3: 327 (1418). *STb* 3: 251 (1495).

***somartime,** *m.* = **somartidh.** om somar tima, nar lilian är ... wpwäxt *SpV* 25.

somber, *se* **sumber.**

some, *m. L.* — ***soma sät,** *f. ärofull fred el. förlikning.* gudh viiste thome (*ɔ: S. Thomas av Canterbury*) sköt faa soma sät ok sidhan vardha martir *Bil* 788.

***some?** (somanom *Prosadikter* (*Joan prest*) 348), *se* **summa.**

somna (sompna. soffna. -adhe) *v. somna.* lätias ekke at sompna fran waggona *SkrtUppb* 271. iak sompnadhe a korseno dödzins sömpn *ib* 398. iak skule aldrik soffna j dödsins sömpn *MP* 5: 32.

somper (sump), *m.* 2) *fisksump?* jtem legde pedher olsson en swmpp for j öre *Skotteb* 474 (1472—73, *Kämn*).

son (sön *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 114; *STb* 2: 416 (1490), 3: 417 (1499); *Hel män* 145. *med art.* sonnen *Prosadikter* (*Sju vise m C*) 227. sönnen *STb* 3: 203 (1494). *ack.* sön *ib* 2: 227 (1487), 284 (1488), 4: 12 (1504), 62 (1505), 118 (1506). *gen.* söns *ib* 2: 284 (1488), 3: 461 (1499). *med art.* sonsins *SkrtUppb* 53. *ib. dat.* syni *SkrtUppb* 53. sunj *Prosadikter* (*Sju vise m B*) 183. söne *SkrtUppb* 53. sön *Hel män* 140. *med art.* sonynom *MP* 5: 127. *pl.* söner *SvKyrkobr* 3. sönner *BSH* 5: 544 (1515). *ack.* synir *MP* 5: 127. sönör *Hel män* 276. *dat.* synom *MP* 5: 16. *gen.* söna *SkrtUppb* 36. *Se Sdw* 2: 1304), *m. L. son.* filius uel filia nondum emancipata ... a patre sön äller dotther i synss faderss waald warandis *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 114. käisaren ... gaff sinom sunj dagh til morghonnen *Prosadikter* (*Sju vise m B*) 183. at iak wärdhoghis thär mädh hänna söne dia aff hänna spinom *SkrtUppb* 53. alle the arffdela, ther hanom epter sin sön ware tilfalne *STb* 2: 284 (1488). peder andersson medh sin sön *STb* 4: 118 (1506). ... enum okirkarl, huilkin som haffde twa synir, then ene sonynom kende han okra *MP* 5: 127. jöniss magnusson strukxson *Svartb* 518 (1474). — *om Guds son.* sinom eghnom sön spardhe gud ey *Hel män* 140. — *son, barn, avkomling.* we wardhe the syndhogho folkeno ... for skamlikom synom (*filiis sceleratis*) affonde släkt *MP* 5: 16. — *son. ss benämning given av en äldre åt en yngre.* jak (*ɔ: en gammal käring*) sigher thik son min hwj *SvRimd* 43. hwstruen swarade: ney, myn sön, jngen aal fick thu mik ok ey heller thin hosbonde *STb* 2: 416 (1490). myn käre oc älskelike sön eusebium hafwin i här när idhir *Hel män* 145. — *son, barn. i bildlig och andlig mening.* tha wi födhoms aff modher liffwe tha heta wi wredhinna söner. oc tha wi döpas, tha wardhom wi gudz söner *SvKyrkobr* 3. han (*ɔ: Gud*) skodhar granlica sinna söna makth *SkrtUppb* 36. — *Jfr* **fadhur brodhor-** (*äv. Sdw* 1: 231), **fiskara-, guds-, gudh-, horan-, hornlekara-, härians-, knivasmids-, modhorsystor-, nötakarls-, prästa-, sköken-, skökio-, skörlifnads-** (*Sdw* 2: 420), **stiup-, systor-, thiuf-** (*Sdw* 2: 708), **uska-** (*Sdw* 2: 866), **älf-** (*Sdw* 2: 1097) **son** *och* **brödhra-, konunga-, systra-** (*äv. Sdw* 2: 585) **synir.** — **sona kona,** *f. sonhustru. Svartb* 336 (1432). — ***sona namn** (-nampn), *n. namn av son.* hwar bliffwer to thätta sona nampnith (*quomodo ipsum filiorum vocabulum stabit*) *SpV* 557. *ib.* — **sona qvän** (-qwärn), *f. L. sonhustru. SpV* 309.

sona (soona. -adher), *v.* [*N.* sona. *Mnt.* sönen] 1) *förlika, bilägga.* at thetta saa alleledis soonat förlickt loffvet sworeth oc beplicteth är them oc oss emellom *HSH* 16: 86 (1504, *avskr.*). 2) *gottgöra, ersätta* (*skada*). thän skadhen swa görs the andro skipeno. skal lathas j twa godha manna skönyan, hwath the säya thär wm räth wara, swa skal thet bliffwa sonath *PMSkr* 62. — *Jfr* **forsona.**

sona, *f.* 2) *gottgörelse; utfästande av gottgörelse.* erik skuldhe göra hans brodher ... ena sono i jönacopungh *SD NS* 3: 499 (1419).

sonan (zonan *STb* 4: 219 (1511)), 1) *förlikning, fred. Se Sdw* 2: 1304. ath jach ... hawer hänth och annamath ... ena winlega forligelse, booth och sonan aff ... vlff staffansson ... femti march redha swenska penningä och ena sonan meth c° riddarä och swenä *SD NS* 3: 482 (1419). affwndin giordhe sonanen (*mellan ormen och kvinnan; Lat. invidia confederante*) *SpV* 198. huilke ... ware offuer samma sonan och arffua forlichan *STb* 2: 581 (1491). *ib* 4: 219 (1511).

***soning,** *f. Jfr* **forsoning.**

***sonlika** (-legha), *adv. sonligt, såsom det höves en son.* filialiter aduerbium sonlegha *GU C 20 s.* 271.

sonliker (-ligher. sunlikin *MP* 5: 40), *adj. sonlig; barnslig.* sändhe gudh fadhir sin son ... ok wardh människia, oppa thet ath han skulle wara sunlikin ok hemelikin, ath pino tola ok dödh *MP* 5: 40. jhesum christum til äfwärdelika helso oc sonligha lydno altidh *PMBref* 303 (1510).

***sonlikhet** (sonlig-. sonlek-. -heeth), *f. sonligt sinne.* ffiliacio sonlek heeth *GU C 20 s.* 271. the ffäm egeligheter som sonenom til höra, swa som är sonlighet, ordh, wisdom (*o. s. v.*) *JMPs* 48.

sopa (soopa), *v. sopa.* scobo ... soopa *GU C 20 s.* 554.

sopa (soopa), *f.* 2) *sopor?* scobs bis skaffui eller höffuil oc soopa *GU C 20 s.* 554.

***sopper,** *m.* [*Jfr Isl.* soppr, *boll,* svöppr, *svamp,*

boll. N. sopp. *Jfr L. Moberg, Om de nordiska nasalassimilationerna* 68 *f.*] 1) *svamp. Jfr* fumarium skorsten ok rökswper *GU C 20 s.* 299. 2) *verktyg format som en svamp. PMSkr* 546 (*med avbildn.; om verktyg för påstrykande av olja vid »sätherwärkskonst»*). — *Jfr* **svamper.**

***sorba,** *f.* [*Ital.* sorba] *träd av släktet sorbus Lin.* sorba haffwer tolkith som röndelöff och frwkthen wäxer j klasa som sma äple *PMSkr* 344. *ib* 345. *Jfr:* somme göra mosth äller ätikkio aff sorbis swa som aff pärwm pläga göras *ib.*

***sorbaträ,** *n.* = **sorba.** *PMSkr* 344.

sorgh (sörgh *MP* 5: 128; *JMPs* 214; -en *JMÖ* 105; -enna *ib*), *f. L. smärta, lidande, kval.* al wärldhinna glädhi ok belle likthas tik medh sörgh ok dröwilse *MP* 5: 128. — *sorg, bedrövelse.* at sörghen nidher kwäffwer glädhina, nar sörghenna swärdh nalkas iomffrunnas siäl *JMÖ* 105. swa förmatte oc ekke sorghennas omälelikhet (*tribulacionum immensitas*) förminska stadughetennas dygdh *ib* 109. sörghennas swärdh (*dolorum gladius*) *ib.* glädhi aff annars mothe gangh: sörgh aff annars wälfärdh *JMPs* 214. *Jfr* **sylta-** (*Sdw* 2: 576), **um-sorg.** — ***sorgha band** (sörgha- *SvB* 192 (*b. av* 1500-*t.*)), *n. bildl.* wärdogha tik til at lösa thänna siäls sorgha bandh, som hon är mädh bwndin *SvB* 194 (*b. av* 1500-*t.*). — ***sorgha dal** (sörge-. -daal), *m. sorgedal. om världen ss hemvist för sorg och lidande. SvB* 379 (*mot sl. av* 1400-*t.*). vi haffuom sport at then alzmectig gud haffuer kallet eder kere bonde ... aff thenne verld oc sörgedal *HSH* 17: 176 (1523, *Brask*). — ***sorgha klädhe,** *n. pl. sorgkläder. Hel män* 141. — ***sorgha lat** (-laat), *n. el. f. sorgelåt, jämmer, sorgsen klagan. Hel män* 214. owinine flyddo mädh myklom harm oc sorgha laat *ib* 233. — ***sorgha lös** (sorgho-), *adj. sorglös, fri från sorg el. bekymmer.* huarte man ällir qwinna kan sorgholös j thesse vsle värld blifua *Hel män* 105. — ***sorgha mal,** *n. sak som ger anledning till sorg el. bekymmer. Hel män* 129. — ***sorgha svärdh,** *n. bildl.* för thät sorgha swärdhit, som gönom gik thinna sötasta modhers hälgasta siäl *SvB* 94 (*b. av* 1500-*t.*). — **sorgha tidhande** (-tidhinde), *n. sorglig underrättelse. Hel män* 197.

sorgheliker (*superl.* -likaster. -lighaster), *adj.* 3) *smärtsam, kvalfull.* heel ihesu christi höghra hand ginom stungen mädh alla sorghelighasta vndh *SvB* 184 (*senare h. av* 1400-*t.*). *SkrtUppb* 317.

sorghfulder (sörg(h)-), *adj.* 1) *full av smärta el. kval, uppfylld av sorg, sorgfull, sörjande, bedrövad.* mz sokkan ok sörghfullo hiärta bidhiom wi, at ... *SpV* 591. aff warom sörgffulla daal (*de valle nostra*) *JMÖ* 40.

sorghsul, *f.? eg. sorgpelare, »sorgstötta». Se Sdw* 2: 1304.

sorkot (sorkath), *n. ett slags ytterplagg.* hänna sorkath (*sorcotium*) waro grön oc gul roser insatta *Mecht* 183.

sot, *n. sot.* ewe barn swärttat aff syndennas sothe *JMÖ* 185. *Jfr* **skorsten-, ughns-** (*Sdw* 2: 791) **sot.**

sot (sooth. *Se Sdw* 2: 1304), *f. L. sjukdom. Se Sdw* 2: 1304. llangor ... sooth traanan *GU C 20* (*hand* 2) *s.* 61. morbus bi sooth *ib s.* 155. *Jfr* **blodh-, bradhdödha-, brutfallo-, faru-, fota-, galla-, hovudh-, kalda-, krampo-, kyl-, lungo-, lända-, manadha-, qvinno-, skiälvo-, spitälsko-, synda-, tungo-, thra-** (*äv. Sdw* 2: 727), **vater-** (*Sdw* 2: 937), **vatu-** (*Sdw* 2: 940), **öghna-** (*Sdw* 2: 1169), **örna-** (*Sdw* 2: 1176) **sot.** — **sotta siäng** (sotta-. sotho-*GPM* 2: 318 (1508). -säng. -sengh), *f. L. sjuksäng, sjukbädd. Se Sdw* 2: 1304. *JämtlDipl* 290 (1447). pa jacob benctssons wegna som tha lagh i sina ytersta sottasängh *SJ* 2: 71 (1481). *STb* 3: 259 (1495), 269 (1496). — ***sotta skodhilsedagher** (sottha skudilse-), *m.* cretica dies dicitur in qua sumitur infirmitatis iudicium sottha skudilsedagha *GU C 20 s.* 105.

***sota** (sootha. -adhe. -adher), *v. sota.* fuligeno ... sootha *GU C 20 s.* 298. *ib.* item en ortugh sama skorsten sotadis *HLG* 2: 47 (1516).

***sotare** (sotter), *m. sotare. STb* 5: 125 (1516).

sotdöia (*impf.* -döde), *v. dö av sjukdom, sotdö. Jfr Å. Åkermalm, Fornnordiska verb med substantivisk förled* 148.

***sotfulder** (sootfwller), *adj.* fuligenosus ... sootfwller *GU C 20 s.* 298.

***sotfulder** (soot(h) fuller), *adj. full av sjukdom el. sjukdomar.* pestilentus ... plenus peste sooth fuller *GU C 20 s.* 441. *ib.* elemänta ärw mik soot ffulle *JMPs* 20.

***sotläript** (-lärift), *f. Se Sdw* 2: 1304. *Ant. av E. Hildebrand i handl. från* 1444.

sototter (sodidh *Vrml skatteb* 92 (1503)), *adj. sotig, sotfärgad, sotbrun.* wor sototh häst finnen *Hist. Tidskr.* 1943 *s.* 24 (1470, *samtida avskr.*). *FMU* 4: 340 (1470, *avskr.*)

sova (söfwa *Saml* 6: 157. *impf.* **soff** *SpV* 42. saaff *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 18. swff *STb* 1: 63 (1476). *part. pres.* soffwandis *Mecht* 327. *Se Sdw* 2: 1304), *v. L. sova.* llallo ... soffua oc sugha *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 60. widh thet han satt och swff *STb* 1: 63 (1476). hwat ey menar thu at iacob patriarcha soff at thässom sömpn (*hoc somno dormiisse*) *SpV* 42. — sovande krankdomber, *sjuklig sömn el. sömnighet.* jtem äru somlighe haffwandis soffwandis krankdom (*dormitantem paralysin*), thz äru the, som alla sina gärninga särdelis gudhz tiänist j sang, ok läsning, göra mz läthi oc sliohet *Mecht* 327. — ***sova ivir sik,** *försova sig.* oplys min öghon at jak ey nakon tidh skuli soffwa owir mik j dödhenom (*ne umquam obdormiam in morte*) *SpV* 43.

***sova rum** (saaffue-), *n. sovrum, nattkvarter.* atj viistä edert bestä ... och tagä saaffue rwm mit vara *GPM* 2: 233 (1506?).

***sovel,** *n., se* **sufl.**

spa (*impf.* spad(h)e *ATb* 1: 369 (1472). spoddhe *SpV* 275), *v. spå, profetera, förutsäga.* abominare spa och veder fasa *GU C 20 s.* 3. hwat spoddhe idher jeremias thän store prophetin sighiandis, härran kalladhe thit nampn oleo trädh *SpV* 275. — *gissa, uttala en förmodan. ...* och kirstin spadhe ther til hwar thet skulle vara (*ɔ: vem som en viss beskyllning mot en icke namngiven gällde*) *ATb* 1: 369 (1472). för ty ath hon lagde ey henne fulleleghe til swa dana ärende vtan spade til tha dömpde vi kirstine saklösa *ib. Jfr* **forespa.**

spadomber (spaa-. -domer. -dom), *m. spådom; spådomskonst.* aeromancia spaadom i vädre *GU C 20 s.* 10. omen ... spaadomer ok lykka *ib s.* 379. mancia ... spaa dom *ib* (*hand 2*) *s.* 118 *f. Jfr* **elds-, handa-, iordha-spadomber.** — ***spadoms konst,** *f.*

spådomskonst. myket kwnnog j the konst som kallas mathematica spadomskonst *Troj* 10.

***spadomfulder** (-fuller), *adj.* ominosus ... spadomfuller ok lykkasamer *GU C 20 s.* 379.

spadhi (spadi), *m.* 1) *spade.* lligo ... spadi ... lligonizare mz spada graffua *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 84. 2) *ett slags pil?* thet han stodh ... medh eth spänt armborste ... och wilde haffua skutidh swen helsing ginom medh en spada *STb* 1: 262 (1480). — *Jfr* **iärn-, skut-spadhi.**

spaker (spagher *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 1, 118 (*daniserande*). *superl.* spakaster), *adj. L.* 2) *förståndig, rättsinnig, fredlig, fridsam, stilla, stillsam.* humanus liwgher spagher miskunsamber *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 1. — *spak. om djur.* mannus ni tamber oc spagher hästh *GU C 20* (*hand 2*) s. 118. *ib.* 3) *stilla. Se Sdw* 2: 1304. aldra sötasta oc aldra spakasta hwilo j hwilko gudh j hänne hwiltes *Mecht* 174. — *Jfr* **ospaker.**

***spakfärdhogher** (spack-. -ferdiger), *adj.* =**spaker** 2. tha bär jak them witnisbyrd, at the äro skälika qwinnor och spakfärdogha i sinne omgango *Scr. rer. svec. II.* 1: 330 (1422). vngdomssens käti tagx aff them, ey medh huggom, vthan medh ehno spackferdige och hederligho vmgenge *PMSkr* 660 (*senare avskr.*). — *saktmodig, mild, blid.* j allo thino liffwerne ... war thu allan tiid aldrasiäuasta ok spakfärdhugasta *SvB* 268 (*senare h. av* 1400-*t.*). theslikis skall han (*ɔ: konungen*) och ey wara swåra mykitt spackferdiger att han later sigh leedha och dragha effter huar mandz wilia *PMSkr* 658 (*senare avskr.*).

***spakfärdhoghet,** *f. fridsamhet, saktmod.* o herre tänk vppa dauid oc alla hans spakfärdaghet (*mansuetudinis*) *SvT* 24.

***spaklatogher,** *adj. fridsam, saktmodig.* saphirus ... gör millan oc spaklathoghan *PMSkr* 488.

spaklika (spaghlegha), *adv. L.* 2) *fredligt, fridsamt, milt.* humane spaghlegha oc miskunsamlegha *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 1.

spaklikhet, *f. Se Sdw* 2: 1304.

spakona (spaa-), *f. spåkvinna. GU C 20* (*hand 2*) *s.* 88. *Jfr* **spaqvinna.**

spaman (spaa-), *m. spåman.* matematicus spaaman *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 123. *Jfr* **inälva spaman.** — ***spamanna hus** (spaa-), *n.* aruspici[n]a spaamanna hws vel actus *GU C 20 s.* 38.

span (*pl.* spänär *GU C 20 s.* 513. *ack. med art.* sponanar *SpV* 460), *m. spån.* assula ... span *GU. C 20 s.* 41. quisquilie spänär oc boos *ib s.* 513. malleolus ... lithen hammar oc span *ib* (*hand 2*) *s.* 113. han redhir sponanar (*stipulam*) til eldz *SpV* 460. *Jfr* **sagho span** *och* **spana.**

span (*pl.* spanna *PMSkr* 562, 563, 570, 571. spän *ib* 465), *f. L. spann, längd som mätes med utspända fingrar, längdmått.* palmus mi span *GU C 20 s.* 401. sidhan sätyes tre walnyther j jordena trehörnth en span mellen hwarya *PMSkr* 346. twärth affwer then cirkillen varj xv spanna *ib* 562. *ib* 563. klokka wm xc besmara marker wil wara nädhan wm kringh fira twärfingher oc fäm spanna *ib* 570. *ib* 571. corel hwilkith som växer j haffweno pa stenom som eth litith trä ... ey högre än twa spän *ib* 465. — ***spanna bredher,** *adj. en »spann» bred. PMSkr* 480, 533. takes klisther oc strykes thär oc hwar ... mädh eth spanna breth järn *ib* 541. — ***spanna langer** (-longer), *adj. en »spann» lång.* stikkor trinda oc spanna longa *PMSkr* 505. *ib* 515, 546.

span, *n.* [*Isl.* spann. *Mnt.* span] *spann, målkärl av en viss storlek; rymdmått av en viss storlek.* 2 atthungha oc 6 spans affgiäld *VKJ* 275 (1447). *ib* 44. *Fallen kunna även föras till* **spander.** *Jfr* **mat-span.**

span, *n. Jfr* **bryst-, for-, silf-span.**

***span,** *n.* [*Mnt.* span, *spant*] *spant. i uttr.* upa spane, upa spanen. *om fartyg under byggnad.* en stoor ny snäkkia som staar vppa spanne i bygninger aff xiiii lester eller ther widher *Inv cur Tynnelsö* 8. en ny bater vppa spanen aff enne lest ... oc staar oc i bygning *ib.*

***spana** (*pl.* -or), *f. spån, spåna.* oc thy läggis ... spanor pa brinnandis *PMSkr* 385.

spana, *v. L. locka* (*till hustjuvnad*). nu spanä hion manz giär fulla bospänd *SR ed Ljung-Ljunggren* (*i S. Ljung, Söderköpings hist.*) 364.

***spanbälte,** *n.* [*Jfr Mnt.* spangordel] (*med hake försett*) *bälte nyttjat vid spännande av armborst. Jfr* **haki 2, krihaki.** laris hakonson lyste een haka och spanbelte *ATb* 1: 366 (1472). *STb* 1: 295 (1481). *Jfr* **spännebälte.**

spander (*pl. nom., ack.* spän. spen. spanna *MP* 3: 46. *gen.* spanna *SD* 8: 32 (1361), 197 (1362). *Se Sdw* 2: 1304), *m. L.* 2) *spann, målkärl; mått.* modiolus li lithen spandh oc hywlnaff *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 149. modius spandh *ib.* jac haffwer syndath ... mz ... falzko bismane ällir spanne *Sv-Kyrkobr* 307. hwart karit war swa stort, at ther gik j twa spanna ellis thre *MP* 3: 46. — *spann, målkärl av en viss storlek; rymdmått* (*i allmh. för torra varor, i sht säd, mjöl och gryn*) *av en viss* (*i olika trakter dock växlande*) *storlek. Se Sdw* 2: 1304, *Nord. Kultur* 30: 4, *P. Sjögren, Släkten Trolles hist.* 356 *och jfr L. Forner, De svenska spannmålsmåtten* 121 *ff.* treggia spanna afgeld *SD* 8: 32 (1361). ii androm acrenom lygger fiortan spanna afgäldh ok ii androm ligger x spanna af gäldh *ib* 197 (1362). han ar mik skyllogher ... fäm spän korn ok miöl *NMU* 1: 109 (1434). *ib.* jtem togh han j kalmarna xliij spen korn kalmarna spen *Arfstv* 19 (1461). lx calmarska spen korn *ib* 62 (1474—75). j span malt *ib* 79. *ib. ib* 80. xij spen rogh *ATb* 1: 13 (1453). *ib* 56 (1456). ii spen miöl *ib* 2: 238 (1484). *ib* 357 (1489). item wele wii och bywdhe, at spannen skal köpis in strochin och strochin wtsälies i gen *Uppspriv* 18 (1491). spannen for 1 öre *Arkiv för Norrländsk hembygdsforskning* 1918 *s.* 102 (1501). ... wilde köpa ter ärter taa fik jak ter ikke mer en vij spen *GPM* 2: 336 (1509?). *HLG* 2: 56 (1516). 3) (?) ther wäxer trä ther bära wl / somplik mz spannom trodhne (*möjl. för* spunnom tradhum; *jfr A. Sundqvist, Svenska Landsmål* 1946 *s.* 142 *f.*) full *Al* 5246. — *Jfr* **stads spander.** — ***spanna fiärdhunger** (spana-), *m. måttkärl rymmande en fjärdedels spann? VKU* 95 (1559). — **spanna land,** *n. L. spannland, jord varpå en spann säd utsås.* item en eth spannalandh i birgher iliasons aaker *VKJ* 139. — **spanna mal** (-maal), *n.? och m.* 2)=**spanna male** 2. thaa han komber tith han lossar skipit, ma han lätha mäla spannamalen *PMSkr* 100. taker skiparen spannamaal föra mädh skipeno *ib* 100. — **spanna male** (spannä-. -maale), *m. L. Jfr K. G. Ljunggren, Ark.*

f. Nord. Fil. 65: 182, 192 *f.* 1) *en till kronan utgående utskyld i säd. Jfr F. Dovring, De stående skatterna på jord 1400—1600 s.* 27 *ff.*, 271. *RP* 1: 99 (1357). *Jfr* **spanmale.** 2) *spannmål.* ther bytto the alla lösöra ... ok ingin spannamala ok äy sädinna oppa jordinne stod *A Tb* 1: 93 (1458). *ib.* enge ogipte borgare ... skulo engin spannemaala kiöpa *STb* 1: 328 (1482). — ***spanna märkiare** (-merkiare), *m. person som har i uppdrag att kontrollera bl.a. rymdmått (och till bevis om måttets riktighet märka detta). A Tb* 1: 20 (1453). — ***spanna mätare** (spanne-. -metare. -metere. -mettare), *m.* =**spanna märkiare.** *StÄmb* 231 (1541), 234 (1542), 236 (1543), 238 (1544). — *ss tillnamn.* marit spannemetares *Stock Skb* 28 (1516—17). — ***spanna sädhe,** *n. jord varpå en spann säd utsås.* thy hawer iac ... vplatith ... herra haquone ... eeth luthfal i hwario gerdheno ... spannasädhe moth spannasädhe *SD NS* 3: 25 (1415).

spang (*pl.* **spenger**), *f. L.* 1) *smal el. tunn skiva, plåt; spänne.* breueran ... meth ... spangum ok naghlum forgyltum *SD NS* 3: 613 (1420). et hwit belte med flate spenger *STb* 5: 17 (1514). *Jfr* **kopar-, silfbältis-, ärma-spang.** 2) *spång, gångbro. Jfr* **gango spang.**

***spanhaki,** *m.* [*Mnt.* spanhake] (*i bälte fäst*) *hake vari armborststrängen fästes, då den spändes.* arpax brvnzkroker ok span haky *GU C 20 s.* 36. *JTb* 70 (1479). *STb* 1: 388 (1482). tha skattadhe haral ... och benkt ... eth arposth och eth bandh och en span haka *A Tb* 2: 299 (1486). han hade hanom slagit medh en spanhaka öffuer pannan *STb* 3: 7 (1492). *A Tb* 3: 181 (1506).

***spaning,** *f.* [*Jfr Sv. Dial.* spåna, *spåntäcka*] *spåntäckning. Kumla kyrkas rb* 59 (1488). *ib. Jfr* **späning.**

***spanland,** *n.* =**spanna land.** eth span landkorn (*för* spanland korn) *Uppl Fornmt* 46: 179 (1502). j span landhrog (*för* spanlandh rog) *ib* 180 (1502).

spanmale, *m.* =**spanna male** 1. eodem anno (*o:* 1247) communitas rusticorum vplandie sparsätrum amisit victoriam libertatis sue et inposite sunt eis spannale (*för* spanmale) et skypuiste et honera plura *Annales Sigtunenses i Scr. rer. suec. III.* 1: 4 (*b. av* 1300-*t., efter äldre or.*).

***spanna?** *f. Jfr* **bältespanna.**

***spannare?,** *m. spannmakare? spannmärkare? ss tillnamn.* per spannare *A Tb* 1: 72 (1457). *ib* 101 (1459). *ib* 130 (1460), 182 (1463). *JTb* 43 (1464). *STb* 2: 145 (1479). *Ordet kan möjl. i stället fattas som ett* **spanare,** *spåntäckare; jfr* **spana, späna, spänare** *och* **spännare.**

***spannyr** (*f.* **spany**), *adj.* [*Isl.* spánnýr, spányr] *alldeles ny, splitter ny.* een spany snekkie weel ferdog *Arfstv* 62 (1474—75).

***spansgrön** (**spanis-** *Skotteb* 407 (1466—67, *Kämn*), 417 (1467—68, *d:o*)), *subst.* [*Mnt.* spansgrön] *spanskgröna, basiskt kopparacetat.* jtem ij öre for sigle wax, tärbentin oc spansgrön *Skotteb* 401 (1465—66, *Kämn*). j mark wax oc spansgrön til sägel wax *ib* 429 (1469—70, *Kämn*). *Jfr* **spänsgrön** (*Sdw* 2: 476).

***spanyr,** *se* **spannyr.**

spaqvinna, *f.* =**spakona.** thenne kesarin ... loth spöria ath ena gudhelica quinno, sibillam som thera spaquinna war *MP* 5: 17.

spar, *adj. L. Jfr* **sanspar** (*Sdw* 2: 317).

spar, *adj. sparsam, njugg.* parcus ... spar *GU C 20 s.* 409. *Jfr* **for-, o-spar.**

spara (*impf.* -dhe. *imperat.* spar), *v. spara, bevara orörd el. oskadd.* 1) *spara, förvara för framtiden, icke låta komma till användning. — spara, bespara. Se Sdw* 2: 1304. 5) *spara, hålla tillbaka, dämpa, stilla. med dat. JMÖ* 119 (*se nedan under* 8). 8) *spara, skona (med avs. på lidande el. straff, arbete o. s. v.). med dat. el. ack.* spar ware wanzskelikhet, thu som för wara skuld ey spardhe thinne wärdoghet (*parce nostre fragilitate, qui pro nobis non pepercisti tue magne dignitate*) *JMÖ* 119. — *opers. med dat.* jngen gisse ath honom skal sparas wm han bryther j härenom *PMSkr* 149. 9) *visa skonsamhet mot, ha förbarmande el. överseende med. med dat.* härra spar minom syndom *SvB* 10 (*b. av* 1500-*t.*). — *Jfr* **ospardher.**

***sparankare** (-ankar), *n. murankare. HLG* 2: 77 (1517).

***sparasmidher,** *se* **sporasmidher.**

***sparfliknilse,** *n.? el. f.? sparvgestalt.* acladius ... sik omvendendes j sparff liknilse flögh ok sette sik ... *J Buddes b* 95. *Jfr* **sparver.**

***sparhaki,** *m.*=**sparstädh.** *Jfr E. Holmkvist, Ark. f. Nord. Fil.* 65: 113 *ff. A Tb* 1: 70 (1457). *ib. Jfr:* laris sparasmidh sagdis för rätta at han skulle bitala niels ... för een haka ellir oc sin haka i geen innan xiiii dagha *ib* 313 (1469).

***sparhet** (-heeth. *gen.* -hedz), *f. sparsamhet, njugghet.* parcitas ... sparheeth ... et designat quandoque virtutem quandoque vicium *GU C 20 s.* 409. jeiunium är i indra wakwnna beskedeligx sparhedz göma (*ieiunium est in interiori vigilantia parsimonie custodia*) *SpV* 144.

sparlakan (-laghen *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 64, 70), *n. tygstycke som utbredes el. utspännes, förhänge, sparlakan. Se Sdw* 2: 1304. peripetasma (*hs.* peripatasma) ... bon[a]der sparlakan et tiäll *GU C 20 s.* 436. laquearia sunt que cameram subtegunt et ornant sparlaghen *ib* (*hand 2*) *s.* 64. eth gamalt hwit sparlakan *Inv cur Tynnelsö* 5. *Jfr* **silke-** (*Sdw* 2: 332), **silkis-sparlakan.**

sparlika, *adv.* 2) *sparsamt, sällan.* jnkte aat han annat än yrtir oc rötir som vaxte j ödhknene oc aat än aff thom sparlika *Prosadikter* (*Barl*) 96.

sparra (-adher), *v. förse med sparrar el. sparrverk.* llaqueatus ... idest laquearibus ornata [!] hymnath oc sparradh *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 64.

sparre (*pl.* -ar. -or *HLG* 2: 47 (1516). **sparar** *ib.* **sparre** *Bergius Nytt förråd* 191 (1431)), *m.* 1) *sparre. STb* 1: 12 (1475). jenis andrisson maa och skal egha niwta och brwka fornempda halffua mwr och sin anckara och sparra ther inleggia *SJ* 2: 45 (1478). *ib* 60 (1480). *STb* 1: 266 (1480). skulle han ... makth haffua ath haffue sina ancker och balker (*ä. fr.* sparrer) j hans mwr *ib* 4: 76 (1505). byggias oc stwndom mädh sparra och brädhy högh torn *PMSkr* 168. 2) *sparre, två sammanlöpande snedbjälkar i vapensköld. Jfr Hildebrand, Sv. Medelt.* 2: 557 (1431). two sparre then ene rödh oc then annen bla *Bergius Nytt förråd* 191 (1431). — ***sparra band,** *n.* suggrunda de locus inter tectum et parietem sparra bandh *GU C 20 s.* 323. llaquear aris coniunccio trabium in summitate domus sparra lagh oc sparra bandh *ib* (*hand 2*) *s.* 64. *Jfr* **sparra lagh.** — ***sparra lagh,** *n. två sammanlöpande taksparrar.* cupla ple dicuntur partes edificiorum

Namnlös ed. Wolf Namnlös och Valentin. Kritische Ausgabe. Herausgeg. von Werner Wolf. *SFSS.*

Neuman Vokbal E. Neuman, Utbredningen av vokalbalansen a:å i medelsvenskan. 1918.

Nio handl rör Vkl Nio handlingar rörande Vadstena klosters fridlysta område, dess inhägnad, tomter och byggnad samt frihet från intrång. I *Småst på Fsv.*

Nio kap ur Bir Nio kapitel ur H. Birgittas uppenbarelser nedskrifna omkr. år 1385. I *Småst på Fsv.*

NMU Närkes medeltida urkunder I. Riseberga kloster. Utg. av K. G. Grandinsson. 1935.

Nunneinv Ceremonielet vid nunneinvigning i Vadstena kloster. I *Småst på Fsv.*

Ol. Magnus Hist. de gent. septentr. Historia de gentibvs septentrionalibvs .... Avtore Olao Magno Gotho .... 1555.

PMBref Vadstenabrodern Peder Månssons bref på svenska från Rom till Vadstena kloster 1508—1519. I *Småst på Fsv.*

PMSkr Peder Månssons Skrifter på svenska. Utg. af R. Geete. 1913—15. *SFSS.*

Priv f Sv st Privilegier resolutioner och förordningar för Sveriges städer. Första delen (1251—1523) utg. av N. Herlitz. 1927.

Priv o skyddsbr Privilegie- och skyddsbref för Vadstena kloster utfärdade af K. Kristofer åren 1442 och 1444. I *Småst på Fsv.*

Prosadikter Prosadikter från Sveriges medeltid. Utg. af G. E. Klemming. 1887—89. *SFSS.*

Reuterdahl Kyrkohist H. Reuterdahl, Svenska kyrkans historia. III, 2:528—59.

Reuterdahl Stat syn Statuta synodalia veteris ecclesiæ Sveogothicæ. Ed. H. Reuterdahl. 1841.

RP Svenska Riks-archivets pergamentsbref från och med år 1351. Förtecknade med angifvande af innehållet. 1, 2. 1866—68.

Rydberg Tr Sveriges traktater med främmande magter jemte andra dit hörande handlingar. Utgifna af O. S. Rydberg. Del. 2, 3. 1880—95.

Saml Samlaren. Tidskrift utgifven af Svenska Literatursällskapets arbetsutskott. 1880 o. följ.

Schlegel o. Klingspor B. Schlegel och C. A. Klingspor, Den med sköldebref förlänade men ej på riddarhuset introducerade svenska adelns ättartaflor. 1875.

Scr. rer. svec. Scriptores rerum svecicarum medii aevi. 1818 o. följ.

SD Svenskt Diplomatarium. Bd 6 s. 265—584. 1916—21. Bd 8 s. 1—272. 1953.

SD NS (Svenskt Diplomatarium. Ny Serie.) Svenskt Diplomatarium från och med år 1401. Bd 3. Utg. genom C. Silfverstolpe. 1885—1902. — Bd 4 s. 1—240. Utg. genom K. H. Karlsson. 1903—1904.

Sex ekon tr Om trädplantering, beredning af mjöd, claret och salvieöl, matsedlar från olika land samt om brännvins nytta. Sex ekonomiska traktater från medeltiden. I *Småst på Fsv.*

SFSS Samlingar utgifna af Svenska Fornskriftsällskapet.

SJ 2 Stockholms Stads Jordebok 1474—1498. Utg. genom H. Hildebrand [och L. M. Bååth]. 1889, 1914.

Skotteb Stockholms stads skottebok 1460—1468 samt strödda räkenskaper från 1430-talet och från åren 1460—1473. Utg. genom J. A. Almquist. 1926. [Beteckningen *Borgm* avser de borgmästareräkenskaper som äro tryckta s. 337—356 och *Kämn* kämnärsräkenskaperna s. 359—480].

SkrtUppb Skrifter till uppbyggelse från medeltiden. Utg. af R. Geete. 1904—05. *SFSS.*

Småst på Fsv Småstycken på Forn Svenska. Andra serien. Samlad af R. Geete. 1900—1916. *SFSS.*

Spegel Skrbev Skriftelige bevis hörande till svenska kyrckiohistorien eller biskops chrönikan [af Haqvin Spegel]. Ups. 1716.

SpV Speculum Virginum — Jungfruspegel — öfvers. från latinet af Mathias Laurentii. Utg. af R. Geete. 1897—98. *SFSS.*

SSkb Stockholms Stads Skottebok 1501—1510. Utg. genom H. Hildebrand. 1889, 1915.

STb 1 Stockholms Stads Tänkeböcker 1474—1483 samt Burspråk. Utg. genom E. Hildebrand. 1917.

STb 2 Stockholms Stads Tänkeböcker 1483—1492. Utg. genom G. Carlsson. 1921—44.

STb 3 Stockholms Stads Tänkeböcker 1492—1500. Utg. genom J. A. Almquist. 1930.

STb 4 Stockholms Stads Tänkeböcker 1504—1514. Utg. genom J. A. Almquist. 1931.

STb 5 Stockholms Stads Tänkeböcker 1514—1520 jämte utdrag ur de förlorade årgångarne 1520—1524 samt stadens kopiebok 1520—1522. Utg. genom J. A. Almquist. 1933.

Stock Skb Stockholms stads skottebok 1516—1525 samt strödda räkenskaper. Utg. genom J. A. Almquist. 1935.

StÄmb Stockholms Stads Ämbetsbok 1419—1544. Utg. genom J. A. Almquist. 1927.

Svartb och *Svartb (Skokl)* Registrum Ecclesiæ Aboensis eller Åbo domkyrkas Svartbok med tillägg ur Skoklosters Codex Aboensis. Utg. genom R. Hausen. 1890.

SvB Svenska Böner från medeltiden. Utg. af R. Geete. 1907—09. *SFSS.*

SvGst Fragment af en svensk gillestadga. I *Småst på Fsv.*

SvKyrkobr Svenska Kyrkobruk under medeltiden. Utg. af R. Geete. 1900. *SFSS.*

SvRimd Två Svenska Rimdikter från medeltiden. I *Småst på Fsv.*

SvSkr Svenska Skriftprof ... i boktryck återgifna af E. Hildebrand, A. Börtzell och H. Wieselgren. H. 1. 1894.

SVklE Stadga af år 1443 för Vadstena klosters ekonomi. I *Småst på Fsv.*

SvT Den Svenska Tideboken. [Utg. av G. E. Klemming] 1854. [Efter gammalt tryck fr. c. 1525].

Thomas Varningsbref Varnings-bref från Biskop Thomas i Strengnäs till Konung Carl Knutsson. 1837.

Troil Skrifter och handlingar til uplysning i svenska kyrko och reformationshistorien. [Utg. av U. von Troil.] 1—5. 1790—91.

Troj Historia Trojana. Från latinet öfversatt till svenska år 1529. Utg. af R. Geete. 1892. *SFSS.*

Trolles Jb Arvid Trolles jordebok 1498 jämte åtkomsthandlingar och andra därmed samhöriga aktstycken. Utg. av J. A. Almquist. 1938.

Uppl Fornmt Upplands Fornminnesförenings tidskrift.

Uppl Lagmansdomb Upplands Lagmansdombok 1490—1494. Utg. af K. H. Karlsson. 1907. *SFSS.*

Uppspriv Uppsala stads stadsprivilegier jämte dit hörande handlingar. Utg. af C. M. Kjellberg. 1907.

UrkShist Urkunder rörande Stockholms historia. Utg. genom K. Hildebrand (och A. Bratt). 1900—1913 (s. 1—36).

Val af Conf gen Ordning vid val af confessor generalis i Vadstena kloster. I *Småst på Fsv.*

Vg Fornmt Vestergötlands Fornminnesförenings tidskrift. 1869 o. följ.

Vis sten Den vises sten. I *Småst på Fsv.*

VKJ Vadstena klosters Jordebok 1500 jemte tillägg ur klostrets äldre jordeböcker. Utg. genom C. Silfverstolpe. 1898. [Beträffande dateringen jfr E. Noreen, Historisk Tidskrift 39, s. 187 f.]

VKU Vadstena klosters Uppbörds- och Utgiftsbok 1539—1570. Utg. af C. Silfverstolpe. 1895.

Vm Fornm Årsskr Vestmanlands Fornminnesförenings årsskrift. 1874 o. följ.

Vrml skatteb En värmländsk skattebok från 1503. Utg. av S. Samuelsson och G. Kallstenius. Nationen och hembygden 2.

Vårfrup Handlingar på svenska rörande »Vårfrupänningen» till Vadstena klosters byggnad och underhåll. I *Småst på Fsv.*

Växtförteckn. fr. slutet (resp. medlet) af 1400-talet hos Th. M. Fries, Ark. f. Bot. Bd 3 nr 14.

ÅK Åbo Klockarelag. I *Småst på Fsv.*

Beträffande övriga förkortningar se tills vidare omslagen till häftena 1—6.

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA
439.73 SO10SUP. C001 pt.24
Ordbok ofver svenska medeltids-spraket.
3 0112 088350639

Svenska Fornskrift-Sällskapets Samlingar

innefatta hittills följande verk:

Ser. I. Svenska skrifter.

1. *Flores och Blanzeflor.*
2. *Sanct Patriks-Sagan.*
3. *Peder Månssons Stridskonst och Stridslag.*
4. *Vadstena Kloster-Reglor.*
5. *Herr Ivan Lejon-Riddaren.* (Fullständig i 3 häften.)
6. *Namnlös och Valentin.*
7. *Ett Forn-Svenskt Legendarium.* (Fullständigt i 11 häften.)
8. *Konung Erik XIV:des Krönika.*
9. *Svenska Medeltidens Bibel-arbeten.* (Fullständiga i 6 häften.)
10. *Sagan om Didrik af Bern.* (Fullständig i 3 häften.)
11. *Hertig Fredrik af Normandie.*
12. *Konung Alexander.* (Fullständig i 3 häften.)
13. *Skrå-Ordningar.* (Med fyra planscher.)
14. *Heliga Birgittas Uppenbarelser.* (Fullständiga i 11 häften.)
15. *Bonaventuras Betraktelser öfver Christi lefverne.* / *Legenden om Gregorius af Armenien.* (I ett band.)
16. *Helige Bernhards Skrifter.* (Fullständiga i 2 häften.)
17. *Svenska Medeltidens Rim-Krönikor.* (Fullständiga i 7 häften.)
18. *Suso, Gudeliga Snilles Väckare.* (Fullständig i 3 häften.)
19. *Själens Tröst.* (Fullständig i 4 häften.)
20. *Skrifter till läsning för klosterfolk.* (Fullständiga i 2 häften.)
21. *Gersons bok om djefvulens frestelse.* (Facsimile.)
22. *Klosterläsning.* (Fullständig i 3 häften.)
23. *Svenska Medeltids-Postillor.* Del. 1—5. (Fullständiga i 11 häften.)
24. *Gersons Lärdom huru man skall dö.* (Facsimile.)
25. *Svenska Medeltids Dikter och Rim.* (Fullständiga i 3 häften.)
26. *Läke- och Örte-Böcker.* (Fullständiga i 3 häften.)
27. *Ordbok öfver Svenska Medeltids-språket.* (Fullständig i 29 häften. Jfr nr 54.)
28. *Prosadikter från Medeltiden.* (Fullst. i 3 häften.)
29. *Historia Trojana.*
30. *Jungfru Marie Örtagård.* (Fullständig i 2 häften.)
31. *Speculum Virginum.* (Fullständig i 3 häften.)
32. *Hel. Mechtilds Uppenbarelser.* (Fullst. i 2 häften.)
33. *Svenska Kyrkobruk under Medeltiden 1 och 2.*
34. *Helige Mäns Lefverne.*
35. *Upplandslagen efter Ängsöhandskriften.*
36. *Skrifter till Uppbyggelse.* (Fullständiga i 2 häften.)
37. *Södermannalagen efter Cod. Havn.*
38. *Svenska Böner från Medeltiden.* (Fullst. i 3 häften.)
39. *Upplands Lagmansdombok 1490—1494.*
40. *Arfstvisten mellan Erik Eriksson Gyllenstjerna och Ture Turesson Bjelke.*
41. *Östgötalagens 1300-tals-fragment.*
42. *J. Th. Bureus, den svenska grammatikens fader.* (Fullst. i 2 häften.)
43. *Peder Månssons Skrifter.* (Fullst. i 4 häften.)
44. *Studier i outgivna fornsvenska handskrifter.*
45. *Latinskt-svenskt Glossarium efter Cod. Ups. C 20.* (Hittills 5 häften.)
46. *Flores och Blanzeflor. Kritisk upplaga.*
47. *Erikskrönikan enl. cod. Holm. D 2.*
48. *Jungfru Marie Psaltare.* (Fullständig i 3 häften.)
49. *Hertig Fredrik av Normandie. Kritisk upplaga.*
50. *Herr Ivan. Kritisk upplaga.* (Fullständig i 3 häften.)
51. *Nampnlos och Falantin. Kritisk upplaga.*
52. *Upplandslagen efter Codex Esplunda.* (Fullständig i 2 häften.)
53. *Arboga stads tänkebok.* (Fullständig i 11 häften.)
54. *Supplement till Ordbok över Svenska Medeltidsspråket.* (Hittills 24 häften.)
55. *Fornsvenska Legendariet.* (Hittills 1 häfte.)
56. *Svenska Fornskriftsällskapet 1843—1943. Historik.*
57. *Kalmar stads tänkebok.* (Fullständig i 2 häften.)
58. *Heliga Birgittas originaltexter.*
59. *Själens tröst. Kritisk uppl.* (Fullst. i 3 häften.)
60. *Fem Moseböcker på fornsvenska enl. Cod. Holm. A 1.* (Hittills 2 häften.)
61. *Flores och Blanzeflor.* Nytryck av 46.
62. *Bibelöversättningarna av år 1536.* (Hittills 2 bd).
63. *Karl Magnus enl. Cod. Ver. och Fru Elins bok.*

Småstycken på Forn Svenska. Ser. [I]—II. (Tryckta som bilagor, utom nummerföljden.)

Sveriges Dramatiska Litteratur. (Fullständig i 5 häften.)

Fornsvensk Bibliografi med supplement 1 och 2.

Ser. II. Latinska skrifter.

1. *Acta et Processus Canonizacionis B. Birgitte.* (Fullständig i 10 häften.)
2. *Vita B. Christinæ Stumbelensis.* (Fullständig i 1 häfte.)
3. *Processus seu negocium canonizacionis B. Katerine de Vadstenis.* (Fullständig i 6 häften.)
4. *Birgerus Gregorii, Legenda Sancte Birgitte.* (Fullständig i 1 häfte.)
5. *Sancta Birgitta, Reuelaciones extrauagantes.*

Mera har ej utkommit intill februari 1959.

Årsavgift för medlem av Svenska Fornskriftsällskapet 15 kronor. Avgift för ständig ledamot 450 kronor; denna avgift berättigar medlem att erhålla alla av sällskapet utgivna verk (med undantag av häftena 1—9, 11, 12, 14, 15, 18, 27, 43, 44, 116, 117, 119, 121, 122, 124, 126, 131—135, 139—141, 143, 144, 146, 148, 151, 153—155, 157 och 158).

Anmälan om medlemskap göres hos Sällskapets sekreterare, prof. C. I. Ståhle, Gärdesvägen 28, Lidingö 1.